MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

ILONA SADOVSKAITĖ

JAUNŲ ASMENŲ ĮTRAUKTIES Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ MOTYVAVIMO VEIKSNIAI VIEŠAJAME SEKTORIUJE VILNIAUS REGIONE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Prof. Dr. Vladimiras Gražulis

VILNIUS
2015

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

JAUNŲ ASMENŲ ĮTRAUKTIES Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ MOTYVAVIMO VEIKSNIAI VIEŠAJAME SEKTORIUJE VILNIAUS REGIONE

Magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N71001

Vadovas
_____*Prof. Dr. Vladimiras Gražulis*
2015-

Recenzentas
_____
2015-

Atliko
_____*stud. Ilona Sadovskaitė*
2015-

VILNIUS
2015

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS..... 4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS..... 5
PRIEDŲ SĄRAŠAS..... 6
VARTOJAMI APIBRĖŽIMAI IR SANTRUMPOS..... 7
ĮVADAS..... 8
1. SAVANORYSTĖS PAGRINDAI IR FORMŲ ĮVAIROVĖ..... 13
1.1.Savanoriškos veiklos pagrindai..... 14
1.2.Savanoriškos veiklos formų įvairovė..... 15
1.3.Motyvacijos ir lūkesčių teorijų pritaikymas savanoriškoje veikloje..... 17
2. SAVANORIŠKOS VEIKLOS RAIDA LIETUVOJE IR EUROPOJE..... 24
2.1.Savanoriškos veiklos raida 25
2.2.Savanoriška veikla Vokietijoje..... 30
2.3.Savanoriška veikla Airijoje..... 34
3. SAVANORIŠKA VEIKLA LIETUVOJE, TEISINIS REGLAMENTAVIMAS VIEŠĄJAME SEKTORIUJE..... 37
3.1.Savanoriška veikla Lietuvoje..... 37
3.2.Savanoriškos veiklos teisinis reglamentavimas ES ir Lietuvoje..... 41
3.3.VVG, kaip viešojo sektoriaus institucija, jos įtaka savanoriškai veiklai Lietuvoje..... 44
4. VILNIAUS REGIONO JAUNŲ ASMENŲ (NUO 15 IKI 29 M.) MOTYVACIJOS ĮSITRAUKTI Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ TYRIMAS 46
4.1.Tyrimo metodologija..... 46
4.2.Kiekybinio tyrimo analizė..... 54
4.3.Tyrimo rezultatų aptarimas..... 70
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI..... 73
BIBLIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS..... 75
SANTRAUKA..... 80
SUMMARY..... 81
PRIEDAI..... 82

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Savanorius priimančios organizacijos Vilniaus regione, pagal veiklos pobūdį.

2 lentelė. Savanorystė pagal amžiaus grupės 1999 ir 2004 m.

3 lentelė. Savanorių pasiskirstymas pagal sektorius.

4 lentelė. Kiekybinio tyrimo anketos klausimynas ir jo atitiktis tyrimo uždaviniams.

5 lentelė. Tyrimo ir anketos klausimų teorinis pagrindimas ir patikimumas.

6 lentelė. Savanoriškos veiklos ir jos rūšių žinomumas (proc.).

7 lentelė. Informacijos apie savanorišką veiklą Lietuvoje pakankamumo vertinimas pagal gyvenamąją vietovę (savavaldybę) (proc.).

8 lentelė. Gyvenamosios vietos įtaka savanoriškos veiklos rūšių pasirinkimui.

9 lentelė. Savanoriškų veiklų vidurkių palyginimas, pagal gyvenamosios vietos įtaką jų pasirinkimui.

10 lentelė. Motyvacija ir amžius (proc.).

11 lentelė. Organizacijų savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal organizacijų veiklos pobūdį (vnt. ir proc.).

12 lentelė. Organizacijos savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal gyvenamąją vietą (savivaldybę) (proc.).

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Savanoriškos veiklos formos.

2 pav. Turinio ir proceso motyvacijos teorijų palyginimas.

3 pav. A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos piramidė.

4 pav. Motyvaciją lemiantys veiksniai.

5 pav. Aktyvus dalyvavimas savanoriškoje veikloje, 2010 m.

6 pav. Lietuvos gyventojų dalyvavimas savanoriškoje veikloje.

7 pav. Kokie veiksniai, Jūsų manymu, labiausiai trukdo savanoriškai veiklai plėtotis Lietuvoje?

8 pav. Ką Jums gali duoti savanoriška veikla?

9 pav. Žinios / informacija apie savanorišką veiklą.

10 pav. Žinau viską ir esu informuotas apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.).

11 pav. Neturi žinių apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.).

12 pav. Savanoriškos veiklos informavimo šaltiniai (proc.).

13 pav. Savanoriškos veiklos informavimo šaltinių pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybes (proc.).

14 pav. Galimi informacijos, apie savanorišką veiklą, šaltiniai (proc.).

15 pav. Informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes stoka Lietuvoje (proc.).

16 pav. Svarbiausios savanoriškos veiklos (proc.) (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus).

17 pav. Motyvavimo veiksniai (proc.).

18 pav. Motyvavimo veiksnių pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybę (proc.).

19 pav. Organizacijos vieta (proc.).

20 pav. Ko savanoriai tikėtųsi iš juos priimančios organizacijos? (proc.) (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus).

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. Jaunimo nuo 15 iki 29 m. motyvacijos veiksnių įsitraukti į savanorišką veiklą apklausos anketa.

2 priedas. Kiekybinio tyrimo apklausos rezultatų (duomenų) lentelės.

3 priedas. Jaunimo nuo 15 iki 29 m. įtrauktiems į savanorišką veiklą proceso valdymo modelio projektas.

VARTOJAMI APIBRĖŽIMAI IR SANTRUMPOS

Jaunimas – asmenys iki 29 m. amžiaus, gyvenantys Vilniaus regiono kaimo vietovių teritorijoje.

Kaimo vietovė – viensėdis, kaimas, miestelis ar miestas, kurio gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. Savivaldybių centrai, nepriklausomai nuo gyventojų skaičiaus, nelaikomi kaimo vietovėmis.

Savanoriška veikla – savanorio neatlyginamai vykdoma visuomenei naudinga veikla, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu.

Socialinis verslas – tai verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su socialiniais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos.

Vietos veiklos grupė (VVG) – ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio valdymo organas, turintis sprendimų priėmimo teisę, atstovauja įvairių vietos veiklos grupės gyventojų interesams, t. y. ne mažiau kaip 50 proc. valdymo organo narių sudaro socialinių ir kitų partnerių, taip pat jų asociacijų atstovai, iki 25 proc. – verslo atstovai ir iki 25 proc. – vietos valdžios atstovai.

Viešasis sektorius – visuma institucijų, kurios išlaikomos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų. Sektorius teikia viešąsias gėrybes dėl kurių nėra konkuruojama ir kurios prieinamos kiekvienam individui.

Vilniaus regionas – teritorija, atitinkanti apskrities apibrėžtį, nustatytą Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų nustatymo įstatyme (Vilniaus rajono savivaldybė, Ukmergės rajono savivaldybė, Švenčionių rajono savivaldybė, Šalčininkų rajono savivaldybė, Širvintų rajono savivaldybė, Elektrėnų savivaldybė ir Trakų rajono savivaldybė).

EK – Europos Komisija.

ES – Europos Sąjunga.

JRD – Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

ĮVADAS

Temos aktualumas. „Savanoriška veikla užima vis didėjantį vaidmenį visuomenės gyvenime. Tokia veikla tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu lygiu yra glaudžiai susijusi su aktyviu pilietiškumu, sudarančiu demokratijos branduolį. Savanoriška veikla – tai tokia pilietiškumo forma, kuri leidžia labai aiškiai pajusti, kad žmogus priklauso savo visuomenei, todėl savanoriška veikla yra esminė ir netgi būtina aktyvaus pilietiškumo sudedamoji dalis“[1]. Savanoriška veikla padeda vystyti bendruosius žmogaus gebėjimus, socialinį naudingumą, skatina asmeninį tobulėjimą bei pilietiškumą. Jaunimas, įsitraukdamas į savanoriškas veiklas, turi daug daugiau galimybių įsitvirtinti darbo rinkoje, rasti sau tinkamas profesijas, įgyti darbui būtinų įgūdžių bei patirties, todėl valstybė turėtų skatinti bet kokias savanoriškos veiklos formas.

Tema Lietuvoje mažai nagrinėta, daugiau dėmesio buvo skiriama pavienėms iniciatyvoms, akcijoms ar projektams, kurių išdavoje lietuvių kalba išleisti nedidelės apimties leidiniai, brošiūros ar kitokio pobūdžio informacija, skirta ne tiek organizacijoms, o tiesiogiai vartotojui – asmeniui, pasiryžusiam tapti savanoriu. Šio darbo tema yra siejama su asmenų, kurie neturi savanoriškos veiklos patirties arba nėra girdėję apie ją, informavimu, motyvavimu ir įtraukimu.

Savanorišką veiklą įprasta sieti su socialine veikla, slauga, atsidavimu kitiems asmenims, altruizmu pvz.: su „Maltos ordino“, „Raudonojo kryžiaus“, „Maisto banko“, „Socialinio taksi“ ar pan. organizacijų veiklomis, tačiau senosiose Europos valstybėse yra aprašomi ir kitokios savanoriškos veiklos pavyzdžiai, tokie kaip verslūs savanoriai, savanoriai – keliautojai, besimokantys visą gyvenimą savanoriai ir kt. EK nuomone, savanoriška veikla ir jos sukurtos paslaugos sukuria svarbią Europos valstybių ekonomikos dalį ir užima sektorius[1]. Savanoriška veikla vis dažniau užima socialinių ar buitinių paslaugų teikimo sektorius, kurie nėra patrauklūs tradiciniams verslams, orientuotiems į pelną, arba atlieka vis daugiau viešojo sektoriaus, kuris nebėra pajėgus tinkamai ir laiku teikti įvairių rūšių paslaugas, prievolių.

Paskutinių tyrimų (atliktų 2012 m.) duomenimis, savanoriška veikla Lietuvoje buvo apibūdinama kaip savo noru vykdoma veikla, už kurią negaunamas finansinis atlygis ir kuri yra naudinga bendruomenei (t. y. ne giminaičiui, kaimynui ar draugui). Tokioje veikloje per 2012 m. dalyvavo 9 proc. Lietuvos gyventojų. Dažniausiai savanorių vykdoma veikla – aplinkos tvarkymas, pagalba organizuojant bendruomenės gyvenimą, dalyvavimas organizuojant kultūrinius renginius. Tyrimo duomenimis, 22 proc. Lietuvos gyventojų teigė, kad savanoriškoje veikloje nedalyvavo, bet norėtų dalyvauti: rūpintis benamiais

[1] Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl savanoriško veiklos, jos vaidmens Europos visuomenei ir poveikio, 2006, prieiga per internetą: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:325:0046:0046:LT:PDF>, (žiūrėta 2015-01-10).

gyvūnais, prižiūrėti vienišus ar neįgalius žmones, puoselėti gamtą, tvarkyti aplinką. 48 proc. Lietuvos gyventojų savanoriškoje veikloje niekada nedalyvavo ir neketina dalyvauti[2]. Tyrimo duomenys atskleidžia, kad lietuviai, lyginant su kitų Europos valstybių piliečiais, į savanorišką veiklą įsitraukia vangiai. Tyrimas neatskleidžia, kas lemia pasyvią lietuvių poziciją savanoriškos veiklos atžvilgiu – laiko trūkumas, itin didelis užimtumas ar informacijos stoka ar kitos priežastys. Tai dar kartą įrodo, jog savanoriškos veiklos sritis, pasiūla bei paklausa, galimi savanorių motyvai įsitraukti į šią veiklą, jos rūšių ir būdų įvairovė yra mažai tyrinėta Lietuvoje. Todėl yra būtina informuoti, motyvuoti ir įtraukti piliečius į įvairias savanoriškas veiklas, pateikiant plačiausią galimą savanorystės rūšių bei veiklų pasiūlą, ypač daug dėmesio skiriant profesinio tobulėjimo, atsakomybę ugdančioms, naujų iššūkių, augimo ir pripažinimo poreikius tenkinančioms veikloms. Itin svarbu įvertinti ir imtis veiksmų ištirti galimų savanorių motyvus įsitraukti į savanorišką veiklą bei išsiaiškinti sritis, kurios motyvuotų asmenis veikti savanoriškai.

Dažniausiai aktyviais, motyvuotais ir patikimais savanoriais įvardijamas jaunimas.

Jaunimas – viena aktyviausių savanorių grupių. Jo dažniausiai nevaržo judumo galimybės, perkėlimai iš vienos vietos į kitą, nesaisto šeima ir kiti įsipareigojimai. Savanorystė – tai vienas iš jaunimo užimtumo ir savirealizacijos būdų socialinėje veikloje. I. Jonutytės atlikta savanorių rengimo proceso tyrimo analizė parodė, kad jaunimo savanorystė padeda tenkinti saviraiškos, savirealizacijos poreikius, sudaro sąlygas neformaliam ugdymui ir saviugdai[3].

Tema ypač aktuali žvelgiant į kaimo vietovių jaunimą (iki 29 m.). Miestų vaikams, jaunuoliams įvairių veiklų pasiūla yra daugiau ar mažiau pakankama, informacijos šaltiniai yra prieinami, jų pasiekiamumas taip pat užtikrintas. Kaimo vietovėse jaunimas, neturintis pakankamo šeimos, jų aplinkoje esančių asmenų (mokytojų, neformalios veiklos, savivaldos atstovų) palaikymo ar paramos (materialinės, skatinimo, motyvavimo) dažniau yra suvaržytas ir uždaras. Siekiant išsiaiškinti kaimo vietovių jaunimo situaciją savanorystės aspektu, darbe pasirinktos organizacijos – vietos veiklos grupės (VVG), kurios Lietuvoje veikia nuo 2000 m. Jų veikla apima 99 proc. Lietuvos kaimo vietovių teritorijų ir yra nukreipta kaimo vietovių gyventojų užimtumo, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties problemos spręsti, naujų bendradarbiavimo, motyvavimo ir gyventojų aktyvumo skatinimo formų paieškai. VVG veikloje ypač daug dėmesio skiriama darbui su jaunimu ir savanoriškos veiklos galimybių paieškoms. EK, įvertinusi kaimo vietovėse veikiančių VVG veiklos rezultatus įgyvendinant projektus, finansuojamus Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir nacionalinių biudžetų lėšomis, 2014–2020 m. finansinėje

[2] Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atlikta apklausa „Nevyriausybinių organizacijų žinomumas ir savanoriška veikla“, 2012, prieiga per internetą: <http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_NVO_zinomumas_santrauka_2013-01-17_16_00_05.pdf>, (žiūrėta 2014-10-08).

[3] Jonutytė I., Savanorių socialinių pedagogų rengimas. Daktaro disertacija. Klaipėda, Klaipėdos universitetas, 2000, p. 3-21.

perspektyvoje pasiūlė valstybėms narėms šią veiklą išplėsti ir į miestų teritorijas[4]. EK pasiūlymą galima vertinti kaip tinkamo, pasiteisinusio visuomenės aktyvinimo būdo, plėtros skatinimą.

Šio darbo tema orientuota į galimų savanorių – jaunimo gyvenančio Vilniaus regiono kaimo vietovėse iki 29 m. motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą – analizę.

Temos ištirtumas ir naujumas. Nagrinėjama tema nėra plačiai ištirta Lietuvoje. Trūksta tyrimų, kuriuose būtų aiškinamasi jaunimo motyvacija dalyvaujant įvairių nevyriausybinių organizacijų veikloje bei įsitraukimo į savanoriškas veiklas mastas įvairiose amžiaus grupėse. Taip pat nėra paliečiami įvairių socialinių ar buitinių paslaugų prieinamumo bei atokumo klausimai. Savanoriška veikla Lietuvoje nėra tokia populiari kaip kitose Europos valstybėse. Žmonės, dalyvaujantys šioje veikloje, nepripažįsta jos kaip neformaliojo mokymosi laikotarpio, kaip darbo patirties, kuri suteiktu pranašumą darbo rinkoje. Baigiamajame darbe remiamasi užsienio autorių D. Billis (2010) „Hybrid organizations and the third sector: challenges for practice, theory and policy“ ir D. Conradson, C. Milligan (2011) „Landscapes of voluntarism: new spaces of health, welfare and governance“, Patrick McCloughan, William H. Batt, Mark Costine and Derek Scully(2011), *Second European Quality of Life Survey Participation volunteering and unpaid work*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. *Study on Volunteering in the European Union. Final Report* (2010) darbais, kurie pristato savanorystę, darbo su savanoriais principus ir metodus, kaip organizuoti savanorišką veiklą, kuri pritrauktų daugiau jaunų žmonių, taip pat A. H. Maslow (2006) „Motyvacija ir asmenybė“ darbu, kuriame analizuojama asmenybės motyvacijos veiksniai ir sąlygos (aplinka) motyvacijai stiprinti; lietuvių autorių: N. Kurapkaitienės (2013) „Darbo su savanoriais pagrindai“, N. Kurapkaitienės ir M. Kėžaitės-Jakniūnienės (2011) „Būk savanoris, keisk pasaulį. Tavo savanorystės kelrodis“, I. Jonutytės (2006) „Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje“ darbais, remiamasi I. Jonutytės (2002) atliktu tyrimu „Savanoriška socialinė veikla – jaunimo neformalaus ugdymo ir saviugdos forma“, kurio vienas iš uždavinių – apibūdinti savanoriškos jaunimo veiklos motyvaciją.

Mokslinių darbų spektras nėra gausus, pasigendama išsamesnių tyrimų, kuriuose būtų aiškinamasi jaunimo nuostatos, siekiai ir motyvacija įsitraukti bei dalyvauti savanoriškoje veikloje. Be to, savanoriška veikla daugiau ir plačiau analizuojama per gerosios praktikos / patirties prizmę, tačiau labai trūkta išsamių mokslinių (teorinių) įžvalgų, tyrinėjimų ir analizavimo. Mokslinės įžvalgos sudarytų geresnes sąlygas

[4] 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendrosios nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, II skyrius „Bendruomenės inicijuota vietos plėtra“, 2013, Briuselis, prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0480>, (žiūrėta 2014-11-02).

savanoriškai veiklai organizuoti ir taikyti kryptingai – taip, kad efektas būtų išskirtinis ir nauda neabejotina tiek savanoriams, tiek mentoriams (savanorių vadovams), tiek organizacijoms, dirbančioms su savanoriais ar priimančiomis savanorius.

Analizuojant savanoriškos veiklos reiškinį bei asmenų motyvacijos užsiimti savanoriška veikla veiksnius, galima vadovautis teorijomis, tyrinėjančiomis asmenų poreikius bei lūkesčius. Atsižvelgiant į mokslinių teorijų savanorystės ir savanorių motyvavimo aspektais stoką, šiame darbe savanorių motyvacijos veiksniai analizuojami taikant A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos teoriją, D. C. McClellando poreikių teoriją ir V. Vroomo lūkesčių teoriją.

Esminis aspektas, skirianti savanorius ir darbuotojus, yra atlygis už atliktą darbą, tačiau, vertinant pasitenkinimą atlikta veikla, suteikta pagalba, investicijomis į saviugdą ir kompetencijų didinimą, tai galima prilyginti finansinei naudai ir / ar kitoms materialioms atsiskaitymo formoms darbuotojų atveju.

Darbo tikslai:

1) Ištirti išanalizuoti galimus jaunimo motyvus įsitraukti į savanorišką veiklą, pritaikant motyvacijos ir (arba) lūkesčių teorijas.

2) Ištirti aplinką, priežastis ir sąlygas jaunimui įsitraukti į savanorišką veiklą viešajame sektoriuje.

3) Parengti teorinį savanoriškos veiklos proceso valdymo modelį kaimo vietovėse bei atlikto tyrimo pagrindu pateikti rekomendacijas Vilniaus regione veikiančioms VVG.

Tyrimo objektas – savanorių motyvavimo aplinka Vilniaus regione veikiančių VVG teritorijose bei priežastys, sąlygos ir veiksniai, galintys daryti įtaką jaunimo iki 29 m. motyvacijai įsitraukti į savanorišką veiklą.

Tyrimo problema – kaimo vietovių jaunimo iki 29 m. motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą stoka. Savanoriškos veiklos pasiūlos ir paklausos skirtumai, lemiantys jaunimo iki 29 m. pasyvumo, įsitraukiant į savanorišką veiklą, motyvus.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti jaunimui patrauklias / naujas galimas savanoriškos veiklos sritis (palyginti raidą; palyginti Lietuvoje veikiančių savanoriškų organizacijų veiklas su užsienio savanorių veiklomis; nustatyti galimas naujas savanoriškos veiklos sritis; nustatyti, kokios savanoriškos veiklos ypač įdomios jaunimui iki 29 m.; palyginti atvejus ir kt.).

2. Sukurti teorinį proceso modelį, galintį padidinti Vilniaus regiono jaunimo iki 29 m. įsitraukimo į savanoriškas veiklas mastą.

3. Apsibrėžti vertinimo rodiklius ir įvertinti tyrimo sėkmingumą bei siūlomo teorinio įtrauktiems į savanorišką veiklą proceso modelio veiksmingumą.

4. Palyginti savanoriškos veiklos rūšių pasiūlą ir jaunų asmenų iki 29 m. savanoriškos veiklos rūšių paklausą.

Hipotezė – savanoriškos veiklos rūšių pasiūla neatitinka kaimo vietovėse gyvenančio jaunimo nuo 15 iki 29 m. lūkesčių, tai sąlygoja jaunimo įsitraukimo į savanoriškas veiklas mastą.

Tyrimo metodai:

1. Teisės aktų, mokslinės literatūros ir statistinių duomenų nagrinėjama tema analizė;
2. Kiekybinė anketinė apklausa (kiekybinis metodas).

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, kurioje analizuojami teisės aktai, mokslinė literatūra, straipsniai bei statistiniai duomenys. Taip pat analitinė dalis, kurioje pateikiami tyrimų rezultatai ir apžvalgos, išvados ir literatūros sąrašas.

1. SAVANORYSTĖS PAGRINDAI IR FORMŲ ĮVAIROVĖ

Šiuolaikinėje visuomenėje vis stipriau įsitvirtina nuostata, kad demokratijos puoselėjimo sėkmė priklauso nuo aktyvaus piliečių įsitraukimo bei dalyvavimo tvarkant visuomeninio bei valstybinio gyvenimo reikalus. Demokratinio gyvenimo principas vis dažniau apibrėžiamas kaip demokratinis dalyvavimas, ypač aktyviai pasireiškiantis savanorišku piliečių dalyvavimu visuomeninėje veikloje. Savanoriška veikla atspindi žmogaus tobulėjimo, socializacijos, gebėjimų ir įgūdžių įgijimo bei svarbias neformaliojo ir profesinio mokymosi galimybes. Tai yra svarbi priemonė piliečių savivaldai ir jų, kaip aktyvių ir atsakingų bendruomenės narių, visuomeniniams įsipareigojimams formuotis.

Savanoriška veikla prisideda prie solidarumo, socialinės sanglaudos ir bendruomeniškumo plėtros stiprinimo. Joje persipina ekonominės, socialinės, aplinkos, švietimo bei kitos naudos valstybei. Ši veikla sudaro sąlygas neinstituciniam ir neformaliam / patirtiniam mokymuisi, suteikia galimybes pilietinės visuomenės plėtrai ir suformavimui. Būdama itin plati savo veiklų spektru, savanoriška veikla padeda kovoti su įvairaus pobūdžio diskriminacijos formomis ir stereotipų formavimosi reiškiniais, skatina lygiateisiškumą. Savanoriška veikla kuria socialinius ryšius, prisideda prie visuomenės sanglaudos ir gerina gyvenimo kokybę bei socialinę pažangą Europoje[5].

Savanoriška veikla turi įvairių formų ir gali būti lanksčiai pritaikoma įvairiose viešojo gyvenimo, viešojo sektoriaus srityse, tačiau viešojo ir privataus gyvenimo suderinamumui ir harmonijai savanoriška veikla gali turėti itin reikšmingos teigiamos įtakos. Veiklos išskirtinumą pabrėžią galimybės ją derinti su nuolatine profesine veikla, studijomis, šeimos ir visuomenės interesais bei poreikiais, veiklos suderinamumas su asmens bei privataus ir viešojo sektorių partneryste siekiant gerovės sau ir aplinkiniams.

Pagal analizuojamą literatūrą, savanorišką veiklą galima apibūdinti kaip priemonę siekti asmeninių tikslų bei tenkinti asmens poreikius (kelionių, žinių ir mokslo, užimtumo ir darbo, karjeros ir tobulėjimo, savirealizacijos ir kt.). Kiekvienas asmuo galėtų atrasti savanoriškos veiklos kryptis, atitinkančias jo lūkesčius ir tapti ne tik motyvuotu savanoriu, bet ir atsakinga, pilietiška, visuomeniška asmenybe.

Savanoriška veika, gali tarnauti kaip puiki priemonė jaunam asmeniui rasti savo profesinį kelią ir įgyti pirminių būtinų žinių bei kvalifikacijos profesinėje, darbo srityje, sąmoningai pasirinkti darbo (profesinę) kryptį, įgyti įgūdžių ir tapti konkurencingais darbo rinkoje, t. y. Savanoriška veikla – būdas darbą keisti, ne dėl jo neatitikties asmens poreikiams ir jo profesijai, bet siekiant karjeros ir žinių.

[5] Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“, 2011, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2014-10-01).

Savanorišką veiklą galima išnaudoti kaip tinkamą priemonę jaunų asmenų (absolventų) studijų kryptims pasirinkti ir ugdyti tinkamai parengtus profesionalius darbuotojus.

1.1. Savanoriškos veiklos pagrindai

Savanoriškos veiklos – kaip socialinio reiškinio – atsiradimą ir kilmę sąlygojo žmonių neabejingumas kitiems asmenims, altruizmas ir siekis būti naudingu visuomenėje, kitos priežastys, tačiau moksliniu aspektu tyrinėti šios veiklos pagrindus, teisinį reglamentavimą bei esminių nuostatų apibrėžimus pradėta gan vėlai.

2009 m. lapkričio 27 d. EK priimtame sprendime sąvoka „savanorystė“ reiškia bet kokios formos formalią ir neformalią savanorišką veiklą. Savanoriai veikia savo laisva valia, laisvu pasirinkimu ir motyvacija bei nesiekdami finansinės naudos. Savanorystė grindžiama solidarumu. Tai būdas pavieniams savanoriams ir jų asociacijoms nustatyti žmogaus, socialines, aplinkos problemas ir jas spręsti. Savanoriška veikla dažnai vykdoma siekiant paremti pelno nesiekiančių organizacijų ar bendruomenių iniciatyvas[6].

K. Hadzi-Miceva savanorišką darbą (veiklą) apibūdina kaip neatlygintiną veiklą, kurią žmogus atlieka skirdamas savo laiką ir turėdamas tikslą padėti aplinkai, ne pelno organizacijai, asmenims ar jų grupei, su kuriais nėra susijęs kokiais nors giminystės ryšiais[7].

I. Jonutytė, daugiausia nagrinėjanti savanorystės reiškinį Lietuvoje, teigia, kad savanoriška veikla tradiciškai yra apibrėžiama kaip galimybė kiekvienam, nepriklausomai nuo lyties, rasės, tautybės, religijos, politinių įsitikinimų, amžiaus ir sveikatos, panaudoti savo gebėjimus ir patirtį visuomenės labui, gauti naujų įgūdžių, susirasti draugų, įsitraukti į darbą ir pakeisti socialinį gyvenimą, o savanoris – tai asmuo, laisva valia skiriantis savo laiką kitiems žmonėms, prisiimantis atsakomybę už savo veiklą ir kaip atlygį už tai gaunantis asmeninio tobulėjimo galimybes, naujų patirčių ir dvasinės naudos, kuria dalijasi su bendruomene[8].

---

[6] 2009 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimas Nr. 37/2010/EB dėl Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų (2011 m.) < http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/LT/1-2011-568-LT-F1-1.Pdf>

[7] Hadzi-Miceva K., Comparative Analysis of the European Legal Systems and Practices Regarding Volunteering, 2007, prieiga per internetą <http://www.ecnl.org/dindocuments/203_Analysis%20of%20Volunteer%20laws%20and%20practices_EN.pdf>, (žiūrėta 2015-01-04).

[8] Jonutytė I., Savanorių socialinių pedagogų rengimas. Daktaro disertacija. Klaipėda, Klaipėdos universitetas, 2000; p.3–21 Jonutytė I., *Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. p. 61-74

Savanoriškos veiklos įstatyme savanoriška veikla apibrėžiama kaip savanorio neatlyginamai atliekama visuomenei naudinga veikla, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu[9].

Vertinant skirtingų autorių *savanoriškos veiklos*, *savanoriško darbo* ar *savanorystės* apibūdinimus pastebėtina, kad visi autoriai pabrėžia, jog savanoriška veikla turi altruistinių bruožų, yra neatlygintina finansiniu požiūriu ir vykdoma laisva asmens valia. Svarbu pažymėti, kad savanoriška veikla vertinama kaip neatlygintinas darbas, tačiau asmens – savanorio – patiriamas pasitenkinimas jo vykdoma veikla, savirealizacija, poreikio būti naudingu ir priklausyti gerbiamų ir pripažįstamų asmenų grupei, asmeninių įgūdžių ir gabumų tobulinimas, savo stipriųjų pusių, talentų atpažinimas ir kt. ir yra atlygis už savanoriškos veiklos vykdymą ir šio atlygio vertė gali būti laikoma nepiniginiu atlygiu.

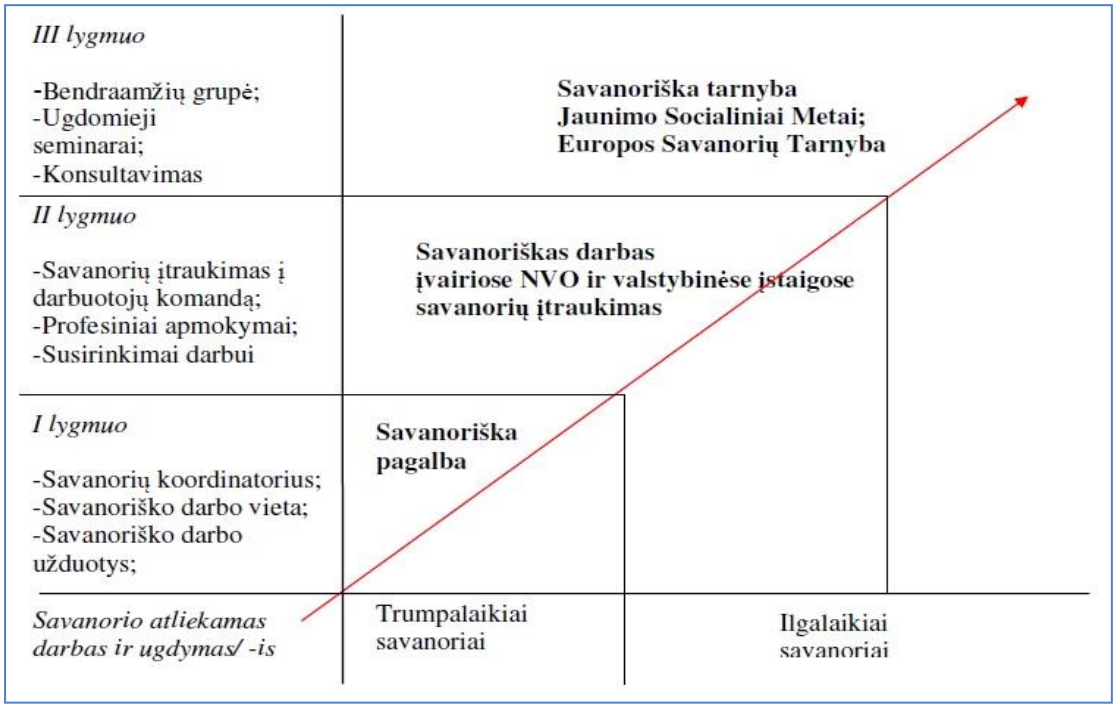
1.2. Savanoriškos veiklos formų įvairovė

Atsižvelgiant į savanoriškos veiklos organizavimo ypatumus, išskiriamos bent trys savanoriškos veiklos formos:

- **Trumpalaikė savanoriška veikla** – kai savanoris prisideda prie į konkretų rezultatą orientuotos akcijos ar ilgalaikių įsipareigojimų nereikalaujančių uždavinio vykdymo;
- **Ilgalaikė savanoriška veikla** – kai savanoris ilgesniam laikui (pvz., daugiau kaip 3 mėn.) įsitraukia į organizacijos veiklą ir daugiau ar mažiau reguliariai dalyvauja joje;
- **Savanoriška tarnyba**, kurioje iš anksto numatytas savanoriškos veiklos atlikimo laikotarpis, aiškiai apibrėžti veiklos tikslai, turinys, užduotys, organizavimo sąlygos, o taip pat savanorio teisinės bei socialinės apsaugos aspektai. Dažniausiai savanoriškos veiklos tarnybos savanoris dirba kiekvieną darbo dieną po kelias valandas, dalyvauja organizacijos vykdomuose pasirengimo savanoriškai veiklai ir saviugdos kursuose, gauna savanoriškos veiklos patirtį ir įgytas kompetencijas liudijantį dokumentą[10].

Žemiau pateiktoje schemoje (žr. 1 pav. *Savanoriškos veiklos formos*) yra pavaizduotos minėtos trys savanoriškos veiklos formos: trumpalaikiai savanoriai, ilgalaikiai savanoriai ir savanoriška tarnyba bei jų tikslai ir organizavimo sąlygos.

[9] Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymas, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 86-4142 (1 psl.)
[10] Naujienlaiškis apie savanorystę, parengtas vykdant Euroguidance projektą Lietuvoje, administruoja Švietimo mainų paramos fondas, 2011, prieiga per internetą <http://www.euroguidance.lt/uploads/files/naujienlaiskis_apie_savanoryste.pdf> (žiūrėta 2014 10 14).

1 pav. Savanoriškos veiklos formos.

Trumpalaikiai savanoriai – tie, kurių veikla trunka ne ilgiau kaip 3 mėn. ir yra orientuota į konkrečius projektus, pavyzdžiui: įvairios akcijos, renginiai, bendruomenės šventės, talkos, stovyklos ir pan. Trumpalaikiai savanoriai yra kviečiami padėti atlikti konkretų darbą per trumpą ir aiškiai apibrėžtą laiką, jų darbas yra nukreiptas į rezultatą. Į tokią savanorišką veiklą įtrauktiems asmenims nėra suteikiama daug ugdymo ir integracijos, savęs pažinimo galimybių. Dažniausiai šiais savanoriais tampa profesionalai, skiriantys asmeninio laiko dalį skirti visuomenei. Bendruomenė, dirbdama su šiais savanoriais, privalo užtikrinti savanoriško darbo vietą, užduotis bei skirti koordinatorių, kuris būtų atsakingas už užduočių pateikimą, jų aiškumą, priežiūrą, užbaigimą bei įvertinimą.

Ilgalaikių savanorių veikla yra savanoriškas darbas įvairiose bendruomenėse, nevyriausybinėse organizacijose bei valstybinėse įstaigose, t. y. šios organizacijos, privalo užtikrinti ir yra atsakingos už jaunų savanorių atliekamo darbo kokybe, todėl skiria jiems daug dėmesio, žinių, suteikia informacijos, tokiu būdu traukdamos, paskatindamos savanorius aktyviau dalyvauti kasdieniame organizacijos gyvenime. Savanoriškas darbas trunka ilgiau nei 3 mėn. ir yra orientuotas į procesą. Jaunuoliams yra sudaromos galimybės ugdyti gebėjimus ir integruotis, tačiau ugdymo procesas ribojamas pagrindiniais organizacijos veiklos įgyvendinimo tikslais, t. y. savanoriai yra įtraukiami į tiesioginę organizacijos veiklą, dėl to galėtų būti prilyginami „veiklos priemonei“, siekdama užtikrinti, kad savanoriška veikla vyktų sklandžiai ir kokybiškai organizacija yra pasirengusi suteikti reikiamas (dažnai profesines) žinias,

įgūdžius bei gebėjimus ir yra linkusi „atsiverti“ priimant savanorius į profesionalų komandą. Tuomet vyksta neformalus savanorių ugdymas ir integracija, bet tik šios organizacijos įgyvendinamų tikslų rėmuose ir tik tiek, kiek organizacijai reikalingas vienas ar kitas savanoris. Taip pat didelės galimybės atsiveria neformaliam savanorių ugdymui. Dažniausiai savanoriai yra asmenys, norintys įgyti patirtį vienoje ar kitoje srityje. Organizacija, kviesdama į savanorišką darbą, šalia jau anksčiau paminėtų įsipareigojimų trumpalaikiams savanoriams, turi užtikrinti jų įtrauktį į nuolatinių darbuotojų komandą, organizuoti profesinius mokymus bei užtikrinti grįžtamąjį ryšį darbui aptarti, refleksijoms apie įgytą patirtį.

Ilgalaikiai savanoriai, atliekantys savanorišką tarnybą arba ugdomąją programą (kartais vadinami ilgalaikiais ugdomaisiais savanoriais) yra orientuoti į ugdymą(-si). Tokio pobūdžio savanoriškas darbas tampa ugdymo(-si) priemone, o ugdymas yra vienas svarbių naujojo ES finansavimo laikotarpio (2014–2020) ir nacionalinių programų tikslų[11]. Organizacijos išsikelia pagrindinę užduotį – neformaliai ugdyti jaunus žmones per savanorišką darbą ir integruoti juos į visuomenę įvairiuose lygmenyse. Dažniausiai tai organizacijos, kurioms rūpi ne tiek savanoriškas darbas, kiek savanoris. Darbas su tarnybą atliekančiais savanoriais vykdomas taip pat, kaip su trumpalaikiais ir ilgalaikiais savanoriais, tik šalia visų jau anksčiau minėtų įsipareigojimų organizacija ypač daug dėmesio skiria ugdymo procesui: savanorių bendraamžių grupėms kurti, ugdomųjų seminarų su profesionaliais vadovais rengti (bendraujama, diskutuojama su asmenybinėmis, socialinėmis ir kitomis aktualiomis jauniems žmonėms temomis) ir konsultacijoms savanoriškos veiklos metu kylančiais klausimais (daug dėmesio skiriama savarankiškumui, sprendimų priėmimui, pasirinkimui, atsakomybei ir pan.).

1.3. Motyvacijos ir lūkesčių teorijų pritaikymas savanorystės veikloje

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone, solidarumas, atsakomybės už kitus jausmas ir noras jaustis naudingam, yra esminė savanoriškos veiklos motyvacija[12].

I. Jonutytė savo monografijoje „Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje“ nurodo tokias dvi pagrindines motyvų grupes:

[11] 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendrosios nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, II skyrius „Bendruomenės inicijuota vietos plėtra“, 2013, Briuselis, prieiga per internetą: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0480, (žiūrėta 2014-11-02)

[12] Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Savanoriškos veiklos, jos vaidmens Europos visuomenei ir poveikio, 2006, prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:325:0046:0046:LT:PDF>, (žiūrėta 2015-01-10)

1. Savanoriška veikla, nukreipta į *savo* poreikių tenkinimą: savo vertės stiprinimą, naujų įgūdžių įgijimą, asmenybės tobulinimą, perspektyvų ateičiai užsitikrinimą, vienišumo pažinimą;

2. Savanoriška veikla, nukreipta į *kitų* poreikių tenkinimą: rūpestį bendruomene, pagalbą kitam žmogui[13].

Savanoriška veikla skatina asmeninį tobulėjimą, ugdo socialinio naudingumo jausmą, bendruosius žmogaus gebėjimus – tai laikas, skirtas naudingai veiklai dėl kitų, ir galimybė lavintis, tobulinti savo asmenines, profesines ir socialines kompetencijas[14].

Skirtingi autoriai skirtingai apibrėžia sąvoką *motyvacija*. J. A. F. Stoner ir autorių kolektyvo knygoje „Vadyba“ motyvacija apibrėžiama kaip psichologinė savybė, lemianti įsipareigojimo laipsnį, į kurią įeina veiksniai, sukeliantys, nukreipiantys ir palaikantys pavienio asmens elgesį[15]. F. S. Butkus motyvacijos sąvoką aiškina kaip „savęs ir kitų pažadinimo veiklai procesą, siekiant savų ir organizacijos tikslų“, tai konkrečių aktyvinimo priemonių ir būdų visuma, naudojama asmenų suinteresuotumui, aktyvinimui didinti[16].

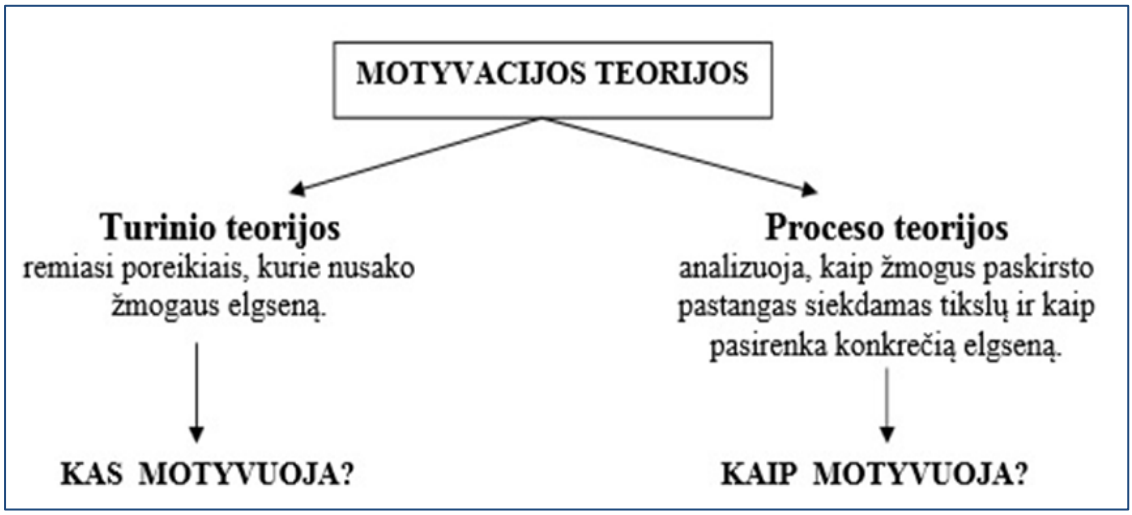
Siekiant pritraukti kuo daugiau jaunų žmonių įsitraukti į savanorišką veiklą, pirmiausia reikia siekti padidinti jų motyvaciją. Įvertinat tai, kad savanoriška veikla negali būti atlyginama (finansine išraiška), motyvacijos veiksniai turi būti ypač aiškūs ir atitinkantys asmenų, galinčių įsitraukti į savanorišką veiklą, motyvacijos veiksnius.

J. Kasiulis ir V. Barvydienė knygoje „Vadovavimo psichologija“[17] teigia, jog norint išsiaiškinti, kokius tikslus nori pasiekti individai, kokie jų poreikiai, kokios elgesio alternatyvos, reikia pasinaudoti motyvacijos teorijomis. Kadangi motyvacija priklauso nuo skirtingų individų, aplinkos, sąlygų, laiko, todėl ji nuolat kinta. Pastebėtina, kad egzistuoja nemažai motyvacijos teorijų ir įvairių jų atmainų, tačiau iki šiol nėra vieningos, visa apimančios motyvacijos teorijos. Visos jos analizuoja ir bando paaiškinti, kas ir kaip veikia žmogaus elgesį ir nukreipia jį tam tikra linkme ir, analizuojant šias teorijas, galima išskirti efektyviausias motyvavimo priemones bei metodus.

Motyvacijos užsiimti savanoriška veikla analizei galima pritaikyti *poreikių* teorijų kūrėjų darbus – A. H. Maslow‘o „Poreikių hierarchijos teoriją“, D. McClellando „Poreikių teoriją“ ir V. Vroomo „Lūkesčių teoriją“. Motyvacijos teorijos siekia paaiškinti, kokių tikslų asmenys nori pasiekti, kokie

[13] Jonutytė I., *Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007, p. 61–74.
[14] Gedvilienė G., Karasavičiūtė S., Trečiokienė E., Savanorystė socialinių gebėjimų ugdymo koncepcijoje, *Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija*, Nr. 33 (61), 2010. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2010~ISSN_1392-7450.N_33_61.PG_79-92/DS.002.0.01.ARTIC> (žiūrėta 2015-01-07).
[15] Stoner J.A.F., Freeman, R.E., Gilbert, D.R., *Vadyba*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2001, p. 434–445.
[16] Butkus F.S., *Vadyba: organizacijos veiklos operatyvaus valdymo pagrindai*, Vilnius: Eugrimas, 2003, p. 160.
[17] Barvydienė V., Kasiulis J., *Vadovavimo psichologija*, Kaunas: KTU leidykla, 2003, p. 26–77.

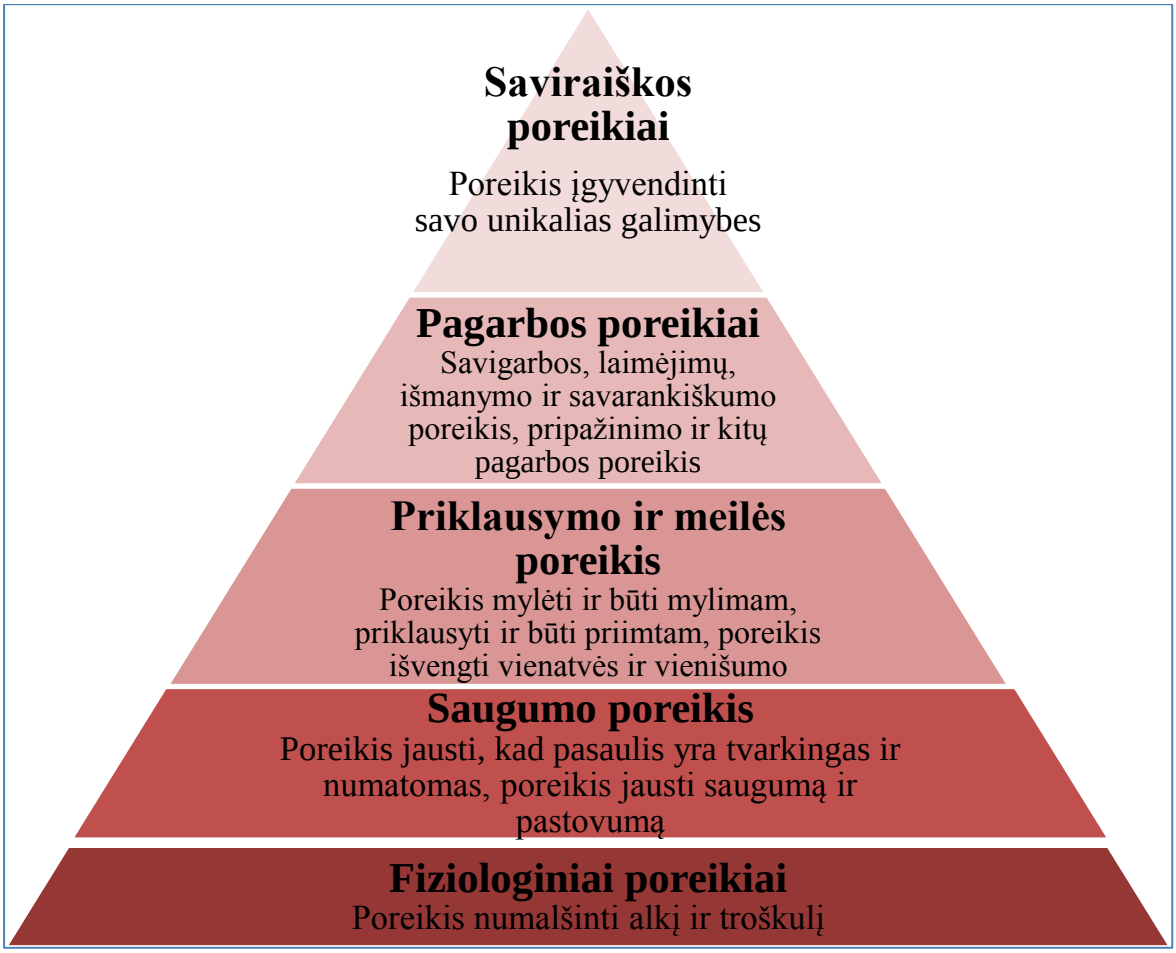
asmenų poreikiai bei elgesio alternatyvos. Pagal tai, kuo grindžiamas asmens elgesys ir kokios yra to elgesio priežastys, motyvacijos teorijos skirstomos į *turinio* ir *proceso* teorijas.

2 pav. Turinio ir proceso motyvacijos teorijų palyginimas[18].

A. H. Maslow‘o „Poreikių hierarchijos teorija“ – vienas žinomiausių motyvacijos aiškinimo būdų. A. H. Maslow‘as darė prielaidą, kad kiekviename žmoguje egzistuoja šių, penkių, poreikių hierarchija (žr. 3 pav. „*A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos piramidė*“):

[18] Mullins L., Management and organizational behaviuor // Essex: Pearson Education Limited, 2010.

3 pav. A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos piramidė.

Pastaba: sudarytas autorės pagal David G. Myers (2000).

Remiantis A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos piramidės turiniu, darytina prielaida, kad asmenų motyvacijai užsiimti savanoriška veikla svarbiausi yra saviraiškos ir pagarbos poreikiai, taip pat svarbus priklausymo ir meilės poreikis. Mažiausiai savanoriškoje veikloje reikšmingas fiziologinių poreikių tenkinimas ir diskutuotina dėl saugumo poreikio, kadangi šis A. H. Maslow‘o nustatytas poreikis, piramidėje pažymėtas antruoju pagal svarbą, savanoriškoje veikloje galėtų būti tenkinamas tik kaip poreikis jausti, kad pasaulis yra ar tampa tvarkingesnis, tačiau asmeninio saugumo jausmo savanoriška veikla negali sukelti, greičiau atvirkščiai, savanoriška veika (priklausomai nuo jos pobūdžio) gali atverti savanoriui itin nesaugių gyvenimo, socialinių, veiklos erdvių, leisdama suvokti, savanoriškos veiklos būtinybę ir galimą naudą, tačiau asmeninio saugumo srityje, savanoris negalės jaustis saugiau. Todėl teigtina, kad sėkmingas fiziologinių ir saugumo poreikių tenkinimas gali padėti individui apsispręsti dėl savanorystės padėti kitiems patenkinti tuos pačius poreikius, jei anksčiau jis yra patyręs jų stygių.

A. H. Maslow‘o išskirtas aukščiausias žmogaus poreikis – savo unikalių galimybių įgyvendinimas, saviraiška[19], kuri negali būti pasiekiama, kol nėra įgyvendinti kiti, žemesnieji poreikiai. Todėl galima daryti prielaidą, kad savanoriška veikla yra orientuota į aukštesnius asmens poreikius, o savanoriais gali tapti asmenys, tenkinantys savo fiziologinius ir saugumo poreikius.

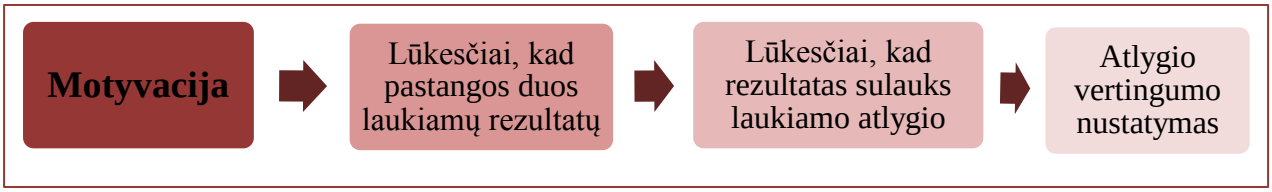
Kitais žodžiais tariant, užsiimti savanoriška veikla labiau motyvuotas galėtų būti asmuo, turintis darbą, bent minimalų pragyvenimo šaltinį, būstą ar gyvenamąją vietą, susikūręs tinkamą aplinką nei socialiai priklausomas asmuo, bedarbis ar augantis / gyvenantis nesaugioje socialinėje aplinkoje pvz., našlaitis, skurdžiai gyvenantis asmuo ar pan.

Remiantis D. McClellando poreikių teorija, kuri grindžiama trimis pagrindiniais poreikiais – valdžia, sėkme ir dalyvavimu – darytina prielaida, kad savanoriais greičiau gali tapti asmenys, turintys didesnių siekių ir troškimų, besirūpinantys savo garbe ir pripažinimu, siekiantys geriausių rezultatų ir norintys būti pripažinti aplinkinių, turėti draugų. Tai patvirtina ir A. H. Maslow‘o poreikių hierarchijos teorijos pagrindu darytą prielaidą, kad savanoriais greičiau pasiryžtų tapti asmenys, kurių gyvenamoji, darbo bei asmeninių santykių aplinka yra daugiau ar mažiau patenkinama, neturinti aiškių trūkumų, tokių kaip nedarbas, nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjimas, aukštų kompetencijų ar išsilavinimo nereikalaujantis darbas (funkcijos), asmeninių, šeimos santykių sunkumai ir kt.[20].

Išsamiausiai motyvaciją paaiškina V. Vroomo lūkesčių teorija, kurioje teigiama, kad tendencijos konkrečiam veiksmui intensyvumas priklauso nuo lūkesčio, kad veiksmą lydės konkretus rezultatas ir nuo to rezultato patrauklumo. Pagal šią teoriją, žmonės suvokiami kaip protingos, mąstančios būtybės, kurios nusprendžia, kokią veiksmų kryptį pasirinkti ir kiek įdėti pastangų. Žmogaus sprendimai yra pagrįsti jų lūkesčiais patirti tam tikro lygio malonumą ar diskomfortą dėl tam tikros veiksmų krypties pasirinkimo. Lūkesčių teorija teigia, kad individai pasirinks tą veiksmų kryptį, kuri, kaip jiems atrodo, padidins malonumą ir sumažins diskomfortą.

[19] David G. Myers, *Psichologija*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2000, p. 399.
[20] Palidauskaitė J., Motyvacijos unikalumas valstybės tarnyboje, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 19, 2007, prieiga per internetą<https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2Fen%2Fmokslo_darbai%2Fvpa%2Farchyvas%2Fdwn.php%3Fid%3D241127&ei=rUz5VJ6SEMjaOO35gLAC&usg=AFQjCNE3uHjQsu1YjGLvUVNPwUbN5X00JQ&sig2=FDx4ohhKXJF7c-V6YwtNtA&bvm=bv.87611401,d.d24&cad=rja>, (žiūrėta 2015-01-10).

Lūkesčių teorija pabrėžė tokių trijų tarpusavio sąryšių svarbą: darbo sąnaudos-rezultatai (lūkesčiai), rezultatai-atlygis (instrumentalumas) ir pasitenkinimas atlyginimu (valentingumas)[21]. Apibendrinus šią teoriją galima teigti, kad motyvaciją lemia šie trys veiksniai:

4 pav. Motyvaciją lemiantys veiksniai.

Pastaba: sudaryta autorės.

Nagrinėjant jaunų asmenų įtraukties į savanorišką veiklą motyvaciją pagal V. Vroomo lūkesčių teoriją galima teigti, kad kiekvienas asmuo, pasiruošęs įsitraukti į savanorišką veiklą, visų pirma turi lūkestį, kad jo įdėtos pastangos duos laukiamų rezultatų bei lūkestį, o antra – kad rezultatas sulauks tinkamo įvertinimo, kuris suteiks laukiamos moralinės naudos.

Lietuvos autorė N. Kurapkaitienė savanorišką veiklą analizuoja remdamasi socialinėmis teorijomis. Savanorystė – altruistinis veiksmas, kurio motyvacija taip pat gali būti grindžiama ir tam tikromis socialinėmis teorijomis. Savo knygoje „Darbo su savanoriais pagrindai“ N. Kurapkaitienė savanorystės motyvaciją aiškina šiomis teorijomis:

- **Socialinių mainų** teorija – altruistinis elgesys, suprantamas kaip siekis asmeninės naudos ir asmeninio pranašumo kitų žmonių atžvilgiu. Ši teorija grindžia žmogaus elgesį socialiniais ekonominiais mainais, nes žmonės keičiasi ne tik daiktais ar pinigais, bet taip pat ir socialinėmis prekėmis, tokiomis kaip paslaugos, informacija t. t. Teikiant pagalbą kitam, mainais yra gaunamas socialinis atlygis – pritarimas, prestižas, pagarba, orumas, socialinis pripažinimas ir kt. Ši teorija teigia, kad žmogus padeda kitam tikėdamasis sulaukti pagalbos ateityje, keldamas savo vertę kitų ir savo paties atžvilgiu, siekdamas sumažinti blogą savijautą ar kaltės jausmą ir pan. Socialinių mainų teorija taip pat apima supratimą, kad žmogus gali padėti kitam ir nesavanaudiškais tikslais, bet šios srities netyrinėja.

[21] Dubauskas G., *Organizacijos elgsena*, Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2006, prieiga per internetą <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lka.lt%2Fdownload%2F1281%2Fdubausko_organizacijos_elgsena_1.pdf&ei=pG3bVM-fEtfYas3agNgM&usg=AFQjCNH_Q4l9iwPhzY5x53TicEZqYeh5aA&sig2=rKEGcx9WKGfkpOkuhnr7Qw&bvm=bv.85761416,d.d2s>, (žiūrėta 2014-12-20).

- **Socialinių normų** teorija altruistinį elgesį aiškina kaip rezultatą tarpusavio sąveikos, kai įsipareigojama teikti pagalbą žmonėms, kurie yra padėję praeityje. Šios teorijos pagrindu vyrauja supratimas, kad visuomenėje žmogus už pagalbos suteikimą yra skatinamas, o už nesuteikimą – yra baudžiamas[22].

Nei viena iš šių teorijų iki galo neatskleidžia visos savanorystės motyvacijų įvairovės. Remiantis įvairiais autoriais galima išskirti daugybę skirtingų motyvų užsiimti savanoriška veikla. Išskirtini keli aspektai. Visų pirma, tai noras jaustis reikalingu ir naudingu, turėti veiklos ir jausti malonumą padedant kitiems – tai galima priskirti socialinių mainų teorijai.

[22] Kurapkaitienė N., *Darbo su savanoriais pagrindai*, Vilnius: MRU, 2013, p. 60–69, prieiga per internetą http://ebooks.mruni.eu/pdfreader/darbo-su-savanoriais-pagrindai, (žiūrėta 2014 11 20).

2. SAVANORIŠKOS VEIKLOS RAIDA LIETUVOJE IR EUROPOJE

Šiame skyriuje apžvelgsime savanoriškos veiklos reiškinį bei jo raidą Lietuvoje ir kitose Europos šalyse, tokiose kaip Vokietija ir Airija, istoriniu aspektu. Vokietija ir Airija pasirinktos, kaip Europos valstybės, kuriose ankstyva savanoriška raida bei šiuo metu išvystytos savanoriškos veiklos rūšys, pasiūla ir gyventojų sąmoningumas, galintis užtikrinantis, kad savanoriška veikla vyks nuolatos.

E. Archambault išskiria keturis savanoriškos veiklos modelius, suformuotus istorinių, socialinių, kultūrinių ir religinių veiksnių skirtingose Europos valstybėse:

- **Reino modelis** veikia Austrijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose. Pagal šį modelį savanorystės sektorius yra charakterizuojamas pagal institucijas ir profesines organizacijas, veikiančias įvairiose srityse (daugiausia kultūros, laisvalaikio ir socialinės rūpybos) religiniame, politiniame ir profesinių sąjungų kontekste.
- **Liberaliojo modelio**, veikiančio Anglijoje, Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje, savanorystė turi labai stiprią simbolinę reikšmę ir yra siejama su religiniu – XIX amžiaus katalikų – socialistiniu principu skatinti socialinę atsakomybę, bendruomenės savarankiškumą ir bendradarbiavimo kultūrą tarp viduriniosios ir darbo klasės žmonių. Ši filantropinė veikla dažniausiai organizuojama individualiai arba kartu su vietos bendruomenėmis.
- **Socialdemokratinis modelis**, veikiantis Suomijoje, Norvegijoje ir Švedijoje, yra pagrįstas asociatyvumo tradicija, kuri remiasi bendra intervencija, priešingai nei religinis ideologinis priklausymas.
- **Vidužemio jūros modelis**, kurį atstovauja tokios šalys kaip Graikija, Portugalija, Italija, Ispanija, yra sparčiausiai besivystantis savanorystės modelis per pastaruosius dešimtmečius, tačiau jam vis dar labai daug įtakos turi dominuojanti Katalikų bažnyčia.

Pastaraisiais dešimtmečiais yra išskiriamas ir penktasis – **naujos kultūros modelis**, kuriam atstovauja buvusios sovietinės ir komunistinės šalys. Pagal šį modelį savanorystė yra dar tik pradiniame etape, tam daugiausia įtakos turi sudėtingos ekonominės sąlygos, kurios reiškia, kad dauguma žmonių dažniausiai turi daugiau nei vieną darbą ir ilgas darbo valandas, todėl savanorystei lieka labai mažai laiko. Šio modelio valstybėse yra pastebimas nepasitikėjimas valstybės skatinama veikla, tam įtakos turėjo priverstinis kolektyvinis darbas. Tačiau žmonės po truputį atranda savanorystę semdamiesi gerosios

patirties iš kitų šalių.[23] Šiame skyriuje visose apžvelgiamose valstybėse savanoriška veikla priskiriama skirtingam savanoriškos veiklos modeliui.

2.1. Savanoriškos veiklos raida

Pagalba vienas kitam – įgimta žmogaus savybė, tačiau savanoriškos veiklos, kaip reiškinio, ištakos siekia tik XIX amžių. Anglijos ūkininkai laikomi vienais pirmųjų savanorių, kurie XIX amžiaus pradžioje be jokio mokesčio padėdavo vieni kitiems, nes lėšų kviestis darbininkų už mokestį ar prašyti valstybės pagalbos – nebuvo[24].

Tuo pačiu metu Jungtinėse Amerikos valstijose pradėjo kurtis religinės savanorių organizacijos, kurios kovojo prieš vergovę, padėjo vargstantiems ar neatlygintinai dirbo karo metu. XX amžiuje įsikūrė pirmosios oficialios savanorių organizacijos, tokios kaip „Lions“ klubas, „Rotary“ klubas, „United Way“, „Kiwanis“.

Antrojo pasaulinio karo (1939-1945) metais savanoriškos veiklos idėja dar labiau suaktyvėjo, savanoriai rūpinosi nukentėjusiaisiais nuo karo, tvarkydavo teritorijas ir t. t. Karui pasibaigus, savanoriai susitelkė į tokias sritis kaip pagalba neturtingiesiems, savanoriška veikla užsienyje ar vietinėse bendruomenėse. Savanoriška veikla tapo pasauliniu reiškiniu.

Lietuvoje savanoriška veikla pradėjo plėtotis nuo 1990 m., po nepriklausomybės atkūrimo, tačiau iki dabar ši veikla dar nėra pakankama (savanoriška veikla, kaip socialinis reiškinys, Lietuvoje žengia pirmuosius žingsnius, lyginant su kitomis Europos valstybėmis). Tam įtakos turi ir savanoriškos veiklos supratimas, susiformavęs iki nepriklausomybės – ji buvo suprantama kaip priverstinis reiškinys. Sovietų okupacijos laikais buvo bandyta išlaikyti įvairias pseudo savanoriškos veiklos formas, nes buvo pažeistas esminis principas – žmogaus laisva valia. Savanoriška veikla buvo pakeistas visuomeniniu darbu, kuris skatino priverstinę pagalbą ir įtrauktį į visuomeninį gyvenimą (buvo reikalaujama dirbti nustatytą valandų skaičių visuomenės labui, teikti ataskaitas), kas dar labiau tolino žmones nuo savanorystės idėjos, nepaisant to, savanoriškos veiklos idėja nors ir palengva plėtojosi įvairiose jaunimo ir religinėse organizacijose bei tautinio ugdymo būreliuose. Keletas tokių organizacijų, kurios veiklą vykdė ir okupacijos metu, ir sėkmingai vykdo dabar –skautai, „Caritas“, „Ateitininkų federacija“.

[23] Volunteering for cultural heritage: perspectives from other European countries, 2008, prieiga per internetą: <http://www.amitie.it/voch/7_VoCH_Volunteering_Europe.pdf>, (žiūrėta 2014-11-20).
[24] Kaunaitė. K. Savanorystės istorija, 2012, prieiga per internetą: http://www.manokrastas.lt/straipsnis/savanorystes-istorija, (žiūrėta 2014-11-24).

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, pagal tuomet galiojusius teisės aktus, pirmieji atkurtos valstybės kariuomenės nariai, Aukščiausiajai Tarybai davę priesaiką ginti šalį nuo okupantų, buvo vadinami Lietuvos savanoriais. Tai buvo pirmieji savanoriai, o 1991 m. sausio 17 d. buvo įkurta Savanoriškos krašto apsaugos tarnyba. Taigi, pirmieji oficialūs savanoriai Lietuvoje buvo ne civiliai pilietinės visuomenės nariai, o kariuomenės atstovai[25].

1997 m. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centas, leidžiamame biuletenyje „Trečiais sektorius“, straipsnyje „Savanoris. Kas tai?“ aprašo savanorišką veiklą[26]. 1997 m. Savanorių centro pradėtos organizuotos diskusijos „Savanoris. Kas tai?“ dalyvių pasisakymai atskleidė pagrindinius to meto savanorystės raidos sunkumus Lietuvoje. Anot diskusijoje dalyvavusių savanorių, nesukurtas teisinis reglamentavimas, nesprendžiami juridiniai ir veiklos finansavimo klausimai yra aktualiausios problemos, trukdančios įsitvirtinti savanoriškai veiklai Lietuvoje. Dalyviai išreiškė nusivylimą, kad šalyje dar tik kuriasi savanorių darbo tradicijos bei jų rengimo darbui sistema.

Savanorių centro pagrindinė misija – propaguoti savanorišką veiklą Lietuvoje. Šio centro įkūrimas buvo vienas iš perspektyviausių žingsnių savanorystės plėtrai mūsų šalyje. Savanorių centras, siekdamas aktyvinti savanorių judėjimą bei veiklą, pritraukti kuo daugiau jaunų žmonių bei siekdami atkreipti visuomenės, valdžios institucijų, verslo atstovų bei žiniasklaidos dėmesį ir formuoti atvirą pilietinę visuomenę, nuolat inicijuoja Tarptautinės savanorių dienos šventes, organizuoja įvairiausius renginius, skirtus populiarinti savanorišką veiklą.

Visuomenės apklausa, atlikta 1998 m. „Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro“ užsakymu, parodė, jog tik 5 proc. šalies gyventojų dalyvauja savanoriškoje veikloje ir kaip pagrindines priežastis, dėl ko dalyvauja mažai, nurodė, jog visuomenės nuomonė apie savanorius yra nepalanki, taip pat ir dėl to, jog jų niekas nepakvietė savanoriauti[27]. Tais pačiais metais Savanorių centras Vilniuje atliko savanoriškumo plėtros įvertinimo tyrimą, kurio metu paaiškėjo, kad daugiausia savanorių Lietuvoje yra tarp 20-25 m. ir 35-45 m. amžiaus gyventojų[28]. Lyginant pagal lytį, savanoriauti labiau linkusios moterys – 65 proc. ir tik 35 proc. – vyrų. Iš tyrime dalyvavusių respondentų 38 proc. turi aukštąjį išsilavinimą, 18 proc. – nebaigtą aukštąjį, 16 proc. – nebaigtą vidurinį, 16 proc. – specialųjį vidurinį ir 12 proc. –vidurinį išsilavinimą. Šiais duomenimis remiantis galima daryti prielaidą, kad 1998 m. savanoriauti

[25] Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“, 2011, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2014-10-01).

[26] Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro „Vilmorus“ biuletenis. *Trečiasis sektorius*, 10 Nr., prieiga per internetą, <http://elibrary.lt/resursai/Ziniasklaida/trecias_sektorius/biul_nr11_1997.pdf > (žiūrėta 2014-09-15, p. 21–22.

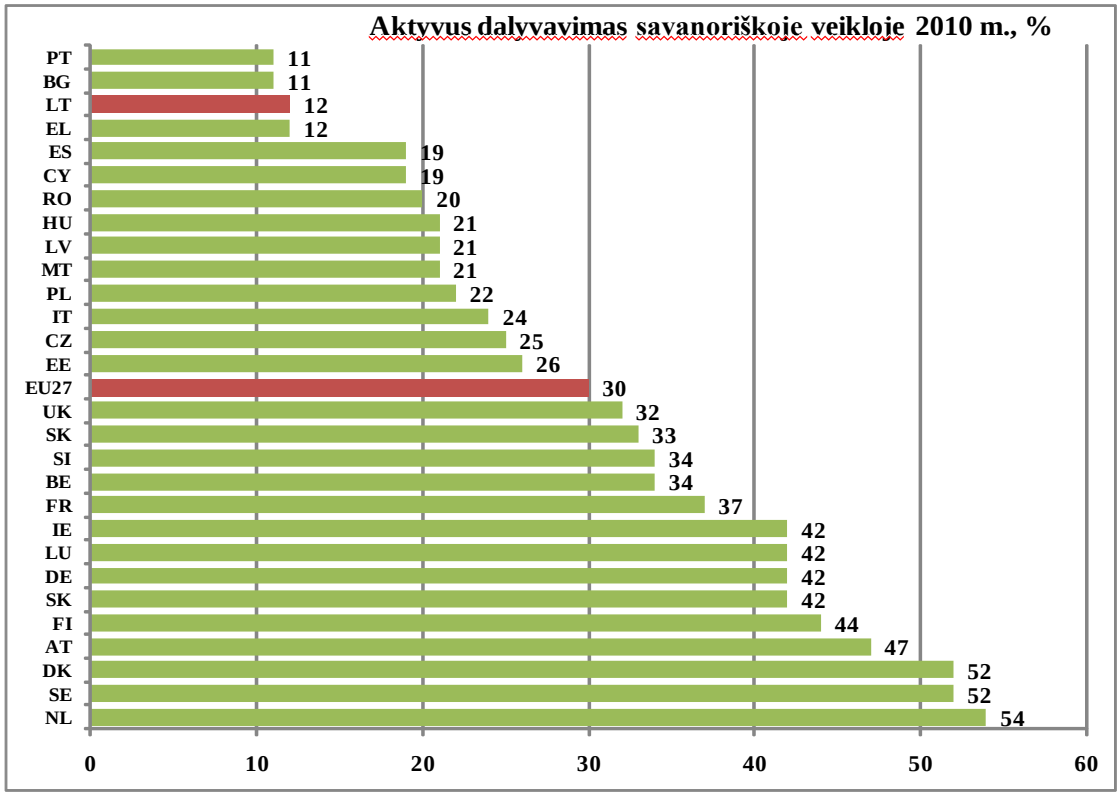
[27] Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“, 2011, prieiga per internetą http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2014-10-01).

[28] Savanoriškas darbas, statistinis įvertinimas, Vilnius: Savanorių centras, 1998, p. 78–89.

vis tik buvo labiau linkę asmenys turintys aukštąjį išsilavinimą ir daugiau moterys nei vyrai. Jungtinėms Tautoms 2001 m. paskelbus Savanorių metais, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino nutarimą „Dėl savanoriškų darbų organizavimo tvarkos“ Nr. 1511, kuriuo buvo legalizuota savanoriška veikla mūsų šalyje[29].

Tačiau, nepaisant šių žingsnių, 2008 m. atlikta Europos gyvenimo kokybės apklausa (*Second European Quality of Life Survey*), parodė, kad Lietuvoje į savanorišką veiklą įsitraukia tik 15 proc. šalies gyventojų. Taigi, atsižvelgiant į 2006–2011 m. atliktus tyrimus, pastebima, kad Lietuvos savanoriškos veiklos mastai svyruoja nuo 11 proc. („Eurobarometro“ duomenys, 2006) iki 34 proc. („Vilmorus“ duomenys, 2011).

Ataskaitoje *Savanorystė Europos Sąjungoje* (2010) Lietuva priskiriama prie žemo savanorystės lygio šalių grupės (kur mažiau nei 10 proc. suaugusiųjų dalyvauja savanorystėje). Nors tarptautinių ir nacionalinių tyrimų duomenys gana ženkliai skiriasi (2010 m. savanoriškoje veikloje dalyvavo 12 proc. („Eurobarometro“ duomenys, žr. 5 pav.), o 2011 m. – 34 proc. („Vilmorus“ duomenys), vis gi pastebima tendencija, jog savanoriškos veiklos apimtys Lietuvoje plečiasi[30].

[29] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. *Dėl savanoriškų darbų organizavimo tvarkos*. Neteko galios. 2001, prieiga per internetą http://www.infolex.lt/ta/126385 (žiūrėta 2015-01-11).

[30] McCloughan P., el al., *Second European Quality of Life Survey Participation volunteering and unpaid work*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Study on Volunteering in the European Union. Final Report, 2010.

5 pav. Aktyvus dalyvavimas savanoriškoje veikloje, 2010 m.

2011-uosiu metus Europos Taryba paskelbė „Europos savanoriškos veiklos metais“, siekdama skatinti aktyvų pilietiškumą, o LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kaip nacionalinė koordinavimo institucija, įgyvendino Nacionalinę 2011 m. „Europos savanoriškos veiklos metų“ programą. Programos tikslas – sudaryti palankias sąlygas savanoriškos veiklos plėtrai, populiarinti savanorišką veiklą ir akcentuoti jos svarbą.

Siekiant sudaryti palankias sąlygas savanoriškai veiklai plėtoti, 2011 m. birželio 22 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtą „Savanoriškos veiklos įstatymą“. Šiuo įstatymu reglamentuojami savanoriškos veiklos ypatumai, principai ir organizavimo tvarka, savanorio ir savanoriškos veiklos organizatoriaus teisės ir pareigos, savanorių draudimo, savanoriškos veiklos išlaidų kompensavimo atvejai.

2014 m. Lietuvoje pradėtas įgyvendinti projektas „Jaunimo savanoriška tarnyba“ (www.buksavanoriu.lt). Projekto iniciatoriai ir koordinatoriai – Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Projektas finansuojamas ES ir nacionalinio biudžeto lėšomis. Projekto tikslas – remiantis ES programos „Veiklus jaunimas“ Europos savanorių tarnybos modeliu, sukurti analogišką jaunimo savanoriškos veiklos modelį Lietuvoje[31]. Projekte kviečiamas dalyvauti ne tik jaunimas nuo 16 iki 29 m., bet ir organizacijos, galinčios priimti savanorius. Projektu siekiama sudaryti sąlygas jaunimui įgyti naujų žinių, darbo rinkai reikalingų kompetencijų, stiprinti jų motyvaciją, pasitikėjimą savimi, o organizacijos, ketinančios dalyvauti projekte, turi gauti atitinkamos formos akreditacijas. Planuojama, kad kiekvienas savanoris bus palydimas patyrusio žmogaus, dalyvaus seminaruose, o pabaigęs savanorišką tarnybą gaus tai liudijantį pažymėjimą[32].

Projekto mintis ir idėja yra dar vienas žingsnis link struktūruotos ir koordinuojamos savanorystės, tačiau projekte nėra numatyta, kaip motyvuoti, skatinti asmenis, kurie neįsitraukia į savanorišką veikslą.

Nors projekto pavadinimas susijęs su savanoriška tarnyba, vis gi, pagal projekto aprašymą tai yra ilgalaikės savanorystės projektas (3-6 mėn.). Projekto interneto svetainėje www.buksavanoriu.lt galima pagal rajonus išsigrupuoti sąrašą organizacijų, kuriose jaunimas gali savanoriauti šio projekto rėmuose. Iš pirmo žvilgsnio, pasiūla Vilniaus regione yra pakankama: galima rasti per 43 organizacijas ar veiklos vietas, tačiau pastebėtina, kad dauguma priimančių organizacijų veikia socialinėje srityje, kitų galimų parinkčių, pvz., ekologija, lygios galimybės, IT technologijos ir kt. pasiūlos yra tuščios (žr. 1 lentelę).

[31] Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo savanoriška tarnyba, 2015, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-savanoriska-tarnyba>, (žiūrėta 2015-03-04).
[32] Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo savanoriška tarnyba, 2015, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-savanoriska-tarnyba>, (žiūrėta 2015-03-04).

Širvintų rajono ir miesto bei Elektrėnų savivaldybės jaunimas gali savanoriauti tik kultūros centruose, daugiau pasiūlos jiems nepateikiama. Tuo tarpu Šalčininkų, Trakų, Švenčionių ir Ukmergės rajonų jaunimas negalėtų savanoriauti niekur, nes jų rajono ir miesto pasiūla yra tuščia[33]. Iš to galima daryti prielaidą, kad atokesnių vietovių jaunimui pasiūla yra žymiai menkesnė, nei didžiuosiuose miestuose, o tai gali nulemti ir per menkas projekto ir jame numatytų veiklų viešinimas bei per mažas dėmesys jaunimo politikai regionuose.

1 lentelė. Savanorius priimančios organizacijos Vilniaus regione, pagal veiklos pobūdį.

Savanorius priimančios organizacijos pagal veiklos rūšį, vnt.	**Savivaldybės pavadinimas**						
	Vilniaus r.	**Širvintų r.**	**Šalčininkų r.**	**Elektrėnų**	**Švenčionių r.**	**Ukmergės r.**	**Trakų r.**
Socialinė	**15**	**1**	**1**	**2**	**1**	**1**	**2**
Ekologinė	0	0	0	0	0	0	**1**
Žiniasklaidos ir komunikacijos	**1**	0	0	0	0	0	0
IT technologijos	**1**	0	0	0	0	0	0
Sporto	**1**	0	0	**1**	0	0	**1**
Meno ir kultūros	**4**	**1**	0	**2**	0	0	**2**
Lygių galimybių	0	0	0	0	**1**	0	0
Sveikatos	**2**	0	0	0	0	0	0
Narkotikų/nusikalstamumo/kitos prevencijos	**2**	0	0	**1**	0	0	0
Socialinės izoliacijos	**4**	**1**	0	0	0	0	0
Jaunimo politikos	0	0	0	0	0	0	0
Gyvūnų globos	0	0	0	0	0	0	0
Šveitimo	**5**	**1**	**1**	**1**	0	0	**3**
Kita	**3**	0	0	**2**	**1**	0	0
Viso:	**38**	**4**	**2**	**9**	**3**	**1**	**9**

Pastaba: sudaryta autorės pagal JRD duomenys[34].

[33] Būk savanoriu, 2015, prieiga per internetą <http://www.buksavanoriu.lt/organizacijos-dalyvaujancios-projekte?start=40>, (žiūrėta 2015-03-03).

[34] Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo savanoriška tarnyba, 2015, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-savanoriska-tarnyba>, (žiūrėta 2015-03-04).

2.2. Savanoriška veikla Vokietijoje

Savanorystė Vokietijoje yra apibūdinama keliomis sąvokomis ir turi kelias prasmes. Viena iš jų – *garbės* darbas, kuris suprantamas kaip darbas formaliose organizacijose, tokiose kaip asociacijos, draugijos ar klubai ir už jį nėra tikimasi jokio atlygio. *Savanoriškas dalyvavimas* – tai dar viena savanorystę apibūdinanti sąvoka, kuri apima dalyvavimą savanoriškoje veikloje įvairiomis formomis, tiek formaliose, tiek neformaliose organizacijose. *Savanoriška pilietinę veiklą* vokiečiai supranta kaip „atsakomybę už save ir kitus“ bei buvimą aktyviu bendruomenės nariu.

Atliktų tyrimų duomenimis, vokiečiai labiausiai mėgsta sąvoką *savanoriškas darbas*, t. y. 48 proc. pasirinko tokį atsakymą į klausimą „Kokia sąvoka dažniausiai apibūdinate savanorišką veiklą?“, 32 proc. respondentų pasirinko *garbės* darbą.

Vokietijoje savanoriško darbo tradicijos turi gilias šaknis, šios šalies piliečiai savanorystę laiko savaime suprantamu dalyku. Dar 1950 m. Vokietijos Katalikų ir Evangelikų bažnyčios iniciavo socialines savanoriškos veiklos programas, kurios buvo skirtos jaunimui ir kurių metu buvo suteikiama galimybė metus savanoriauti sveikatos ir socialinės pagalbos srityje veikiančiose organizacijose. Taip pat buvo galima dalyvauti bažnyčių vykdomuose socialinės pagalbos projektuos. Nuo 1994 m. jaunimui skirta savanoriška veikla buvo pradėta vystyti aplinkosaugos srityje, o nuo 2002 m. panašios programos pradėtos vykdyti ir sporto bei kultūros srityse[35]. Šiuo metu aktyviai kuriamos programos, kurios padėtų palengvinti jaunų žmonių įsitraukimą į darbo rinką. Taip pat panašūs projektai, skirti įtraukimui į savanorišką veiklą, inicijuojami įvairaus amžiaus žmonių grupėms.

„1997 m. R. Boscho fondas iniciavo studiją, kurioje buvo aptarta savanoriškos jaunimo veiklos situacija ir perspektyvos. Ši iniciatyva rėmėsi supratimu, kad savanoriška veikla suteikia jauniems žmonėms dalyvavimo visuomenėje galimybę ir praktinės veiklos patirties, svarbios jaunosios kartos ir visos visuomenės ateičiai. Šios studijos ir jos sukeltos diskusijos metu suformuluoti pasiūlymai (2002 m.) paskatino peržiūrėti ir atnaujinti valstybės remiamas savanoriškos veiklos programas jaunimui.

Vokietijos Federacijos parlamentas, siekdamas paskatinti piliečių iniciatyvą ir dalyvavimą visuomenės gyvenime, 1999 m. subūrė komisiją, kuriai pavedė aptarti ir įvertinti savanoriškos veiklos situaciją bei perspektyvas. Baigiamojoje ataskaitoje buvo suformuluoti pasiūlymai stiprinti savanorystės organizacijų bendradarbiavimo tinklus, siekti glaudesnio tarpžinybinio ir tarpsektorinio bendradarbiavimo, plėtoti savanorystės „pripažinimo kultūrą“, organizuoti mokymo programas, gerinti nevyriausybinių savanoriškos veiklos organizacijų įstatyminę aplinką, siekiant palankesnės mokesčių politikos ir

[35] Volunteering for cultural heritage: perspectives from other European countries, 2008, prieiga per internetą: <http://www.amitie.it/voch/7_VoCH_Volunteering_Europe.pdf>, (žiūrėta 2014-06-10).

paprastesnės apskaitos. Ataskaitoje buvo pabrėžtas nuolatinės parlamentinės komisijos, užsiimančios pilietinės iniciatyvos ir savanoriškos veiklos klausimais, poreikis“[36].

1999 m. Vokietijos Federacijos Šeimų, pagyvenusių žmonių, moterų ir jaunimo ministerija inicijavo nacionalinį savanorystės tyrimą, kuriame buvo apklausta 15 tūkst. respondentų nuo 14 metų amžiaus. Norint palyginti rezultatus ir įvertinti raidos tendencijas, 2004 m. buvo atliktas antrasis panašus tyrimas. Tyrimo duomenimis, 2004 m. 36 proc., net 2 proc., daugiau nei 1999 m., piliečių dalyvavo tam tikroje savanoriškoje veikloje. Didžioji dalis jų užsiiminėjo laisvalaikio veikla, t. y.: 11 proc. – sportu ir rekreacija, 5 proc. – laisvalaikiu ir socialine veikla, 5,5 proc. – kultūra ir muzika. Gan įdomus faktas, kad tarp savanorių 1999 m. buvo daugiau vyrų nei moterų, pastarųjų – 30 proc., o vyrų – 38 proc. 2004 m. tyrimo duomenimis savanorių skaičius padidėjo, bet proporcija tarp vyrų ir moterų išliko, nes vyrų savanorių buvo 39 proc., o moterų – 32 proc. 2004 m. duomenimis moterų skaičius pakilo iki 37 proc. Ilgą laiką moterys dominavo tokiose savanoriškos veiklos srityse kaip mokyklos, slaugos organizacijos, bažnyčios ir pan., bet pastaraisiais metais šis skirtumas pradėjo nykti, nes vis daugiau vyrų renkasi savanoriauti srityse, kuriose visada dominavo moterys.

Vertinant pagal amžiaus grupes, tyrimo duomenys rodo, kad 2004 m. 35 proc. nuolatine savanoriška veikla užsiimančių buvo tarp 14 ir 25 m., o lyginant su 1999 m. šis skaičius sumažėjo. Vyresnių nei 55 m. žmonių, užsiimančių savanoriška veikla, skaičius kasmet auga, 2004 m. atlikto tyrimo duomenimis, tokių buvo net 6 proc. daugiau, nei 1999 m. ir jie sudarė didžiąją daugumą savanorių, t. y. – 40 proc.

Mažiausiai kintanti savanorių amžiaus grupė yra žmonės tarp 46 ir 55 m. bei 26 ir 35 m. Gan ryškus pokytis matyti amžiaus grupėje nuo 66 iki 75 m., jų padaugėjo net 5 proc. (*žr. 2 lentelė*).

2 lentelė. Savanorystė pagal amžiaus grupės 1999 ir 2004 m.[37].

Amžiaus grupė	**1999**	**2004**	**Skirtumas**
14-25 metų	36 %	35 %	-1 %
26-35 metų	34 %	34 %	*Nepakitęs*
36-45 metų	39 %	41 %	+2 %
46-55 metų	40 %	40 %	*Nepakitęs*

[36] Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Vokietijos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf>, (žiūrėta 2014-11-15).

[37] Federal Ministry for Family, the Elderly, Women and Youth (2006): Freiwilliges Engagement in Deutschland 1999–2004; European Volunteer Centre (2004): Voluntary Action in Germany –Facts and figures, prieiga per internetą <http://www.cev.be/data/File/FactsFigures%20Germany%20final.pdf>, (žiūrėta 2014-11-15).

56-65 metų	34 %	40 %	+6 %
66-75 metų	26 %	31 %	+5 %
77+ metų	16 %	18 %	+2 %

Lyginant savanorius pagal išsilavinimą, didžioji dalis, 43 proc., turi aukštąjį išsilavinimą, 32 proc. yra su viduriniu išsilavinu ir 22 proc. turi žemesnį nei vidurinį išsilavinimo lygį. Tyrimo metu taip pat buvo išskirta 14 sektorių, kuriuose savanoriai atlieka savanorišką veiklą. Daugiausia savanorių užsiima sportine ir fizine veikla bei savanoriauja mokyklose ir darželiuose (*žr. 3 lentelė*).

3 lentelė. Savanorių pasiskirstymas pagal sektorius[38].

Sektorius	**1999 m.**	**2004 m.**	**Skirtumas**
Sportas ir fizinė veikla	11 %	11 %	*Nepakitęs*
Mokyklos ir darželiai	6 %	7 %	+1 %
Bažnyčios ir religinės organizacijos	5,5 %	6 %	+0,5 %
Laisvalaikio ir socialinė veikla	5,5 %	5 %	-0,5 %
Kultūra ir muzika	5 %	5,5 %	+0,5 %
Socialinės paslaugos	4 %	5,5 %	+1,5 %
Nelaimingų atsitikimų, gelbėjimo ir savanoriškos gaisrų tarnybos	2,5 %	3 %	+0,5 %
Profesionalo paslaugos ne darbo vietoje	2,5 %	2,5 %	*Nepakitęs*
Politika ir politinis palaikymas	2,5 %	2,5 %	*Nepakitęs*
Aplinkosauga ir gyvūnų gerovė	2 %	2,5 %	+0,5 %
Jaunimo darbas už mokyklos ribų/suaugusiųjų švietimas	1,5 %	2,5 %	+1 %
Kita pilietinė veikla	1,5 %	2,0 %	+0,5 %
Sveikatos priežiūros sektorius	1 %	1 %	*Nepakitęs*
Teisingumas ir baudžiamasis sektorius	0,5 %	0 %	-0,5 %

[38] Federal Ministry for Family, the Elderly, Women and Youth (2006): Freiwilliges Engagement in Deutschland 1999–2004; European Volunteer Centre (2004): Voluntary Action in Germany –Facts and figures, prieiga per internetą <http://www.cev.be/data/File/FactsFigures%20Germany%20final.pdf>, (žiūrėta 2014-11-15).

2004 m. tyrimo duomenimis, daugiausia savanorių buvo dirbančiųjų tarpe – 40 proc., taip pat mokinių, studentų ir moterų / vyrų auginančių vaikus namuose – 38 proc. Tuo tarpu pensininkų savanorių buvo 28 proc., o niekur nedirbančių asmenų – tik 27 proc.

Atlikus tyrimą buvo išskirti keturi pagrindiniai veiksniai, kurie motyvuoja savanorius užsiimti savanoriška veikla:

- 95 proc. teigė norintys aktyviai dalyvauti visuomenės formavime,
- 95 proc. nori sutikti naujų žmonių ir kurti socialinius ryšius,
- 84 proc. pagrindine motyvacija laiko pareigą padaryti tą darbą, kurio nenori ir negali daryti kiti asmenys, išskyrus savanorius,
- 48 proc. savanorišką veiklą laiko vienu iš būdų būti pilietiškai aktyviais.

Vokietijoje veikia savanoriškos veiklos tarnybos, kurių veiklos sritys nuo 2002 m. buvo išplėstos įtraukiant kultūrą ir sportą. Tradiciškai veikla yra skirta jaunimui nuo 18 iki 26 m., tačiau šiuo metu bandomi projektai, siekiant įtraukti ir kitas amžiaus grupes į tam tikras savanoriškos veiklos sritis.

Dar viena svarbi organizacinė struktūra – regioninės savanorystės agentūros, jų šiuo metu šalyje yra apie 150, o pagrindinė jų veikla specializuojasi trijose sferose:

- Atlieka „tilto“ vaidmenį tarp potencialių savanorių ir savanorišką veiklą organizuojančių institucijų;
- Siūlo mokymų programas ir seminarus savanoriams;
- Skleidžia savanorystės idėją plačiajai visuomenei.

Vokietija į savanorišką veiklą siekia įtraukti visus žmones, nediferencijuojant jų pagal amžių, lytį, tautybę, tikėjimą ar pasaulėžiūrą. Nepaisant ilgos ir įvairialypės Vokietijos savanoriškos veiklos istorijos, yra identifikuojamos šios pagrindinės plėtros sferos:

- Skatinti ir remti, ypač finansiškai, neseniai susikūrusias ar besikuriančias savanorišką veiklą plėtojančias organizacijas;
- Mažinti biurokratiją ir paprastinti procedūras įvairiai paramai gauti;
- Stengtis padidinti savanorių ir pilietiniame gyvenime dalyvaujančių piliečių skaičių; yra žinoma, jog per pastaruosius metus savanorių skaičius išliko stabilus[39].

Taigi, Vokietijoje savanoriška veikla pasireiškia daugelyje sričių, kurios aktualios visiems piliečiams, pradedant aplinkosauga, kultūra, bendruomeniniu gyvenimu ir baigiant įvairiomis socialinėmis sritimis, tokiomis kaip prevencija ar kova su įvairiomis ligomis, narkomanija ir pan. Pastaruoju metu

[39] Volunteering for cultural heritage: perspectives from other European countries, 2008, prieiga per internetą <http://www.amitie.it/voch/7_VoCH_Volunteering_Europe.pdf>, (žiūrėta 2014-06-15).

vienas iš pagrindinių diskusijų klausimų, susijusių su savanoriška veikla Vokietijoje, yra savanoriško jaunimo darbo kokybė. Ypač išaugo savanoriško darbo profesionalumo reikalavimai, siekiama, kad visi savanoriai būtų bent kiek pažengę tam tikrose srityse. Pagrindiniai motyvai, skatinantys vokiečius savanoriauti, yra noras praplėsti draugų ir pažįstamų ratą, palaikyti glaudžius ryšius su bažnyčia, kelti savo darbinę ir profesinę kvalifikaciją.

Kalbant apie Vokietijos teisinę bazę svarbu paminėti, kad vokiečiai turi net kelis įstatymus, skirtus savanoriškai veiklai skatinti. Šiuose teisės aktuose yra aiškiai apibrėžtos savanorių teisės dėl privalomo sveikatos draudimo, pensijų ir kitų mokesčių.

2.3. Savanoriška veikla Airijoje

Savanorystė Airijoje turi gilias ir turiningas tradicijas, kurios formavosi veikiamos religinių, politinių ir ekonominių pokyčių.– Dauguma krikščioniškų vienuolynų nuo seno čia veikė savanorystės pagrindu ir teikė prieglobstį ir pagalbą benamiams ir sergantiesiems, o dauguma ligoninių, įkurtų iki XIX a., veikė savo veiklą grįsdamos savanorystę, neišskiriant nei katalikų, nei protestantų, nei kitų religinių grupių.

Šiandien Airijoje vis dar yra tokių ligoninių, viena jų – Šv. Vincent de Paulo. Istorinis Katalikų bažnyčios, teikiančios būtinas socialinio aprūpinimo paslaugas Airijoje, viešpatavimas tęsėsi iki 1960-ųjų ir ji nebuvo linkusi į šią veiklą įtraukti valstybės. Nuo 1970 m. valstybė pradėjo skirti finansavimą ir norėjo dalį paslaugų perleisti valstybiniam sektoriui, bet Katalikų bažnyčia tam priešinosi ir socialinės paslaugos išliko didžia dalimi savanorių veiklos pagrindu. Pastaraisiais dešimtmečiais pastebimai sumažėjo religinių organizacijų svarba savanorystės sektoriuje ir pastebimas vis didesnis bendruomenių ir kitų nepriklausomų pelno nesiekiančių organizacijų suaktyvėjimas sprendžiant socialinės ir ekonominės atskirties klausimus[40].

„Istoriškai svarbus vaidmuo tenka nevyriausybinėms sporto organizacijoms ir kaimo bendruomenėms, daug prisidėjusioms prie Airijos visuomenės solidarumo ir bendruomenių stiprinimo. Antroje XX a. pusėje dėl tikslingos politikos ir finansinės pagalbos išplito bendruomenių plėtros judėjimas, kuris apėmė ne tik kaimiškas vietoves, bet ir miestus. Galima teigti, kad gilias tradicijas turinti savanorystė tapo pripažinta ir neatsiejama Airijos visuomenės kultūros dalimi. Šį teiginį sustiprina ir

[40] Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Airijos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ie_en.pdf>, (žiūrėta 2014-10-20).

įvairių tyrimų duomenys, teigiantys, kad didžioji dauguma savanoriškoje veikloje dar nedalyvaujančių piliečių, mielai būtų linkę skirti laiko darbui visuomenės labui“[41].

Oficialiai savanoriškos veiklos sąvoka buvo apibrėžta tik 2000 m. Airijos vyriausybės Baltojoje knygoje. 2006 m. pradžioje vykusio nacionalinio surašymo metu, pirmą kartą buvo įtrauktas klausimas apie savanorišką veiklą: respondentai turėjo pasirinkti, kokioje iš penkių (socialinės arba labdaros organizacijos, religinė grupė arba bažnyčia, sporto organizacija, politinė arba kultūrinė organizacija ar bet kokia kita savanoriška veikla) veiklų jie dalyvavo per pastarąjį mėnesį. Pagal gautus rezultatus, 16,5 proc. vyresnių nei 15 m. gyventojų dalyvavo bent vienoje iš šių penkių veiklų, t. y. kas šeštas Airijos pilietis užsiėminėjo savanoriška veikla. Airiai nelabai turi su kuo palyginti tų metų skaičių, nes iki tol nebuvo nei vieno tyrimo, skirto savanoriškai veiklai.

2002 m. Nacionalinės ekonomikos socialinis forumas vykdė apklausą, kiek piliečių dalyvauja neapmokamoje savanoriškoje veikloje už savo namų ir darbo ribų, tuo metu į tai teigiamai atsakė 17,1 proc. Airijos gyventojų, vyresnių nei 18 m.. Lyginant šių dviejų tyrimų duomenis, savanoriška veikla užsiimančių piliečių skaičius sumažėjo, (amžiaus ribos slenkstis yra 3 metais aukštesnis, nei ankstesnio tyrimo metu), tačiau, kaip pastebi sociologai, šie tyrimai nėra lygiaverčiai, todėl lyginti jų duomenis nebūtų tikslinga. Atsižvelgiant į tai, 2006 m. pabaigoje tyrimas buvo pakartotas ir gauti duomenys parodė, kad savanoriška veikla užsiimančių piliečių skaičius Airijoje didėja: 23,1 proc. vyresnių nei 16 m. piliečių yra įsitraukę į šią veiklą.

Ankstesniais metais (1992-1998) atliktų tyrimų duomenys rodė, kad savanoriška veikla užsiimančių piliečių skaičius Airijoje nuolat svyruoja: 1992 m. savanoriškoje veikloje dalyvavo 39 proc. piliečių, o 1998 m. – tik 33 proc. Lyginant savanorių duomenis pagal lytį, taip pat matyti svyravimai. 1992 m. moterų savanorių buvo 41 proc., 1994 m. – 38,9 proc., o 1997-1998 m. skaičius pakilo iki 40 proc. Vyrų savanorių skaičius pastebimai mažėjo, 1992 m. jų buvo 37 proc., 1994 m. – 30,9 proc., o 1997-1998 m. jau tik 28 proc. Didelę įtaką šių skaičių pokyčiams padarė kintanti Airijos demografinė padėtis: į savanorišką ar bendruomeninę veiklą įsitraukdavo vis daugiau emigrantų, bet, išskyrus 2006 m. duomenis, bendroje statistikoje tik 8 proc. respondentų buvo emigrantai.

2006 m. atliktas tyrimas didelio skirtumo pagal lytį neparodė, nes savanoriškoje veikloje dalyvavo 16 proc. vyrų ir 16 proc. moterų. Iš visų tyrime dalyvavusių moterų daugiausia jų t. y. 61 proc., savanoriška veikla užsiima religinėse grupėse arba bažnyčioje ir 59 proc. – socialinėse arba labdaros organizacijose, tuo tarpu daugiausia vyrų – 69 proc. – savanoriauja sportinėje veikloje bei 58 proc. – politinėje veikloje.

[41] Savanorių duomenų bazė, straipsnių rinkinys, prieiga per internetą: <http://www.buk-savanoriu.lt/index/info/page/4>, (žiūrėta 2014-09-10).

Savanorius lyginant pagal amžių, 13 proc. visų savanorių sudarė 15-19 m. jaunuoliai, 20-24 m. sudarė 10 proc. visų savanorių, 25-34 m. – 12 proc., 35-44 m. – 20 proc., 45-54 m. – 23 proc., 55-64 m. – 21 proc., o vyresni nei 64 metai – 15 proc. Kaip matyti iš pateiktų duomenų, didžioji dalis savanorių yra vyresnio ir vidutinio amžiaus, o kas ketvirtas savanoris airis yra apie 40 m. amžiaus[42]. Lyginant pagal išsilavinimą, 48,6 proc. turi aukštąjį išsilavinimą, o 23,2 proc. savanorių yra nekvalifikuoti darbininkai. Pastaraisiais metais šis skirtumas kiek pakito, t. y. fiksuota 44,3 proc. specialistų ir vadybininkų savanorių, palyginti su 25,9 proc. nekvalifikuotų ar bedarbių savanorių.

2002 m. buvo įsteigtas bendruomenių, kaimo ir airiškai kalbančių regionų reikalų vyriausybės departamentas, atsakingas už savanorišką veiklą Airijoje. Pagrindinis šio departamento tikslas – remti tvarią integraciją ir miesto ir kaimo bendruomenių, taip pat airiškai kalbančių regionų ir salų, vystymąsi bei skatinti airių kalbos vartojimą. Departamentas turi specialią programą skirtą paremti savanorišką veiklą, pagal kurią finansuoja savanoriška veikla užsiimančias organizacijas vietos ir nacionaliniu lygiu. Airijoje veikia nemažai organizacijų, susijusių su savanoriška veikla – tai įvairūs savanorių centrai, profesinės savanorių asociacijos ir pan.

Nuo 1987 m. Airija turi socialinės partnerystės modelį, tačiau bendruomenių ir savanorystės grupė šiame socialinės partnerystės modelyje atsirado palyginti nesenai, tik 2000 m.[43]. Airija neturi jokių konkrečių teisės aktų, skirtų savanoriškai veiklai ar savanoriams, nors bendroji šalies politika įpareigoja remti savanorystės vystymąsi. 2009 m. vasario 28 dieną buvo priimtas labdaros įstatymas, kuris laikomas reikšmingu įvykių bendruomenių ir savanorystės organizacijų kontekste. Pavieniai savanoriai Airijoje taip pat neturi jokio ypatingo teisinio statuso.

Įgyvendinant 2007–2013 m. šalies nacionalinį plėtros planą, į savanorišką veiklą buvo investuota apie 197 mln. eurų. Įvertinus įvairių tyrimų duomenis nustatyta, kad savanoriauti skatina labai įvairios priežastys, įskaitant ir altruistinius, asmeninio tobulėjimo ar siekio įsigyti draugų motyvus.

Pagal savanorių centrų surinktus duomenis, 38 proc. airių savanorių motyvuoja noras „duoti ką nors mainais“, „padaryti ką nors gero savo bendruomenei“ arba tiesiog „kažką pakeisti“, 20 proc. savanorių siekia „įgyti arba tobulinti jau turimus įgūdžius“ ir „įgauti patirties reikalingos darbui“, 13 proc. savanorių, užsiimančių savanoriška veikla, tiesiog siekia „gerai praleisti savo laisvą laiką“[44].

[42]Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Airijos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ie_en.pdf>, (žiūrėta 2014-10-20).

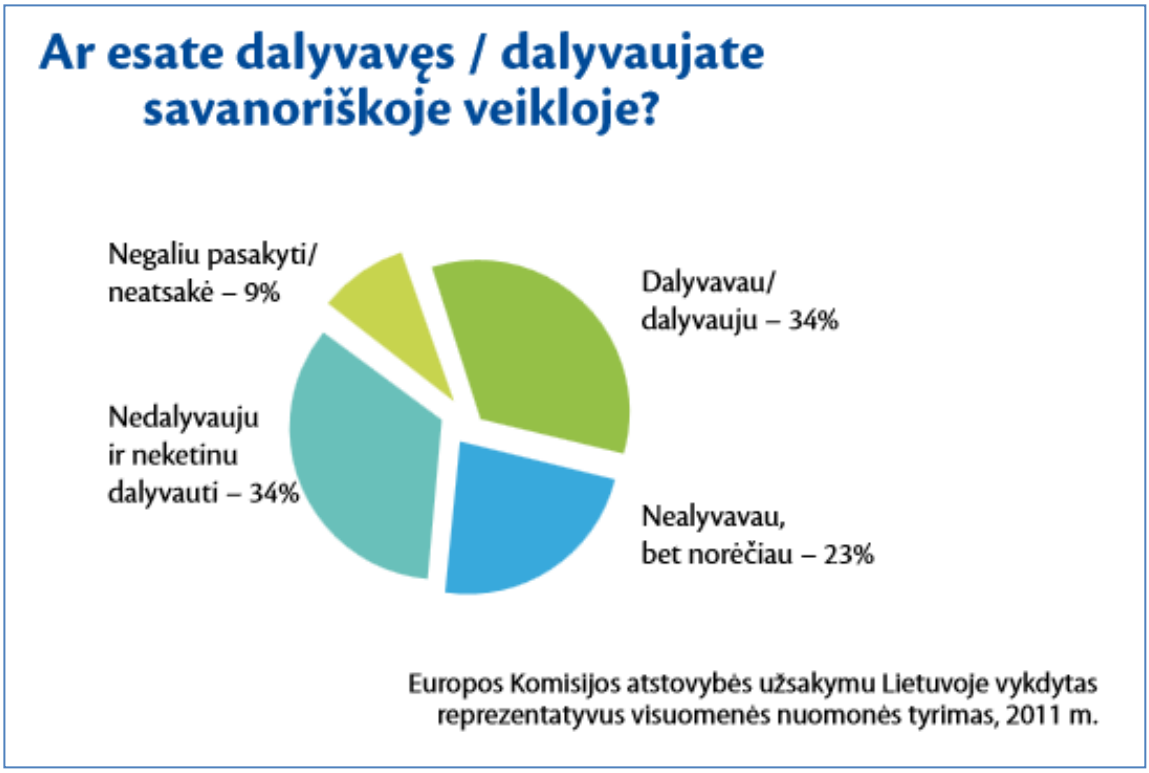
[43] Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Airijos ataskaita, prieiga per internetą http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ie_en.pdf, (žiūrėta 2014-10-20).

[44] Vilmorus atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa „Požiūriai į savanorišką veiklą“, prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Flietuva%2Fdocuments%2Fpower_pointai%2Fsavanoryste_vilmorus.ppt&ei=ec1gVIvoAaWs7Aa6n4DwDQ&usg=AFQj

3. SAVANORIŠKA VEIKLA LIETUVOJE, TEISINIS REGLAMENTAVIMAS VIEŠAJAME SEKTORIUJE

3.1. Savanoriška veikla Lietuvoje

2011 m. vasario mėnesį Lietuvoje buvo atliktas tyrimas, skirtas nustatyti lietuvių požiūrį į savanorišką veiklą. Tyrimo metu paaiškėjo, kad savanoriškoje veikloje dalyvauja ar dalyvavo 34 proc. visų apklaustųjų (žr. 6 pav. *Lietuvos gyventojų dalyvavimas savanoriškoje veikloje*).

4 *pav.* Lietuvos gyventojų dalyvavimas savanoriškoje veikloje

Pastaba: paveikslo rašybos klaida padaryta rengėjų, todėl nėra ištaisyta.

Tyrėjai komentuoja, kad tarp turinčiųjų savanorystės patirties, daugumą sudaro jaunimas iki 29 m. (45 proc.), aukštąjį išsilavinimą (48 proc.) ir dideles pajamas (49 proc.) turintys gyventojai. O tarp tų, kurie nedalyvavo ir neketina dalyvauti (34 proc.), daugiausiai yra vyriausios amžiaus grupės (70 m. ir vyresnių – 57 proc.) ir neturinčiųjų vidurinio išsilavinimo (50 proc.). Kaip matyti, savanoriškos veiklos aktyvumas susijęs su savanorio amžiumi ir išsilavinimu.

CNHXpLubyap28NTPjcBN7Ro3rVQIIw&sig2=i9lGviOmzAAiLpzYMsx8zg&bvm=bv.79189006,d.d2s>, (žiūrėta 2014-09-02).

Tyrimo išvadose nurodoma, jog savanoriškoje veikloje dalyvauja ar dalyvavo 34 proc. respondentų, dar 23 proc. nurodė, kad niekada nėra dalyvavę tokio pobūdžio veikloje, bet norėtų dalyvauti. 34 proc. respondentų teigė, kad nedalyvauja ir neketina dalyvauti savanoriškoje veikloje. Pagrindinė to priežastis – niekas nepasiūlė (34 proc.), yra per seni, silpnos sveikatos (30 proc.) ir neturi laiko (26 proc.) ir likusi dalis dėl to, jog visuomenė savanorišką veiklą vertina nepalankiai (17 proc.).

2011 m. buvo atliktas tyrimas („Vilmorus“), kurio metu respondentai buvo paprašyti įvardinti veiksnius, kurie, jų manymu, labiausiai trukdo savanoriškai veiklai plėtotis Lietuvoje. Daugiau negu pusė apklaustųjų, t. y. 51 proc., kaip vieną iš veiksnių nurodė savanorystės tradicijų nebuvimą šalyje. Savanorystė šalyje pradėjo rastis tik po nepriklausomybės atgavimo, tad jos tradicijos mūsų šalyje dar formuojasi. Antras veiksnys – informacijos apie savanorišką veiklą trūkumas – taip pat svarus argumentas ir veiksnys, užkertantis kelią plėtoti savanorišką veiklą šalyje. Teigtina, kad įtakos tam turėjo menkas valstybės dėmesys savanoriams ir savanoriškai veiklai, nes Lietuva savanorišką veiklą įstatymu reglamentavo tik 2011 m. (žr. 7 pav. *Kokie veiksniai, Jūsų manymu, labiausiai trukdo savanoriškai veiklai plėtotis Lietuvoje?*).

7 pav. Kokie veiksniai, Jūsų manymu, labiausiai trukdo savanoriškai veiklai plėtotis Lietuvoje?[45]

Lyginant Lietuvos, Vokietijos ir Airijos savanorius, iš aukščiau pateiktų duomenų, būtų galima daryti išvadą, kad Lietuvoje daugiausia savanoriška veikla užsiima jauni, iki 29 m. žmonės, priešingai nei

[45] „Vilmorus“ atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa „Požiūriai į savanorišką veiklą“, prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Flietuva%2Fdocuments%2Fpower_pointai%2Fsavanoryste_vilmorus.ppt&ei=ec1gVIvoAaWs7Aa6n4DwDQ&usg=AFQjCNHXpLubyap28NTPjcBN7Ro3rVQIIw&sig2=i9lGviOmzAAiLpzYMsx8zg&bvm=bv.79189006,d.d2s>, (žiūrėta 2014-09-02).

kitose dviejose aptartose šalyse. Airijoje savanoriauti linkusių žmonių amžiaus vidurkis yra 40 m., o Vokietijoje didžioji dalis savanorių yra vyresni nei 55 m. Lietuvos atveju, tokią situaciją galėjo suformuoti istoriniai įvykiai. Dauguma vyresnio amžiaus žmonių skeptiškai žiūri į savanorišką veiklą, nes jiems tai asocijuojasi su okupacijos ir priespaudos laikotarpiu bei prievartine savanoriška ir visuomenine veikla. Dauguma tokio amžiaus žmonių sąvoką „savanoris“ sieja su 1919-1920 m. Nepriklausomybės kovų dalyviais.

Dar vienas svarbus faktorius, kodėl Lietuvoje daugiausia savanoriškoje veikloje dalyvauja jauni asmenys, tai socialiniai ir ekonominiai veiksniai: dauguma žmonių, vyresnių nei 30 m., dirba kelis darbus, siekdami aprūpinti savo šeimas, todėl teigia, kad savanoriauti laiko nepakanka. Vokietijos ir Airijos istorinis ir ekonominis kontekstas bei supratimas labai skiriasi nuo Lietuvos, vyresni žmonės turi daugiau galimybių savo laisvalaikį skirti savanoriškai veiklai ar darbui.

Lyginant šių šalių savanorius pagal lytį, Lietuvoje didelės kurios nors lyties persvaros nėra, nuo pat nepriklausomybės atgavimo jų skaičius daugiau ar mažiau vienodas. Airijos atvejis kiek kitoks, nes ilgą laiką savanoriškoje veikloje dominavo moterys ir tik pastaraisiais metais vyrų ir moterų skaičius pasidarė apylygis.

Šiuo aspektu labiausiai išsiskiria Vokietija, nes vyrai jų šalyje visada užėmė dominuojančią padėtį. Skirtumas tarp lyčių žymus, t. y. 7-8 proc. Tik atlikus paskutinį tyrimą Vokietijoje buvo nustatytas mažiausias skirtumas per visus savanorystės gyvavimo metus, t. y. 2 proc., bet vyrų skaičius išliko didesnis nei moterų. Vertinant šalių savanorius pagal išsilavinimą matome, kad didžioji dauguma savanorių visuose trijose šalyse turi aukštąjį išsilavinimą.

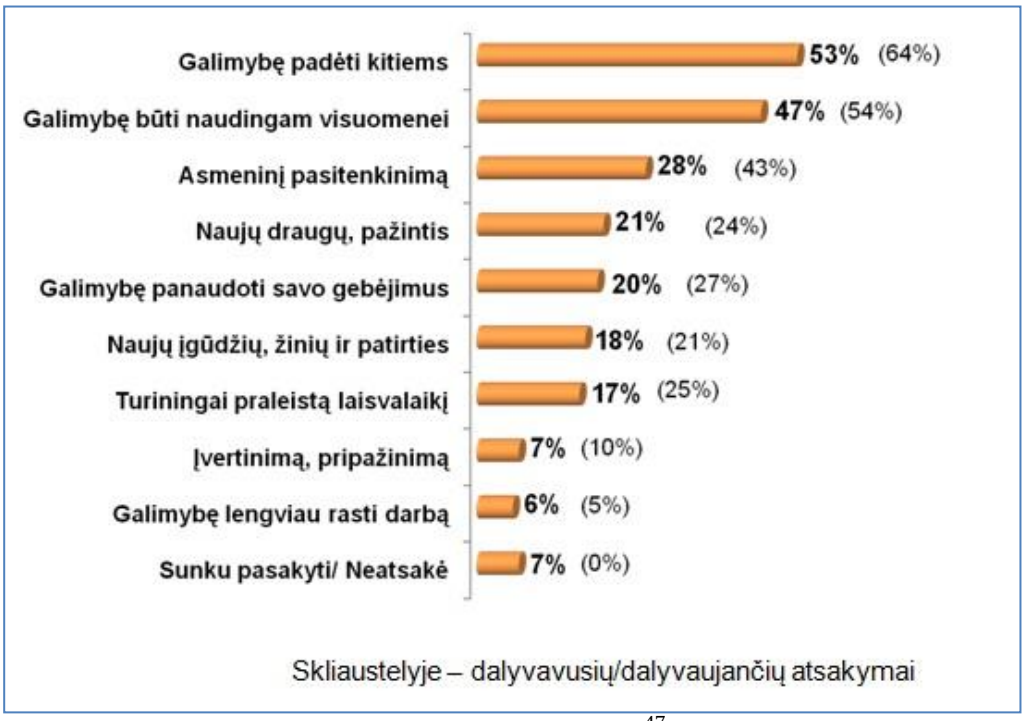
Įdomus faktas, kad Lietuvoje asmenys savanoriškai veiklai vidutiniškai per mėnesį skiria 22,7 val., tai yra didžiausias skaičius iš visų lyginamų valstybių. Airijos atlikti tyrimai rodo, kad jų šalies vidurkis yra 21 valanda. Vokietijoje šie skaičiai labai svyruoja pagal regionus nuo 14-os iki 24-ių valandų, tačiau bendras apskaičiuotas šalies vidurkis – 16,2 valandos[46].

Populiariausios savanoriškos veiklos sritys taip pat šiek tiek skiriasi. Lietuvoje dominuoja socialinė ir sveikatos apsauga, vaikų ir jaunimo veikla bei kultūra ir švietimas. Airiai labiausiai linkę savanoriauti religinėse organizacijose ir bažnyčiose bei sporto ir labdaros organizacijose, vokiečiai šiuo požiūriu artimi lietuviams ir airiams, nes didžioji dauguma savanorių save realizuoja sportinėje / fizinėje veikloje, mokyklose ir darželiuose bei bažnyčiose ir religinėse organizacijose.

[46] Europos Komisijos paskelbtos savanoriškos veiklos ES šalyse ataskaitos, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/about-the-europe-for-citizens-programme/studies/index_en.htm>, (žiūrėta 2014-08-30).

Kaip jau buvo minėta, Airija neturi jokių konkrečių teisės aktų, reglamentuojančių ir apibrėžiančių savanorišką veiklą. Lietuva 2011 m. yra priėmusi Savanoriškos veiklos įstatymą, kuris nėra toks detalus kaip Vokietijoje savanoriškai veiklai taikomi teisės aktai, kur jų yra net keli.

Lietuvoje atliktas „Vilmorus“ tyrimas parodė, kad pagrindiniai motyvai, skatinantys lietuvius dalyvauti savanoriškoje veikloje, yra noras padėti kitiems, būti naudingu visuomenėj, įgyti naujų įgūdžių ir panaudoti turimus sugebėjimus. Trečia populiariausia priežastis – asmeninis pasitenkinimas (žr. 8 pav. *Ką Jums gali duoti savanoriška veikla?*). Tik ketvirtadalis apklaustųjų kaip motyvą nurodė siekį būti pilietiškai aktyviu.

8 pav. Ką Jums gali duoti savanoriška veikla?[47]

Pakartotinai atliktas tyrimas parodė, kad prie visų motyvų prisidėjo ir buvo populiariausias „siekis įgyti naujų žinių, įgūdžių, patirties ir išmokti naujų dalykų“[48]. Vienas iš populiariausių motyvų Vokietijoje ir Airijoje buvo noras „ką nors duoti“ ir „kažką pakeisti“, tačiau lietuviams tai nėra taip aktualu. Labai dažnai savanoriai kaip motyvaciją įvardija norą susirasti draugų, kurti socialinius ryšius, lietuviai nesavanoriauja šios motyvacijos vedami.

[47] „Vilmorus“ atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa „Požiūriai į savanorišką veiklą“, prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Flietuva%2Fdocuments%2Fpower_pointai%2Fsavanoryste_vilmorus.ppt&ei=ec1gVIvoAaWs7Aa6n4DwDQ&usg=AFQjCNHXpLubyap28NTPjcBN7Ro3rVQIIw&sig2=i9lGviOmzAAiLpzYMsx8zg&bvm=bv.79189006,d.d2s>, (žiūrėta 2014-09-02).

[48] Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Lietuvos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_lt_en.pdf>, (žiūrėta 2014-10-16).

Visas tris valstybes vienija siekis vykdant savanorišką veiklą „įgyti naujų įgūdžių ir žinių, kurie praverstų įsiliejant į naują darbo rinką“, tačiau savanoriai nemato savęs kaip aktyvių pilietinės visuomenės dalyvių savanoriškoje veikloje[49].

Bendrais bruožais, lyginant Lietuvos, Airijos ir Vokietijos savanoriškas veiklas ir savanorius – yra ir skirtumų, ir panašumų. Tai natūralu, nes skiriasi ne tik šalių politinis, istorinis, ekonominis kontekstai, bet ir savanorystės tradicijos, formavimosi laikotarpis.

3.2. Savanoriškos veiklos teisinis reglamentavimas ES ir Lietuvoje

„Savanorystė padeda kurti žmogiškąjį ir socialinį kapitalą. Tai kelias link integracijos ir užimtumo ir svarbus veiksnys didinant socialinę sanglaudą. Būtent savanoriška veikla padeda įkūnyti pagrindines Europos vertybes – teisingumą, solidarumą, įtraukti ir pilietiškumą. Savanoriai padeda formuoti Europos visuomenę, o užsienyje dirbantys savanoriai dar ir aktyviai padeda stiprinti pilietiškumą Europoje“[50]. „Savanoriškos veiklos pripažinimas yra pagrįstas įvairių Europos institucijų dokumentuose, kurie nusako savanorystės naudą visuomenei ir patiems savanoriams. 1983 m. Europos Parlamento „Savanorystės rezoliucija“ pripažino bendrą savanorystės naudą ir tai, jog atitinkamos infrastruktūros plėtra yra svarbiausia formuojant efektyvią savanorystės politiką; ragino EK skirti savanorystei sistemingą dėmesį bei sukurti Europos „savanoriško darbo įstatus”, leidžiančius padengti savanorių išlaidas bei suteikti savanoriams socialines garantijas[51]. 1997 m. išleistas EK komunikatas „Dėl savanoriškų organizacijų ir fondų vaidmens skatinimo”, KOM (1997) 241, kuris pripažino politinę, ekonominę ir socialinę savanoriškos veiklos svarbą, „kuriant vieningą ir glaudžią Europos visuomenę, kurios pamatas – aktyvus pilietiškumas“.

2009 m. lapkričio 27 d. EK buvo priimtas sprendimas 2010/37/EB Dėl Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų (2011 m.) paskelbimo, kuris ES valstybėse narėse lėmė nacionalinių vyriausybių sprendimus populiarinti savanorišką veikla ir įgyvendinti minėtame Komisijos sprendime iškeltus tikslus. Todėl 2011 m. visoje ES, taip pat ir Lietuvoje, vyko intensyvus savanoriškos veiklos populiarinimas, paremtas EK socialinės politikos, susijusios su savanoriškos veiklos

[49] Europos Komisijos paskelbtos savanoriškos veiklos ES šalyse ataskaitos, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/about-the-europe-for-citizens-programme/studies/index_en.htm>, (žiūrėta 2014-09-03).

[50] 2010 m. ES pilietybės ataskaita. Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas, COM (2010) 603 galutinis, 2010 m. spalio 27 d., prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/com_2010_603_lt.pdf>, (žiūrėta 2014-11-25).

[51] Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“, Vilnius, 2011, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2014-12-06).

reglamentavimu, strateginiuose dokumentuose apibrėžtomis savanorystės sampratomis ir vertinimo būdais.

Iki 2011 m. birželio 22 d., kai buvo priimtas Savanoriškos veiklos įstatymas, Lietuva neturėjo specialaus savanorišką veiklą reglamentuojančių teisės aktų, apibrėžiančių savanorių teises ir pripažįstančių išskirtinį jų atliekamo darbo pobūdį. Iki Savanoriškos veiklos įstatymo patvirtinimo savanorišką darbą Lietuvoje reglamentavo:

- Lietuvos Respublikos Darbo kodekso 98 straipsnio 2 dalis, kuri nustatė jog „Nelegaliu darbu nelaikomi pagalbos (talkos) ir savanoriški darbai. Jų sąlygas ir atlikimo tvarką nustato Vyriausybė.“ Šis straipsnis neteko galios 2006 m.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai „Dėl Savanoriškų darbų atlikimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo”, „Dėl Savanorišką darbą atliekančių asmenų išlaidų kompensavimo tvarkos patvirtinimo“ ir „Dėl Savanoriškų darbų organizavimo tvarkos patvirtinimo“, kurie neteko galios 2007 m., iki tol detaliai reglamentavę savanoriškus darbus.

Po 2007 m. neliko jokio specialaus teisės akto, reglamentuojančio su savanoriška veikla susijusių klausimų. Tuo laikotarpiu tarp savanorių ir savanorišką darbą organizuojančių asmenų ar organizacijų klostėsi civiliniai teisiniai santykiai, kuriuos reguliavo bendrosios Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso nuostatos. Lietuvos respublikos Civilinio kodekso nuostatose įtvirtinta, kad, savanoriška veikla yra grindžiama laisvu organizacijos ir savanorio tarpusavio susitarimu. Sąvokos „savanoris“ ir „savanorystė“ buvo interpretuojamos skirtingai, todėl praktinėje veikloje kilo nemažai problemų dėl savanorių statuso, jų veiklos organizavimo, savanoriško darbo legalumo, skaidrumo, išlaidų kompensavimo, žalos atlyginimo, savanorių draudimo ir kt.

2009 m. lapkričio 27 d. EK priėmė sprendimą 2010/37/EB „Dėl Europos savanoriškos veiklos“, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų (2011 m.) paskelbimo (OL 2010 L17, 43), kuris ES valstybėse narėse lėmė nacionalinių vyriausybių sprendimus populiarinti savanorišką veiklą ir įgyvendinti Komisijos sprendime iškeltus tikslus. Todėl 2011 m. ES, taip pat ir Lietuvoje, savanoriška veikla buvo intensyviai populiarinama, remiantis EK socialinės politikos, susijusios su savanoriškos veiklos reglamentavimu, strateginiuose dokumentuose apibrėžtomis savanorystės sampratomis ir vertinimo būdais. 2011 m. ES minėti „Europos savanoriškos veiklos metai“ Lietuvoje buvo ypatingi, kadangi neapsiribota vien komunikacinėmis visuomenės įtikinėjimo veiklomis, kurių tikslas – populiarinti savanoriškos veiklos idėją tarp šalies gyventojų. Lietuvoje tais metais taip pat buvo siekiama tobulinti savanoriškos veiklos reguliavimo teisyną, kuris ES kontekste išsiskyrė kaip neturintis specialaus savanorišką veiklą reglamentuojančio įstatymo. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, paskirta

nacionaline koordinuojančia institucija, atsakinga už Savanoriškos veiklos metų paminėjimą Lietuvoje, ir šalies nevyriausybinis sektorius akcentavo būtinybę „Europos savanoriškos veiklos metų“ proga tokį įstatymą parengti ir priimti[52].

Todėl 2011 m. birželio 22 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Savanoriškos veiklos įstatymą. Šiuo įstatymu apibrėžti pagrindiniai savanoriškos veiklos principai ir organizavimo ypatumai, savanorio ir savanoriškos veiklos organizatoriaus teisės ir pareigos, savanorio draudimo ir išlaidų kompensavimo atvejai. Savanoriška veikla įstatyme nėra griežtai reglamentuojama, kad savanoriška veikla nebūtų „įsprausta į rėmus“, tačiau remiantis A. Medišauskaitės parengta savanoriškos veiklos Lietuvoje apžvalgos ataskaita, galima daryti prielaidą, kad pakankamai laisvos įstatymo nuostatos ir taikymo privalomumas turi įtakos, jog didelė dalis, net 47 proc., savanoriškos veiklos organizatorių nėra susipažinę su šiuo įstatymu.

2014 m. Lietuvoje pradėta rengti socialinio verslo koncepcija, kurioje socialinis verslas analizuojamas ir suprantamas ne kaip socialinių įmonių veikla, bet kaip įmonių, organizacijų, asmenų vykdoma veikla, nukreipta visuomenės interesams tenkinti ir gerovei kurti[53]. Socialinio verslo koncepcijoje yra pateikiami socialinio verslo modeliai, kurie gali būti interpretuojami kaip socialinės veiklos modeliai. Socialinio verslo koncepcijos kontekste daug dėmesio skiriama ir savanoriškos veiklos skatinimui bei jos svarbai socialinio verslo vystymo perspektyvoje.

2011 m. EK komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Socialinio verslo iniciatyva. Socialinėms įmonėms plėtoti palankios aplinkos kūrimas socialinių inovacijų ekonomikoje“, be EK nuomonės ir siūlymų dėl socialinio verslo plėtros, jo privalumų ir galimybių daryti įtaką ir plisti į skirtingus sektorius, daug pasisakoma dėl galimybių sudaryti sąlygas socialinėms įmonėms įtraukti savanorius į jų vykdomą pelno siekiančią veiklą.

EK kviečia valstybes nares svarstyti galimybę pelno siekiančioms socialinėms įmonėms „priimti savanorius ir priimti dovanas be neigiamo fiskalinio poveikio“[54].

Vertinant EK raginimus ir Lietuvos iniciatyvas socialinio verslo srityje, galima daryti prielaidas, kad perspektyvoje savanoriška veikla ir verslas galės būti puikia partneryste, siekiant visuomenės gerovės.

---

[52] Grigaliūnas M., *„Savanoriškos veiklos įstatymas: Savanorystės įvaizdžiai politinėje-visuomeninėje diskusijoje dėl jo priėmimo“*, Vilnius, 2012, prieiga per internetą <http://www.parlamentostudijos.lt/Nr13/13_politika_2.htm>, (žiūrėta 2014-12-20).

[53] Lietuvos Respublikos teisės aktų projektai, Socialinio verslo koncepcijos projektas, prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=282716>, (žiūrėta 2015-01-10).

[54] Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Socialinio verslo iniciatyva. Socialinėms įmonėms plėtoti palankios aplinkos kūrimas socialinių inovacijų ekonomikoje. Nr. COM(2011)682. 2011 m. spalio 25 d., Briuselis, prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282011%290682_/com_com%282011%290682_lt.pdf>, (žiūrėta 2015-01-15).

Socialiniam verslui sparčiau vystyti Lietuvoje šiuo metu nepakanka teisinio reguliavimo ir veikiančios teisinės bei mokestinės sistemų.

3.3. VVG – viešojo sektoriaus institucija, jos įtaka savanoriškai veiklai Lietuvoje

VVG yra vienas naujų, išskirtinės struktūros darinių Lietuvos nevyriausybiniame sektoriuje, tačiau kalbant apie VVG kaip organizaciją, jų veiklą, funkcijas bei atsakomybę, jas galima priskirti viešojo sektoriaus organizacijoms. Požymiai, kurie VVG galima apibūdinti, kaip viešojo sektoriaus organizaciją:

- Veikla finansuojama nacionalinio biudžeto ir ES paramos lėšomis.
- Teikia viešąsias paslaugas (konsultavimą, koordinavimą, finansavimo paieškas nevyriausybinėms organizacijos, vietos verslo atstovams, biudžetinėms organizacijos ir kt.).
- Paslaugas vietos gyventojams ir organizacijos teikia nemokamai.
- Dalyvauja nevyriausybinių organizacijų politikos ir veiklos formavimo procesuose.
- Įtrauktos į tarpžinybines institucijų darbo grupes, stebėsenos komitetus ir pan.
- Veikia įgyvendinamos ilgalaikes vietos plėtros strategijas, integruotas į regionų plėtros planus ir savivaldybių strateginius dokumentus bei tiesiogiai prisideda prie Nacionalinių strateginių planų įgyvendinimo.

Analizuojant VVG struktūrą[55], veiklos pobūdį, gali susidaryti įspūdis, kad tai eilinė biudžetinė organizacija / institucija. Iš teisų VVG galima priliginti institucijai, veikiančiai viešajame sektoriuje, tačiau, skirtingai nuo viešojo sektoriaus organizacijų, VVG turi daugiau galių ir laisvės veikti. Vis tik, VVG turi ir daug nevyriausybinėms organizacijoms būdingų bruožų:

- formuojama vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“, kaip bet kuri bendruomeninė organizacija;
- valdymo organas, turintis sprendimų priėmimo teisę, yra renkamas demokratiniu keliu ir rotuoja;
- užtikrina skirtingų sektorių partnerystė ir atstovavimą sprendimų priėmime (iki 50 proc. socialinių ekonominių partnerių iki 25 proc. vietos valdžios iki 25 proc. vietos verslo);
- užtikrina lygių galimybių ir lyčių lygybės principų įgyvendinimą, atsižvelgia į amžiaus grupių įvairovę ir kt.

[55] Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 „Dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, 2005, Briuselis, prieiga per internetą: < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:277:0001:0040:LT:PDF> (žiūrėta 2015-03-03).

Vienas svarbių VVG, kaip tinkamai veikiančios organizacijos uždavinių – jaunimo įtrauktis į savo veiklas, ypač, sprendimų priėmimo lygmenyje. Kadangi VVG daug veiklos vykdo ir savanoriškais pagrindais, jauni asmenys yra puiki paspirtis.

VVG, įgyvendindamos projektus, vietos plėtros strategijas daug dėmesio skiria tiek savanorišką veiklą, skatinančioms idėjoms, teik jaunimo įtraukčiai. Vienas pagrindinių savanoriškos veiklos skatinimo elementų VVG veikloje, yra galimybė, įgyvendinamus projektus koofinansuoti ne piniginėmis lėšomis, o „atidirbti“ savanorišku darbu, t. y. ES teisės aktuose yra numatyta galimybė taikyti koofinansavimą įnašu natūra – savanorišku darbu.

2012 m. Ukmergės r. VVG įgyvendino projektą „Jaunimas jaunimui“ ir buvo apdovanota. Šis projektas sulaukė daugiausiai simpatijų tarp Šiaurės Baltijos šalių regiono valstybių. „Pagrindinė šio projekto idėja – skatinti kaimo jaunimo užimtumą, aktyvios saviraiškos galimybes, kartu užtikrinant švietimo ir ugdymo priemonių įvairovę. Šiuo projektu norima atkreipti kaimo jaunimo dėmesį į vietos rajonų užimtumo galimybes kultūros, ekonomikos srityse bei skatinti jaunimą po studijų grįžti ir kurtis gyvenimui kaimo regionuose.[56]“ VVG „Nemunas bei VVG „Pagėgių kraštas“ bendradarbiaudami parengė 20 savanorių, gidą jiems mokyti, bei sukūrė 9 darbo vietas[57].

[56] Ukmergės r. VVG, 2012, prieiga per internetą: <http://www.ukmergesvvg.lt/index.php?id=433> (žiūrėta 2015-0304).
[57] VVG „Nemunas“, 2013-2014,. prieiga per internetą: <http://www.vvgnemunas.lt/index.php/lt/vvg-projektai/90-vvgnemunas-pagegiai-savanoriu-projektas>, (žiūrėta 2015-0304)

4. VILNIAUS REGIONO JAUNŲ ASMENŲ (NUO 15 IKI 29 M.) MOTYVACIJOS ĮSITRAUKTI Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ TYRIMAS

4.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo pagrįstumas. Darbe numatytiems tikslams pasiekti ir atsakyti į rūpimus klausimus, patvirtinti arba paneigti iškeltą hipotezes, empirinis tyrimas yra tinkamas būdas. Be to, būtinas teorinį tyrimą, kuriuo remiantis galima daryti išvadas, teiginius bei patvirtinti teoriją. Mokslinė literatūra, skirta savanoriškos veiklos – kaip socialinio reiškinio ir savanorių įsitraukimo į šią veiklą motyvams nagrinėti yra negausi. Daugiau dėmesio šioje srityje buvo telkiam į empirinius tyrimus, kuriu pagrindu darytos išvados ir veiksmai skatinantys savanoriškas veiklas. Tačiau, empiriniais tyrimais, atliktais Lietuvoje, atskirai nebuvo analizuojami jaunimo įsitraukimo į savanoriškas veiklas motyvai, jų galimi lūkesčiai ar poreikiai. Atliktuose tyrimuose jauni asmenys dalyvavo tik kaip viena iš respondentų amžiaus grupių. Šio darbo tema „Jaunų asmenų įtrauktiems į savanorišką veiklą motyvavimo veiksniai Vilniaus regiono viešajame sektoriuje“ nėra išsamiai nagrinėta, daugiausi dėmesio, jaunimo motyvacijai įsitraukti į savanorišką veiklą, skirta projektinės veiklos, finansuojamos ES fondu lėšomis, ataskaitose, kurios nėra išsamios ir negali būti prilygintos išsamiems empiriniams tyrimams, analizei. Šio darbo teorinė ir empirinė analizė gali būti labai naudingos tolesniam teorijos vystymui ir jos pritaikymui praktinėje, organizacijų dirbančių jaunų asmenų įtrauktiems į savanoriškas veiklas, srityje. Be to, teorinis pagrindas sudarė galimybę suformuluoti pasiūlymus, kaip geriau motyvuoti jaunus asmenis įsitraukti į savanorišką veiklą (žr. x priedą).

Tyrimo tikslas – išanalizuoti esamus ir galimus jaunimo motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą veiksnius bei pateikti rekomendacijas kaimo vietovėse veikiančioms vietos veiklos grupėms ir kitoms nevyriausybinėms organizacijoms.

Uždaviniai:

1. Ištirti Vilniaus regiono jaunimo dalyvavimo savanoriškoje veikloje mastą ir formas.
2. Išsiaiškinti savanoriškos veiklos žinomumo lygį Vilniaus regiono jaunimo iki 29 m. tarpe.
3. Nustatyti pagrindinius informacijos apie savanorišką veiklą šaltinius.
4. Nustatyti, kokiose savanoriškos veiklos formose jaunimas dalyvauja noriai / vangiai.
5. Nustatyti, kokios nišos savanoriškai veiklai vykdyti yra skirtingai nuo Vilniaus miesto nutolusiose VVG;

6. Nustatyti galimus jaunimo motyvacijos veiksnius dalyvauti savanoriškoje veikloje.

7. Pasiūlyti Jaunimo iki 29 m. motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą proceso valdymo modelį kaimo vietovėse veikiančioms VVG.

Hipotezės:

1) Kaimo vietovių jaunimo žinios apie savanorišką veiklą ir galimybes įsitraukti į ją yra ribotos (nepakankamos įsitraukti į šias veiklas).

2) Atstumas nuo didžiųjų miestų ar savivaldybių centrų sąlygoja informacijos apie savanoriškas veiklas prieinamumo lygi ir galimybes vykdyti šias veiklas.

Tyrimo laikotarpis. Tyrimas pradėtas vykdyt 2015 m. vasario 28 d. interneto apklausos prieiga uždaryta 2015 m. kovo 16 d.

Tyrimo metodas – kiekybinė anketinė apklausa. sudaryta naudojant suderintą klausimyną. Anketine apklausa atliekama Vilniaus regiono savivaldybių kaimo vietovėse, t. y. septynių VVG veiklos teritorijose. Anketinė apklausa neatliekam Vilniaus miesto savivaldybėje, kadangi jos respondentų gausa ir jiems prieinamų paslaugų bei galimybių įvairovė galėtų išklaipyti atliekamo tyrimo rezultatus. **Apklausos respondentai –** Vilniaus regiono (Vilniaus r. sav., Ukmergės r. sav., Šalčininkų r. sav., Švenčionių r. sav., Širvintų r. sav., Elektrėnų sav. Ir Trakų r. sav.) kaimo vietovių jaunimas nuo 15 iki 29 m.

Anketa sudaryti iš 14 klausimų, pasitelkiant atsakymų į klausimus. Klausimai sugrupuoti į tris blokus, tačiau anketoje jie nėra atskirti, kadangi apklausa atliekama elektroniniu būdu perkėlus ją į interneto svetainės www.apklausa.lt elektroninį klausimyną, respondentams pateikiant tik aktyvią nuorodą į anketą.

4.lentelė. Kiekybinio tyrimo anketos klausimynas ir jo atitiktis tyrimo uždaviniams.

Kausimų blokas	**Respondentams pateikti klausimai anketoje**	**Klausimų skalės**	**Atitiktis tyrimo klausimams**
1 blokas Demografiniai klausimai	1) Jūsų amžius	Nominalinė ir intervalinė	Pirmasis blokas yra bendrojo pobūdžio informacija (demografiniai duomenys) apie respondentus, jų amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, išsilavinimą. Remiantis šio bloko klausimų atsakymais bus atliekamas vertinimas pagal
	2) Lytis	Nominalinė	
	3) Išsilavinimas	Nominalinė	
	4) Savivaldybė kurioje gyvenate	Nominalinė	

			respondentų pasiskirstymą atsakant į 2 ir 3 blokų klausimus bei atliekami palyginimai skirtingu atstumu nuo Vilniaus miesto gyvenančių respondentų, skirtingų amžiaus grupių bei išsilavinimo respondentų pasirinkti atsakymai, susiję su savanoriškos veiklos žinomumu, galimybėmis įsitraukti į savanorišką veiklą ir motyvavimo veiksnių skirtumai.
	5) Nurodykite teritorinį vienetą kuriame gyvenate	Nominalinė	
2 blokas Savanoriškos veiklos ir jos rūšių žinomumo, informacijos apie ją prieinamumo lygis Vilniaus regiono kaimo vietovėse	6) Ar turite žinių / informacijos apie savanorišką veiklą?	Ranginė, Likerto	Antrojo bloko klausimai yra orientuoti savanoriškos veiklos žinomumo lygiui, rūšių įvairovei bei informacijos apie savanorišką veiklą prieinamumui bei šaltiniams ištirti.
	7) Iš kokių šaltinių sužinojote apie savanorišką veiklą?	Nominalinė	
	8) Kur ieškotumėte informacijos apie savanorišką veiklą, jeigu norėtumėte ja užsiimti?	Nominalinė	
	9) Ar, Jūsų nuomone, Lietuvoje trūksta informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes?	Ranginė, Likerto	
	10) Prašome pažymėti Jums svarbiausias savanoriškas veiklas sąraše.	Nominalinė	
3 blokas Galimų ir esamų savanorių įsitraukimo į savanorišką veiklą motyvacijos veiksniai ir lūkesčiai	11) Kas Jus labiausiai motyvuotų įsitraukti į savanorišką veiklą?	Nominalinė	Trečiais klausimų blokas nukreiptas esamų ir galimų savanorių motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą, veiksniams nustatyti. Palyginti pasiūlos ir paklausos atitiktį ir savanorių lūkesčius.
	12) Kokio pobūdžio organizacijoje Jus norėtumėte vykdyti savanorišką veiklą?	Nominalinė	
	13) Kur esančiose organizacijose Jus būtumėte motyvuoti vykdyti savanorišką veiklą?	Nominalinė	
	14) Ko jus tikėtumėtės iš savanorius priimančios organizacijos?	Nominalinė	

Pastaba: sudaryta autorės.

Statistinė kiekybinių duomenų analizė atlikta naudojant IBM statistic SPSS 17 paketą, pateikiant duomenis grafiškai MS Excel programa. Naudotas surinktų duomenų atvaizdavimo būdas – diagramos ir lentelės.

5 lentelė. Tyrimo ir anketos klausimų teorinis pagrindimas ir patikimumas.

Eil. Nr.	Tyrimo klausimas	Atsakantys / pagrindžiantys anketos klausimas (-ai)	Teorinis pagrindimas	Patikimumas
1)	Ištirti Vilniaus regiono jaunimo dalyvavimo savanoriškoje veikloje mastą ir formas	6) Ar turite žinių / informacijos apie savanorišką veiklą? 7) Iš kokių šaltinių sužinojote apie savanorišką veiklą?	Nors 6 ir 7 anketos klausimai tiesiogiai su tyrimo klausimu nėra susieti, tačiau 6 klausimo skalėje numatyta galimybė reitinguoti atpažįstamas savanoriškas veiklas tokiu būdu užtikrinat, kad respondentai pateiks teisingus atsakymus. 7 klausimo atsakymai leis įvertinti, koks informacijos šaltinis yra veiksmingiausias ir pritraukiantis daugiausiai savanorių.	Taikoma aprašomoji statistika (*Frequensies*). Skaičiuojami respondentų nuomonės pasiskirstymas proc. Taip pat buvo atlikta lyginamoji *(crosstable)* analizė išskiriant jaunimo, gyvenančio skirtingu atokumu nuo Vilniaus miesto, turimą žinių kiekį.
2)	Išsiaiškinti savanoriškos veiklos žinomumo lygį Vilniaus regiono jaunimo iki 29 metų tarpe	4) Savivaldybė, kurioje gyvenate. 5) Nurodykite teritorinį vienetą, kuriame gyvenate. 6) Ar turite žinių / informacijos apie savanorišką veiklą? 7) Iš kokių šaltinių sužinojote apie savanorišką veiklą? 9) Ar Jūsų nuomone Lietuvoje trūksta informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes?	4 ir 5 anketos klausimais leis įvertinti, kurioje Vilniaus regiono savivaldybėje žinios ir informacija apie savanorišką veiklą yra prieinama, ar prieinamumui turi įtakos teritorinis gyvenamosios vietovės vienetas. Atsakymai į 6 anketos klausimus sudarys galimybę įvertinti ar jaunimas kaimo vietovėse turi žinių apie savanoriškas veiklas, kokias savanoriškas veiklas jie atpažįsta. 9 klausimo atsakymu pagrindu galima bus pagrįsti arba paneiti 2-ąją hipotezę.	Taikoma aprašomoji statistika (*Frequensies*). Skaičiuojami respondentų nuomonės pasiskirstymas proc. Taip pat buvo atlikta lyginamoji *(crosstable)* analizė lyginant turimą žinių kiekį pagal amžių bei 9 klausimo atsakymus lyginant pagal gyvenamą savivaldybę
3)	Nustatyti pagrindinius informacijos apie savanorišką	7) Iš kokių šaltinių sužinojote apie savanorišką veiklą? 8) Kur ieškotumėte informacijos apie savanorišką	Atsakymai į 7 klausimą sudarys galimybes įvertinti, koks informacijos šaltinis	Taikoma aprašomoji statistika (Frequensies).

	veiklą šaltinius	veiklą, jeigu norėtumėte ja užsiimti?	jaunimui yra prieinamas. 8 klausimas sudarys galimybę suformuluoti rekomendacijas dėl informacijos šaltinių sustiprinimo konkrečiuose savivaldybėse ir teritorijose.	Skaičiuojami respondentų nuomonės pasiskirstymas proc. Taip pat buvo atlikta lyginamoji *(crosstable)* analizė lyginant žinių šaltinius pagal gyvenamą savivaldybę.
4)	Nustatyti kokiose savanoriškos veiklos formose jaunimas dalyvauja noriai, vangiai	10) Prašome pažymėti Jums svarbiausias savanoriškas veiklas sąraše. 13) Kur esančiose organizacijose Jūs būtumėte motyvuotas (-a) vykdyti savanorišką veiklą?	Atsakymuose į 10 klausimą galima bus užčiuopti jaunimui artimas veiklas ir jas palyginti su pasiūla (JRD įgyvendinamu projektu Jaunimo savanoriška tarnyba[58]).	Taikoma aprašomoji statistika (*Descriptives*). Skaičiuojamas respondentų vertinimo vidurkiai. Palyginant respondentų pasirinktus svarbiausių savanoriškos veiklos rūšių vidurkius Taip pat buvo atlikta lyginamoji *(crosstable)* analizė lyginant pasirinktas svarbiausias savanoriškas veiklas pagal gyv. savivaldybę.
5)	Nustatyti kokios nišos yra savanoriškai veiklai vykdyti skirtingo atokumo VVG nuo Vilniaus miesto	4) Savivaldybė, kurioje gyvenate. 5) Nurodykite teritorinį vienetą, kuriame gyvenate. 12) Kokio pobūdžio organizacijoje Jus norėtumėte vykdyti savanorišką veiklą?	4 ir 5 demografinio pobūdžio klausimai leis įvertinti respondentų gyvenamosios vietos atokumą nuo Vilniaus miesto, o 12 klausimo atsakymuose bus ieškoma naujų	Taikoma aprašomoji statistika (*Frequensies*). Skaičiuojami respondentų nuomonės pasiskirstymas

[58] Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo savanoriška tarnyba, 2015, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-savanoriska-tarnyba>, (žiūrėta 2015-03-10).

			savanoriškos veiklos rūšių, kurios yra mažai žinomos arba neįgyvendinamos Lietuvoje.	proc.
6)	Nustatyti galimus jaunimo motyvacijos veiksnius dalyvauti savanoriškoje veikloje	1) Lytis 2) Amžius 3) Išsilavinimas 4) Savivaldybė, kurioje gyvenate. 5) Nurodykite teritorinį vienetą, kuriame gyvenate. 12) Kokio pobūdžio organizacijoje Jūs norėtumėte vykdyti savanorišką veiklą? 14) Ko Jūs tikėtumėtės iš savanorius priimančios organizacijos? 11) Kas Jus labiausiai motyvuotų įsitraukti į savanorišką veiklą?	A. H. Maslow'o poreikių hierarchijos teorija D. MacClelland'o poreikių teorija V. Vroom'o lūkesčių teorija.	Taikoma aprašomoji statistika (*Frequensies*). Skaičiuojami respondentų nuomonės pasiskirstymas proc. Taip pat buvo atlikta lyginamoji *(crosstable)* analizė lyginant motyvavimo veiksnius pagal amžių ir atokumą nuo Vilniaus miesto.
7)	Pasiūlyti Jaunimo iki 29 m. įtraukties į savanorišką veiklą proceso valdymo modelį kaimo vietovėse veikiančioms VVG.	Modelis nėra vertinamas respondentų, bet siūlomas, kaip galimas tyrimo metu nustatytų išvadų, susijusių su jaunimo motyvacijos veiksniais įsitraukti į savanorišką veiklą sprendimo būdų.		

Pastaba: sudaryta autorės.

Anketoje yra užtikrinamas konfidencialumo principas: nėra įmanoma nustatyti asmens, atsakiusio į klausimus tapatybės, klausimai suformuluoti nedviprasmiškai, neperšant subjektyvios nuomonės. Tokiu būdu siekiama ištirti tikrąją respondentų nuomonę pateiktais klausimais arba įvertinti teiginius, kurie yra svarbūs tyrimo ir darbo tikslams pasiekti, t. y. gauti teisingus duomenys. Rengiant anketos klausimus daug dėmesio buvo skiriama duomenų, gausimų iš pateiktų atsakymų apdorojimo lengvumui, išvadų prieinamumui[59].

Anketos pavyzdys pridedamas 1 priede.

Apklausos imtis pasirinkta atsižvelgiant į bendrą populiaciją ir statistinę paklaidą, kuri yra reikšminga, vertinant respondentų atsakymus. Žinant bendrą Vilniaus regiono kaimo vietovių jaunimo nuo

[59] Tidikis R. (2003).*Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas

15 iki 29 m. populiaciją (pagal Lietuvos Statistikos departamento išankstinius 2015 m. duomenis (2015-01-30) gyventojų pagal lyti ir amžiaus grupes savivaldybėse / Vilniaus regiono kaimo vietovėse jaunimo nuo 15 iki 29 m. – 43594[60]) ir pasirinkus statistinę paklaidą ± 5 proc., esant 95 proc. patikimumo lygmeniui (šis paklaidos dydis yra pakankamai mažas, darant apibendrinimus apie Vilniaus regiono kaimo vietovių jaunimą nuo 15 iki 29 m. visumą), pakankama paprastoji atsitiktinė imtis, kai visų populiacijos elementų galimybė priklausyti imčiai visiškai vienoda[61] – būtų 396. Būtina reprezentatyvioji imtis apskaičiuota pagal šią formulę:

n = 1/(0.05*2+1/43594) = 1/(0.0025+0.00002293893) = 1/0.00252293893 = **396**

Pasitikslinant imtis buvo apskaičiuota ir interneto svetainės www.apklausa.lt elektronine skaičiuokle. Būtina reprezentatyvioji imtis paskaičiuota šiek teik mažesnė = 381, tačiau tyrimo metu orientuotasi į didesniąją imtį – 396.

Siekiant kuo didesnio apklausos rezultatų reprezentatyvumo sudalyvauti apklausoje buvo kviečiami jauni asmenys (visų organizacijų, mokymo įstaigų jaunimas, kurių kontaktus turėjo Vilniaus regiono VVG administratoriai).

Anketa buvo išplatinta visų Vilniaus regionų VVG el. pašto adresais, kadangi per Vilniaus regione veikiančias VVG buvo galima pasiekti tikslinę auditoriją, ir Vilniaus regiono savivaldybių administracijų jaunimo reikalų koordinatoriams pagal Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktą informaciją ryšiams[62]. Be to, atsižvelgiant į respondentų amžių, informacija apie vykdomą tyrimą ir nuoroda į anketą buvo reklamuojama socialiniuose tinkluose.

Pirmąją tyrimo savaitę anketos pildymo rezultatai, atsižvelgiant į būtinąją reprezentatyviąją imtį, nebuvo labai džiuginantys (per 7 d. buvo gauta tik 80 atsakymų), todėl papildomai buvo susisiekta su visų Vilniaus regiono VVG pirmininkais ir asmeniškai susitikta su trimis iš jų dėl galimybių paskatinti jaunimo atstovus dalyvauti apklausoje. Vilniaus ir Ukmergės rajonų VVG sudarė sąlygas dalyvauti jų organizuojamuose informaciniuose susitikimuose su jaunimu (visos Lietuvoje veikiančios kaimo vietovių VVG šiuo metu rengia vietos plėtros strategijas 2014–2020 metams ir siekia gauti finansavimą joms įgyvendinti (veiklai). Viena itin svarbių tikslinių grupių, kuriai strategijose turi būti skiriamas išskirtinis dėmesys – kaimo vietovių jaunimas iki 29 m. ir jauni asmenys iki 40 m.).

[60] Lietuvos statistikos departamento išankstiniais 2015 m duomenimis, interneto prieiga http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles19. Lentelė *Gyventojų skaičius pagal lytį ir amžiaus grupes apskrityse ir savivaldybėse (XLSX)*: 2015 m. pradžioje (išankstiniai duomenys) (žiūrėta 2015-01-20)

[61] Čekanavičius V., Murauskas G., 2001; psl. 9-14

[62] Jaunimo reikalų departamento informacija apie regionuose veikiančių jaunimo reikalų koordinatorius ir informacija ryšiams, interneto prieiga < http://www.jrd.lt/jaunimo-reikalu-koordinatoriai>, (žiūrėta 2015-02-15)

Į anketos klausimus iš viso atsakė 218 asmenų, todėl statistinė paklaida ir patikimumo lygmuo perskaičiuojami. Esant tokiam respondentų skaičiui, duomenų patikimumas gali būti taikomas tik apklaustų respondentų populiacijai. 218 respondentų imtis garantuoja 93,25 proc. tikimybę, kad rezultatų statistinė paklaida yra ne daugiau nei 6,75 proc. Statistinė paklaida ir patikimumo lygmuo perskaičiuotas pagal šią formulę:

218 = 1/(x2+1/43594)

2018 = 1/(x2+0,00002293893)

218x2 = 0,99499931326

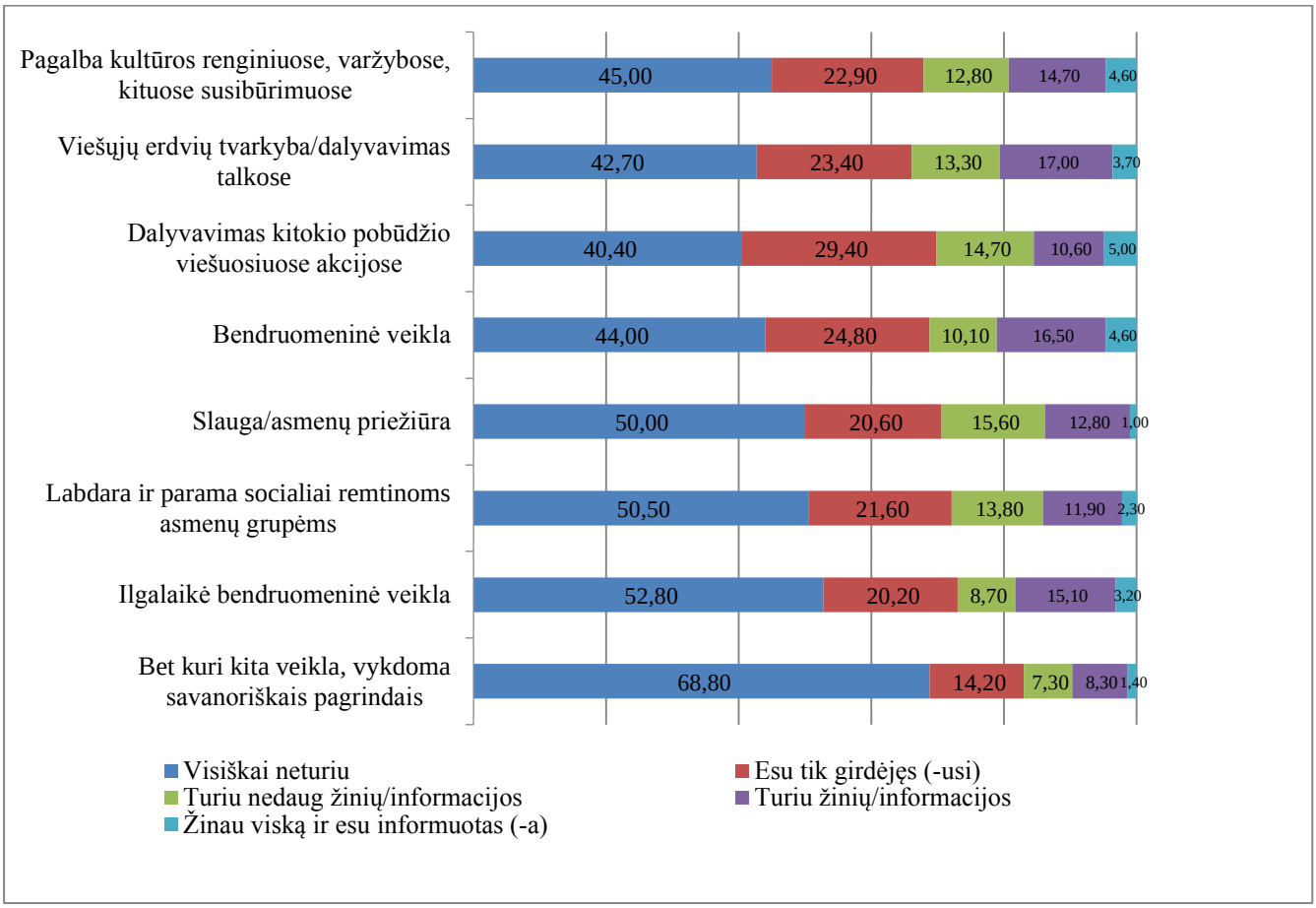
x2 = 0,00456421703

x = **6,75 proc.**

Apklausos metu gauti duomenys analizuoti šiais pjūviais: žinios, informacija apie savanorišką veiklą ir dalyvavimo savanoriškoje veikloje mastas; žinių ir informacijos apie savanorišką veiklą šaltiniai ir pakankamumas (nepakankamumas); savanoriškos veikos įvairovė ir skirtingų rūšių svarba; noras (žodis noras tyrime suprantamas kaip motyvacija) užsiimti savanoriška veikla; organizacijos, galinčios dominti, kaip savanoriškos veikos organizacijos; lūkesčiai, sietini su organizacijomis, priimančiomis savanorius ir su savanoriška veikla.

4.2. Kiekybinio tyrimo analizė

Tyrimo metu respondentų buvo paprašyta įvertinti savo turimas žinias/informaciją apie tam tikras savanoriškos veiklos rūšis pasirenkant iš šių galimų atsakymų: visiškai neturiu, esu girdėjęs (-usi), turiu nedaug žinių/informacijos, turiu žinių/informacijos arba žinau viską ir esu informuotas (-a). Gauti duomenis buvo apdorojami taikant aprašomąją statistiką (*Frequensies*) (žr. 9 pav. Žinios/informacija apie savanorišką veiklą).

9 pav. Žinios / informacija apie savanorišką veiklą.

Daugiau kaip pusė respondentų (68,8 proc.) visiškai neturi žinių apie bet kurią kitą veiklą, vykdomą savanoriškais pagrindais, tokią kaip buhalterinės apskaitos tvarkyba, statybų ar valymo darbai, projektų vadyba ir pan. ir tik 1,4 proc. apklaustųjų įvertino šią veiklą kaip žinomą.

Įvertinus respondentų žinias apie ilgalaikę bendruomeninę veiklą, tokią kaip edukacinės programos, meniniai, sporto užsiėmimai ir pan., matyti, kad tik 3,2 proc. žino ir yra informuoti, o daugiau, kaip pusė (52,8 proc.) visiškai neturi žinių apie tai.

Mažiau žinoma savanoriška veikla (2,3 proc.) – labdara ir parama socialiai remtinoms asmenų grupėms. Apie šią savanoriškos veiklos rūšį žinių taip pat trūksta daugiau kaip pusei apklaustų respondentų (50,5 proc.).

Mažiausiai žinoma savanoriškos veiklos rūšis – slauga/asmenų priežiūra, tik 1 proc. respondentų nurodė šią savanoriškos veiklos rūšį, kaip žinoma, tačiau ši savanoriškos veiklos rūšis yra daugiausiai (15,6 proc.) įvertinta, kaip turima nedaug žinių/informacijos.

Bendruomeninė veikla, kaip savanoriškos veiklos rūšis yra žinoma 4,6 proc. apklaustųjų, o visiškai informacijos apie tai neturi – 44 proc.

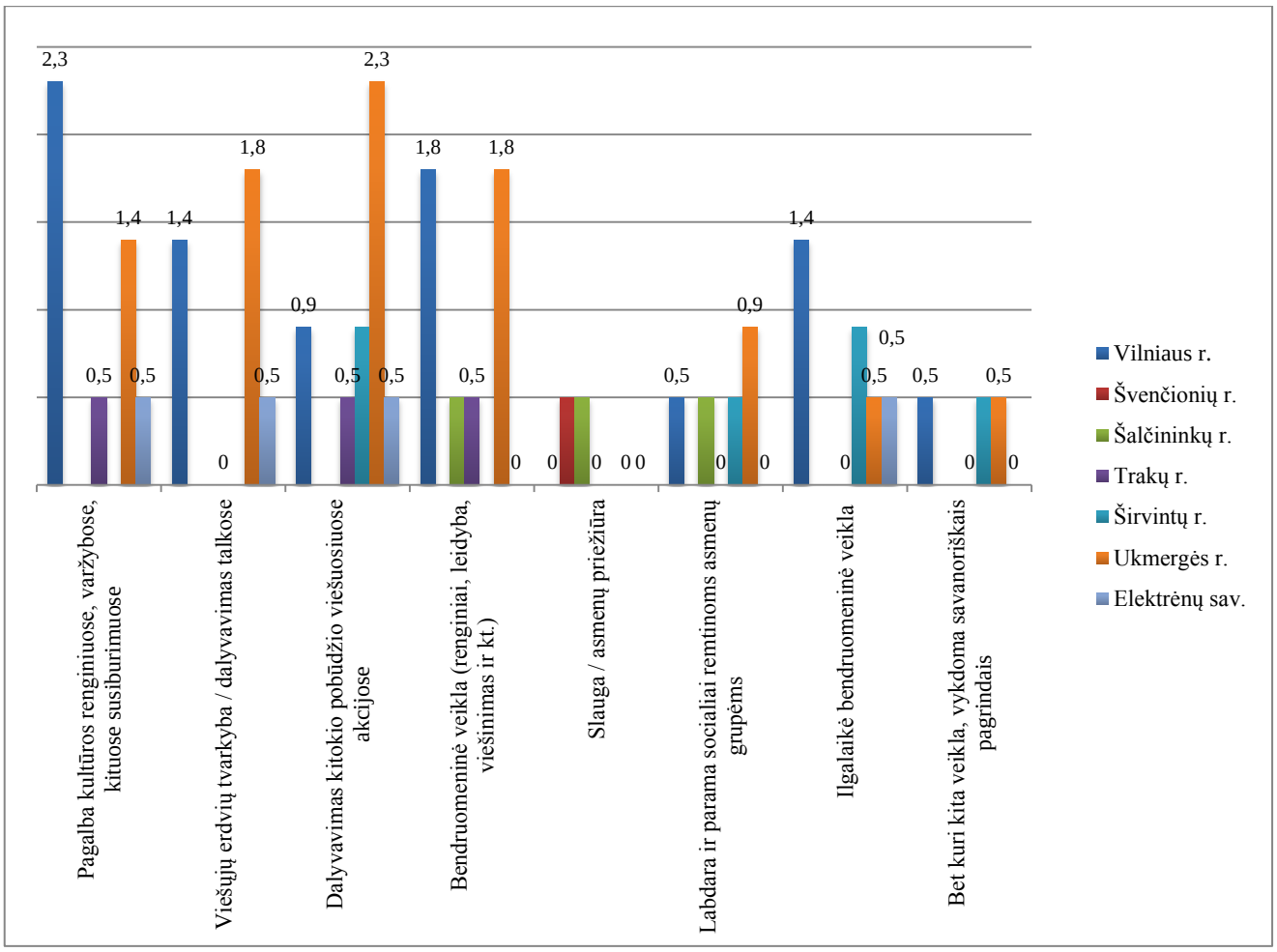
Pagal respondentų pateiktus įvertinimus žinomiausia savanoriškos veiklos rūšis – dalyvavimas kitokio pobūdžio viešuosiuose akcijose, tokiose kaip sveikatingumo, pilietiškumo ugdymo ir kt., tai nurodė 5,0 proc. apklaustųjų. Atitinkamai visiškai informacijos apie tai neturi tik 40,4 proc. respondentų.

Respondentai (17,0 proc.) turi žinių apie viešųjų erdvių tvarkybą/dalyvavimą talkose, visiškai žinių apie tai neturi 42,7 proc. respondentų.

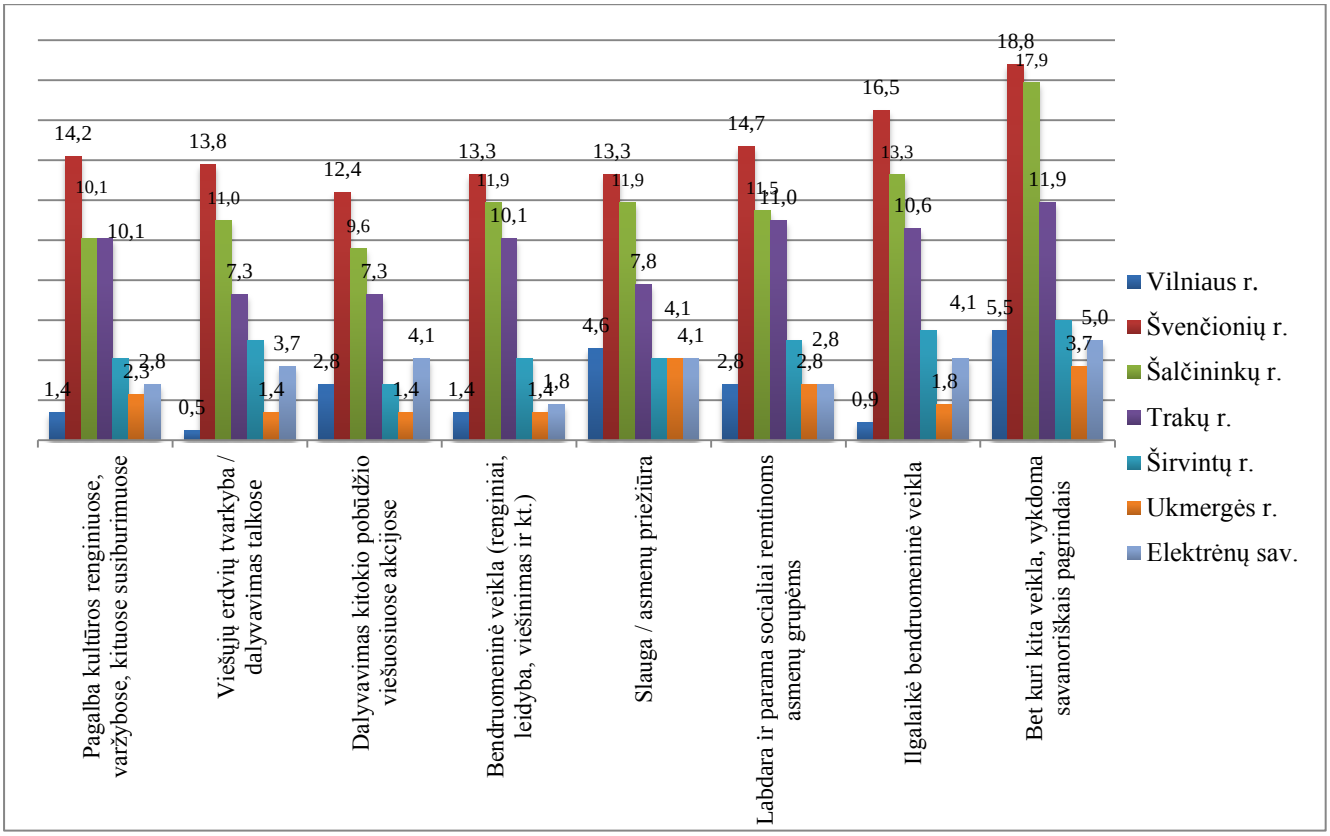
45,0 proc. respondentų visiškai neturi žinių apie pagalba kultūriniuose renginiuose, varžybose, kituose susibūrimuose.

Įvertinus respondentų turimas žinias/informaciją apie tam tikras savanoriškos veiklos rūšis matyti, kad visiems apklausoje dalyvavusiems asmenims trūksta žinių apie bet kurią iš išvardintų savanoriškos veiklos rūšių, nes daugiausia žinių turintys respondentai sudaro tik 5 proc. Visos nurodytos savanoriškos veiklos rūšys gan dideliu procentu buvo įvertintos, kaip visiškai neturint žinių apie jas.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti jaunimo, gyvenančio skirtingu atokumu nuo Vilniaus miesto, turimą žinių kiekį. Dėl didelio duomenų kiekio (žr. 2 priedą), nuspręsta grafiškai pavaizduoti tik dvi reikšmes „žinau viską ir esu informuotas (-a)“ (žr. 10 pav. *Žinau viską ir esu informuotas apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.)* ir „visiškai neturiu“ (žr. 11 pav. *Neturi žinių apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.)*. Iš gautų duomenų matyti, kad daugiausia žinių turi Vilniaus ir Ukmergės rajonų jaunimas. Didžiausias žinių trūkumas pastebimas Švenčionių, Šalčininkų ir Trakų rajonuose.

10 pav. Žinau viską ir esu informuotas apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.).

11 pav. Neturi žinių apie savanoriškos veiklos rūšis pagal gyvenamą savivaldybę (proc.).

Taip pat siekiant išsiaiškinti savanoriškos veiklos žinomumo lygi Vilniaus regiono jaunimo iki 29 metų tarpe buvo atlikta lyginamoji (*crosstable*) analizė išskiriant respondentų turimas žinias apie savanoriškas veiklas pagal amžių (žr. 6 lentelę. *Savanoriškos veiklos ir jos rūšių žinomumas (proc.)*. Iš gautų duomenų matyti, kad respondentai iki 18 metų daugiausia žinių turi apie savanorišką veiklą dalyvaujant kitokio pobūdžio viešuosiuose renginiuose (1,8 proc.), o mažiausiai apie bet kurią kitą veiklą, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statybų ar valymo darbai, projektų vadyba ir pan.). Jaunimas tarp 18 ir 22 metų bei tarp 22 ir 25 metų informacijos apie visas savanoriškos veiklos sritis turi daugiau mažiau panašiai, tačiau lyginant su jaunimu iki 18 metų, jų turimas informacijos kiekis yra gan mažas. Daugiausia įvairios informacijos turi jaunimas tarp 25 ir 29 metų. Didžiausias informacijos trūkumas pastebimas jaunimo tarp 22 ir 25 metų amžiaus tarpe.

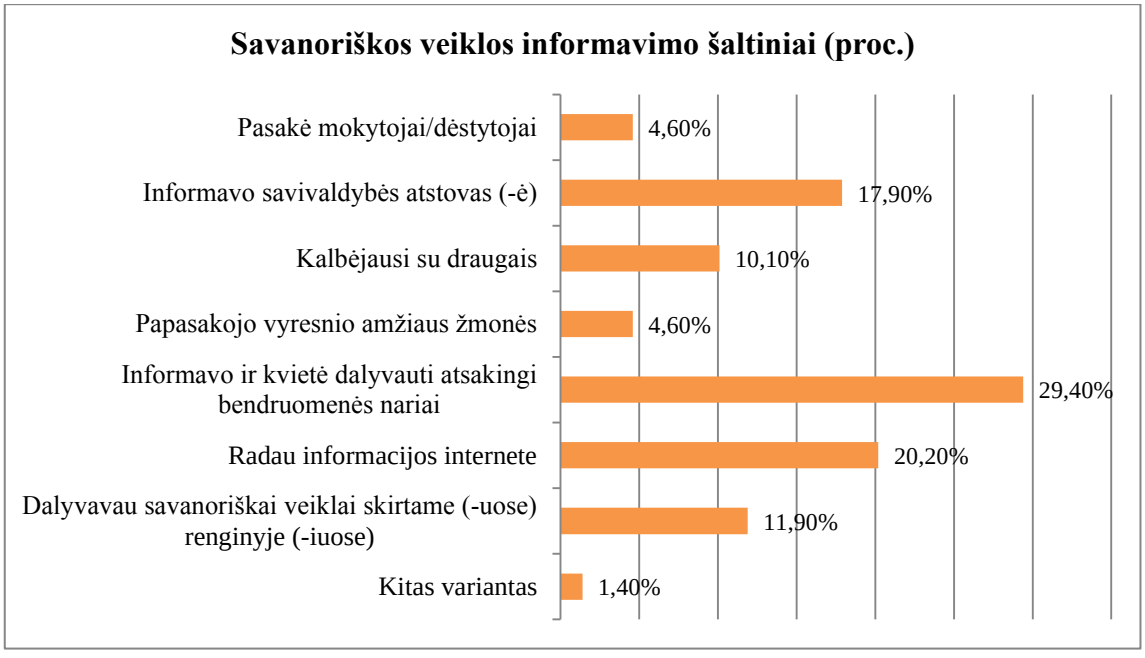
6 lentelė. Savanoriškos veiklos ir jos rūšių žinomumas (proc.).

	Viską žinau ir esu informuotas (-a)				Visiškai neturiu žinių/informacijos			
	Iki18 metų	Daugiau nei 18 iki 22 metų	Daugiau nei 22 iki 25 metų	Daugiau nei 25 iki 29 metų	Iki18 metų	Daugiau nei 18 iki 22 metų	Daugiau nei 22 iki 25 metų	Daugiau nei 25 iki 29 metų
Pagalba kultūros renginiuose, varžybose,	1,5	0,5	0,5	2,3	5,5	14,2	21,6	3,7

kituose susibūrimuose								
Viešųjų erdvių tvarkyba / dalyvavimas talkose	0	0,5	0,9	2,3	5,5	12,8	21,1	3,2
Dalyvavimas kitokio pobūdžio viešuosiuose akcijose	1,8	0,9	0	2,3	5,5	11,0	18,8	5,0
Bendruomeninė veikla	0,5	0,9	0,9	2,3	5,5	15,6	19,7	3,2
Slauga / asmenų priežiūra	0	0	0,9	0	7,3	13,8	21,1	7,8
Labdara ir parama socialiai remtinoms asmenų grupėms	0,5	0,5	0,5	0,9	6,9	14,7	21,1	7,8
Ilgalaikė bendruomeninė veikla	1,4	0,5	0,5	0,9	5,5	16,5	25,7	5,0
Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais	0,5	0	0	0,9	8,3	19,3	30,7	10,6

Respondentų buvo prašoma nurodyti šaltinius, iš kurie jie sužinojo apie savanorišką veiklą. Suteikiant galimybę pasirinkti kelis atsakymų variantus.

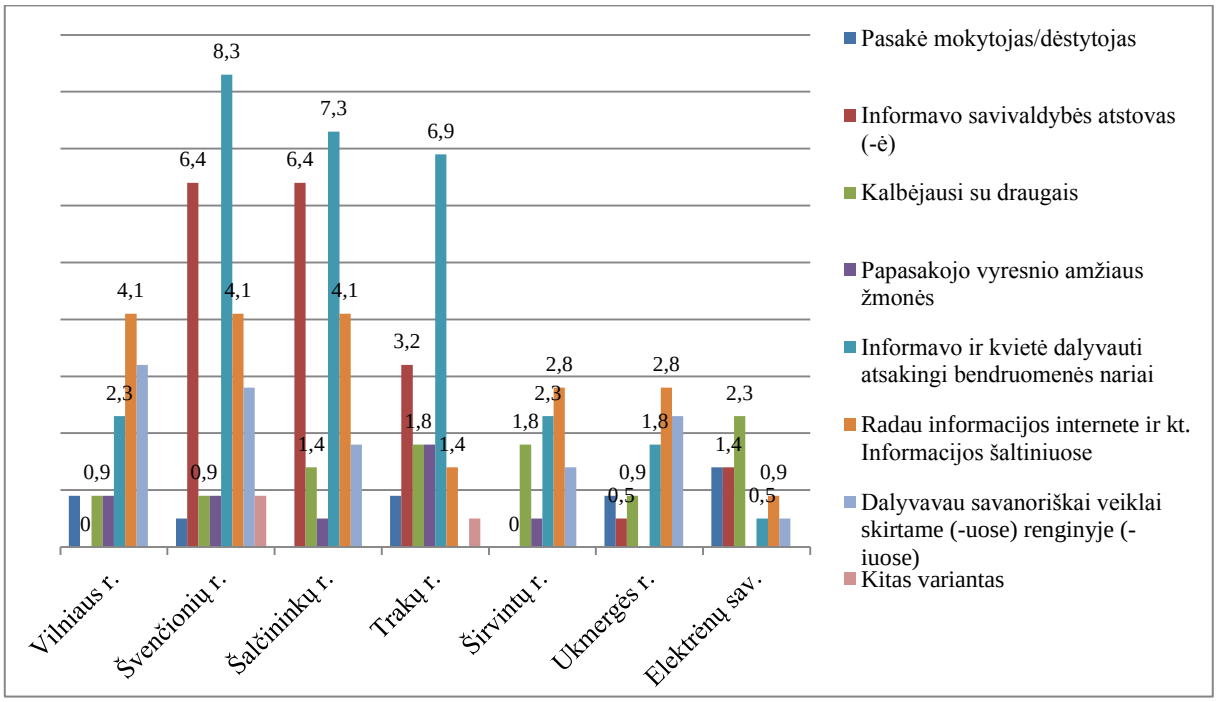
Didelė dalis apklaustųjų (29,4 proc.) kaip pagrindinį informacijos šaltinį nurodė atsakingus bendruomenės narius, 20,2 proc. rinkosi internetą ir kitus informacinius šaltinius, taip pat 17,9 proc. respondentų nurodė, jog buvo informuoti savivaldybės atstovų (žr. 12 pav. *Savanoriškos veiklos informavimo šaltiniai (proc.)*.

12 pav. Savanoriškos veiklos informavimo šaltiniai (proc.).

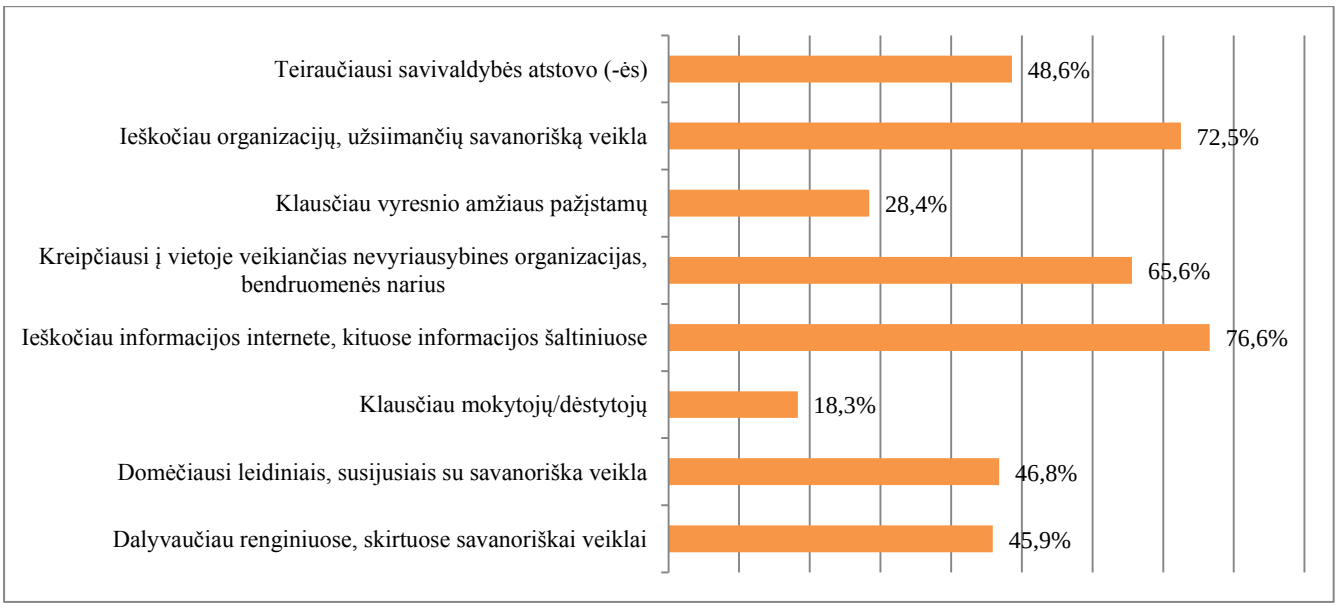
Norint išsiaiškinti, kuris informacijos šaltinis dominuoja skirtingo atokumo nuo Vilniaus miesto rajonuose buvo atlikta lyginamoji analizė (žr. 13 pav. *Savanoriškos veiklos informavimo šaltinių*

pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybes (proc.). Kurios metu gauti duomenys parodė, kad Vilniaus rajone pagrindinis informacijos šaltinis – internetas (4,1 proc.), Švenčionių r. – atsakingi bendruomenės nariai (8,3 proc.), Šalčininkų rajone (7,3 proc.) ir Trakų r. (6,9 proc.) taip pat atsakingi bendruomenės nariai. Širvintų r. ir Ukmergės r. jaunimas, kaip pagrindinį informacijos šaltinį nurodė internetą (2,8 proc.), Elektrėnų sav. jaunimo pagrindinis informacijos šaltinis – draugai (2,3 proc.).

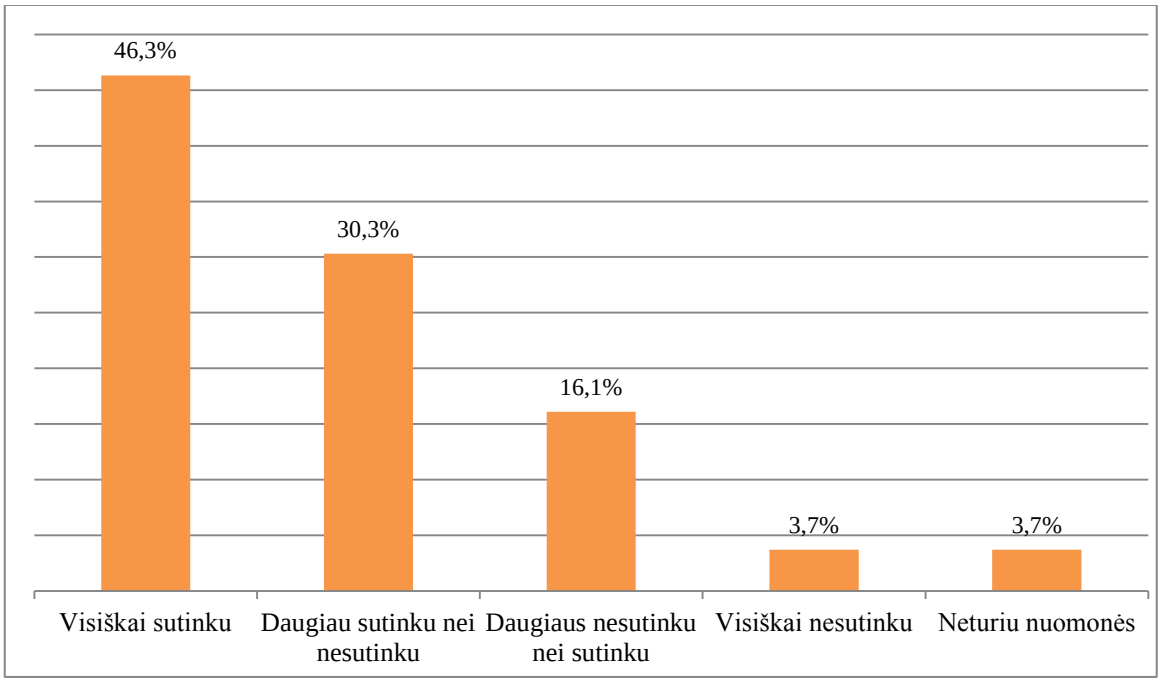
13 pav. Savanoriškos veiklos informavimo šaltinių pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybes (proc.).

Siekiant išsiaiškinti kur respondentai ieškotų informacijos apie savanorišką veiklą, jeigu norėtų ją užsiimti gauti duomenis buvo apdorojami taikant aprašomąją statistiką (*Frequensies*). Iš gautų rezultatų (žr. 14 pav. *Galimi informacijos, apie savanorišką veiklą, šaltiniai (proc.)* matyti, kad vis tik jaunimui patraukliausias informacijos šaltinis yra interneto prieigos ir kiti viešieji informacijos šaltiniais (76,6 proc.) ir konkrečiai savanoriška veikla užsiimančios organizacijos (72,5 proc.), tačiau ne mažai respondentų priimtinu ir tinkamu informacijos šaltiniu nurodė vietoje veikiančias nevyriausybines organizacijas (65,6 proc.) ir savivaldybių atstovus (-es) (48,6 proc.). Iš gautų duomenų galima daryti prielaidą, kad tinkamai apjungus informavimo priemones ir vietoje vienijančius atsakingus asmenys galima labiau motyvuoti jaunimą įsitraukti į savanoriškas veiklas.

14 pav. Galimi informacijos, apie savanorišką veiklą, šaltiniai (proc.).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti jaunimo nuomonę ar Lietuvoje trūksta informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes, iš gautų rezultatų (žr. 15 pav. *Informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes stoka Lietuvoje (proc.)* matyti, jog didžioji dauguma respondentų nurodė, kad visiškai sutinka su šiuo teiginiu 46,3 proc. ir 30,3 proc. daugiau sutinka su šiuo teiginiu negu nesutinka. Toks atsakymų pasiskirstymas parodo, kad informacijos stoka yra akivaizdi.

15 pav. Informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes stoka Lietuvoje (proc.).

Lyginant informacijos apie savanorišką veiklą pakankamumą pagal gyvenamas savivaldybes (žr. 7 lentelė. *Informacijos apie savanorišką veiklą Lietuvoje pakankamumo vertinimas pagal gyvenamąją vietovę (savavaldybę)(proc.)* matyti, jog Švenčionių r., Šalčininkų r., Trakų r., Širvintų r. ir Elektrėnų sav. jaunimas su šiuo teiginiu visiškai sutinka, Vilniaus r. jaunimas su šiuo teiginiu daugiau nesutinka nei sutinka, o Ukmergės r. – daugiau sutinka nei nesutinka.

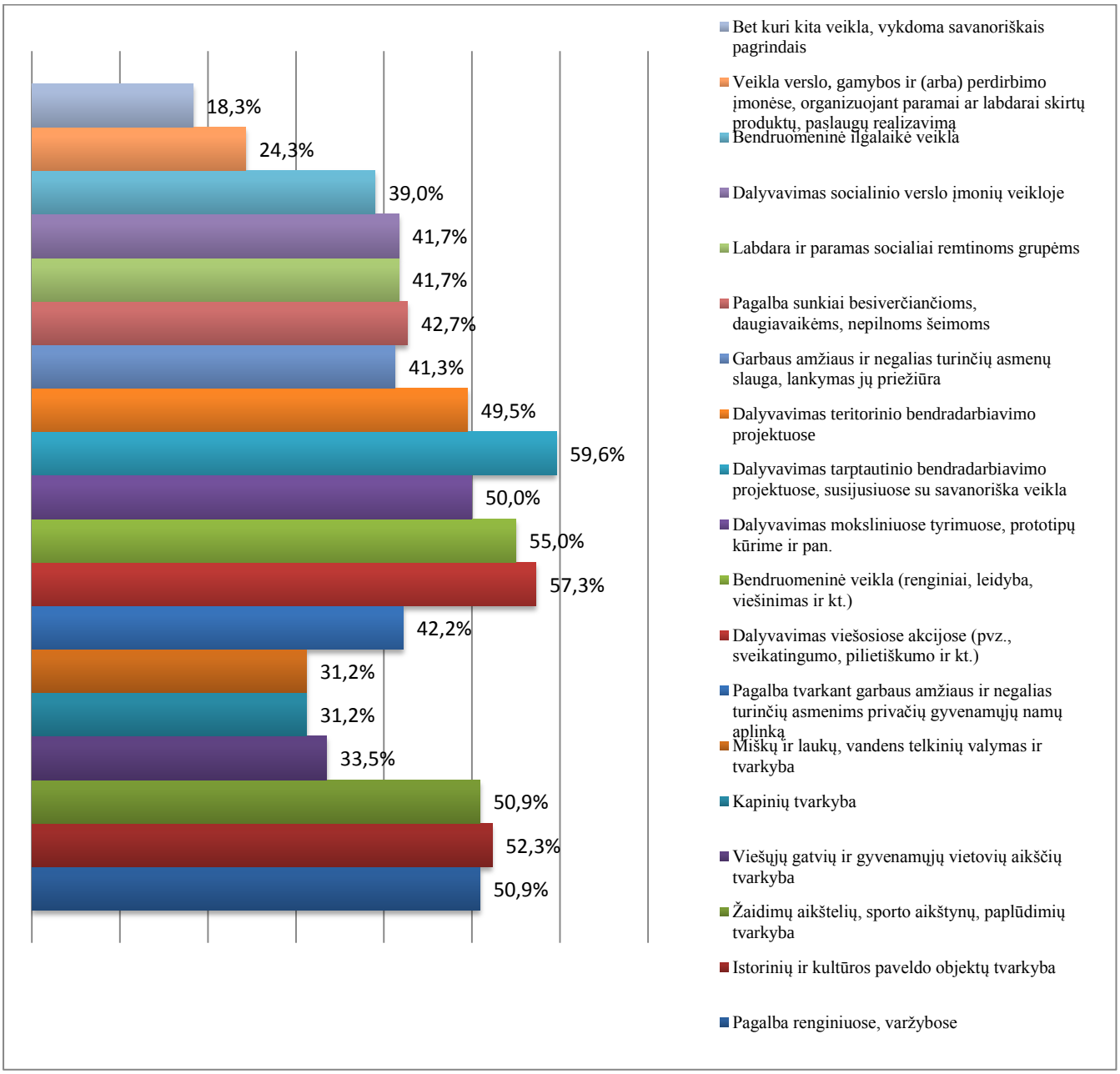
7 lentelė. Informacijos apie savanorišką veiklą Lietuvoje pakankamumo vertinimas pagal gyvenamąją vietovę (savavaldybę) (proc.).

	Ar Jūsų nuomone Lietuvoje trūksta informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes?				
	Visiškai sutinku	Daugiau sutinku nei nesutinku	Daugiau nesutinku nei sutinku	Visiškai nesutinku	Neturiu nuomonės
Vilniaus r.	2,8	3,7	**4,6**	0,9	0,5
Švenčionių r.	**14,2**	4,1	4,1	0,9	1,4
Šalčininkų r.	**11,9**	7,3	1,4	0,5	0,5
Trakų r.	**7,8**	4,6	2,8	0,9	0,5
Širvintų r.	**4,1**	3,2	0,5	0,5	0,5
Ukmergės r.	2,8	**4,1**	1,8	0	0,5
Elektrėnų sav.	**2,8**	3,2	0,9	0	0

Respondentų buvo paprašyta iš pateikto sąrašo pažymėti, kurios iš išvardintų savanoriškų veiklų jiems yra svarbiausios. Iš gautų duomenų (žr. 16 pav. *Svarbiausios savanoriškos veiklos (proc.)* matyti, jog svarbiausios savanoriškos veiklos, anot respondentų, yra dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose – 59,6 proc., dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.) – 57,3 proc., bei bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.) – 55,0 proc.

Lyginant jaunimo, gyvenančio skirtingu atokumu nuo Vilniaus miesto, pasirenkamas savanoriškas veiklas matyti, jog Vilniaus r. jaunimas labiau linkęs rinktis dalyvavimą viešosiose akcijose, bendruomeninę veiklą, pagalba renginiuose ir varžybose, istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba, bei dalyvavimą tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla. Švenčionių rajono jaunimo pasirinkimas panašus, kaip ir Vilniaus r. Dauguma to rajono respondentų nurodė, kad rinktųsi dalyvavimą viešosiose akcijose, bendruomeninę veiklą bei dalyvavimą moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan. Šalčininkų r. jaunimas pirmenybę teiktų dalyvavimui tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla, žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkybai bei dalyvavimui vešiosiose akcijose. Trakų r. populiariausi pasirinkimai - susiję su dalyvavimu tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla, dalyvavimu moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan. bei istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba.

Širvintų r. jaunimo pasirinkimai labai panašūs kaip ir Trakų r. tik vietoj istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkybos jie labiau linkę rinktis bendruomeninę veiklą. Ukmergės rajono jaunimas, kaip svarbiausias savanoriškas veiklas išskiria dalyvavimą viešosiose akcijose, pagalbą renginiuose ir varžybose, žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkyba bei bendruomeninę veiklą, o Elektrėnų sav. – pagalba renginiuose ir varžybose, bendruomeninę veiklą bei pagalba sunkiai besiverčiančioms, daugiavaikėms, nepilnoms šeimoms.

16 pav. Svarbiausios savanoriškos veiklos (proc.) (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus).

8 lentelė. Gyvenamosios vietos įtaka savanoriškos veiklos rūšių pasirinkimui.

	Vilniaus r.	Švenčionių r.	Šalčininkų r.	Trakų r.	Širvintų r.	Ukmergės r.	Elektrėnų sav.
Pagalba renginiuose, varžybose	**5,5**	12,8	10,1	6,9	4,6	**6,0**	**5,0**
Istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba (piliakalnių, šventorių, dvarų parkų ir pan.)	**5,5**	14,2	12,4	**10,1**	3,7	2,8	3,7
Žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkyba	4,6	13,3	**13,8**	8,7	4,1	**4,6**	1,8
Viešųjų gatvių ir gyvenamųjų vietovių aikščių tvarkyba	3,7	11,0	5,0	6,4	2,3	3,2	1,8
Kapinių tvarkyba	2,8	10,6	8,3	5,0	0,9	2,3	1,4
Miškų ir laukų, vandens telkinių valymas ir tvarkyba	3,2	10,1	4,1	7,3	0,9	2,8	2,8
Pagalba tvarkant garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenims privačių gyvenamųjų namų aplinką	3,7	13,3	11,0	7,3	3,2	2,3	1,4
Dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.)	**6,0**	**17,0**	**13,3**	7,8	3,7	**6,4**	3,2
Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)	**6,0**	**15,1**	12,4	7,3	**5,5**	**4,6**	**4,1**
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan.	3,7	**16,5**	10,6	**10,1**	**4,6**	1,4	3,2
Dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla	**5,5**	14,2	**14,7**	**12,4**	**5,5**	4,1	3,2
Dalyvavimas teritorinio bendradarbiavimo projektuose	4,1	13,8	12,4	9,2	4,1	3,7	2,3
Garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenų slauga, lankymas jų priežiūra	3,2	13,3	8,3	8,7	3,2	1,8	2,8
Pagalba sunkiai besiverčiančioms, daugiavaikėms, nepilnoms šeimoms	3,7	12,4	8,7	8,3	2,8	2,8	**4,1**
Labdara ir paramas socialiai remtinoms grupėms	2,8	12,8	10,6	8,3	2,3	2,8	2,3
Dalyvavimas socialinio verslo įmonių veikloje (Maisto bankas, socialinis taksi ir pan.)	2,3	11,9	9,2	8,3	3,2	3,7	3,2
Bendruomeninė ilgalaikė veikla (edukacinių programų, meninių, sporto užsiėmimų vykdymas ir kt.)	4,1	7,8	9,6	7,8	3,7	3,7	2,3
Veikla verslo, gamybos ir (arba) perdirbimo įmonėse, organizuojant paramai ar labdarai skirtų produktų, paslaugų realizavimą	2,3	6,4	5,0	5,0	2,8	1,4	1,4
Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statyba, vadyba ir kt.)	2,8	4,1	3,2	3,2	1,4	1,8	1,8

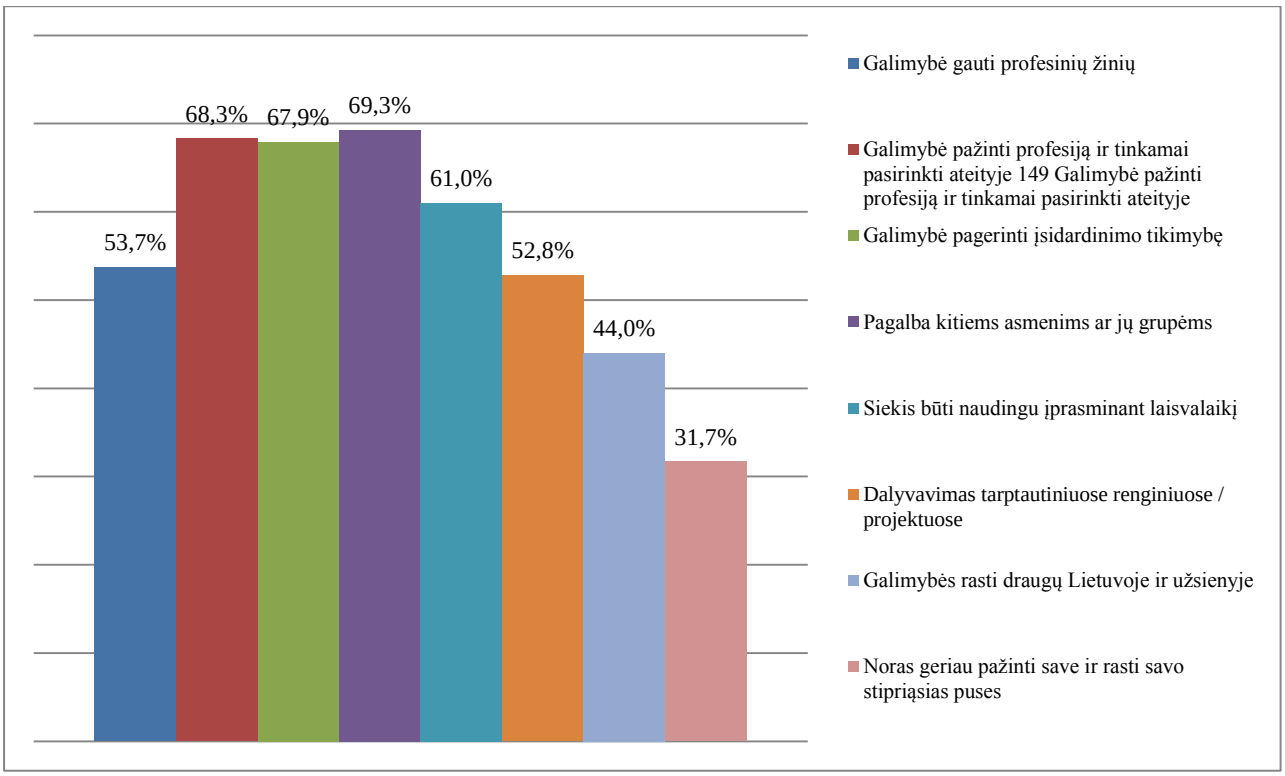
Siekiant išsiaiškinti kurios savanoriškos veiklos pasirinkimui didžiausią įtaką turi gyvenama savivaldybė buvo lyginami pasirinktų veiklų vidurkiai (žr. 9 lentelė. *Savanoriškų veiklų vidurkių*

palyginimas, pagal gyvenamosios vietos įtaką jų pasirinkimui). Iš gautų rezultatų matyti, kad daugiausia įtakos gyvenama savivaldybė turi renkantis pagalbą renginiuose, varžybose, kaip savanorišką veiklą.

9 lentelė. Savanoriškų veiklų vidurkių palyginimas, pagal gyvenamosios vietos įtaką jų pasirinkimui.

	Vidurkis	Stnd. nuokrypis
Pagalba renginiuose, varžybose	3,59	1,870
Istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba (piliakalnių, šventorių, dvarų parkų ir pan.)	3,29	1,644
Žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkyba	3,31	1,560
Viešųjų gatvių ir gyvenamųjų vietovių aikščių tvarkyba	3,29	1,712
Kapinių tvarkyba	3,10	1,537
Miškų ir laukų, vandens telkinių valymas ir tvarkyba	3,38	1,787
Pagalba tvarkant garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenims privačių gyvenamųjų namų aplinką	3,13	1,469
Dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.)	3,32	1,711
Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)	3,39	1,750
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan.	3,25	1,558
Dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla	3,39	1,592
Dalyvavimas teritorinio bendradarbiavimo projektuose	3,31	1,569
Garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenų slauga, lankymas jų priežiūra	3,29	1,602
Pagalba sunkiai besiverčiančioms, daugiavaikėms, nepilnoms šeimoms	3,44	1,747
Labdara ir paramas socialiai remtinoms grupėms	3,29	1,551
Dalyvavimas socialinio verslo įmonių veikloje (Maisto bankas, socialinis taksi ir pan.)	3,53	1,669
Bendruomeninė ilgalaikė veikla (edukacinių programų, meninių, sporto užsiėmimų vykdymas ir kt.)	3,49	1,666
Veikla verslo, gamybos ir (arba) perdirbimo įmonėse, organizuojant paramai ar labdarai skirtų produktų, paslaugų realizavimą	3,38	1,620
Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statyba, vadyba ir kt.)	3,50	1,908

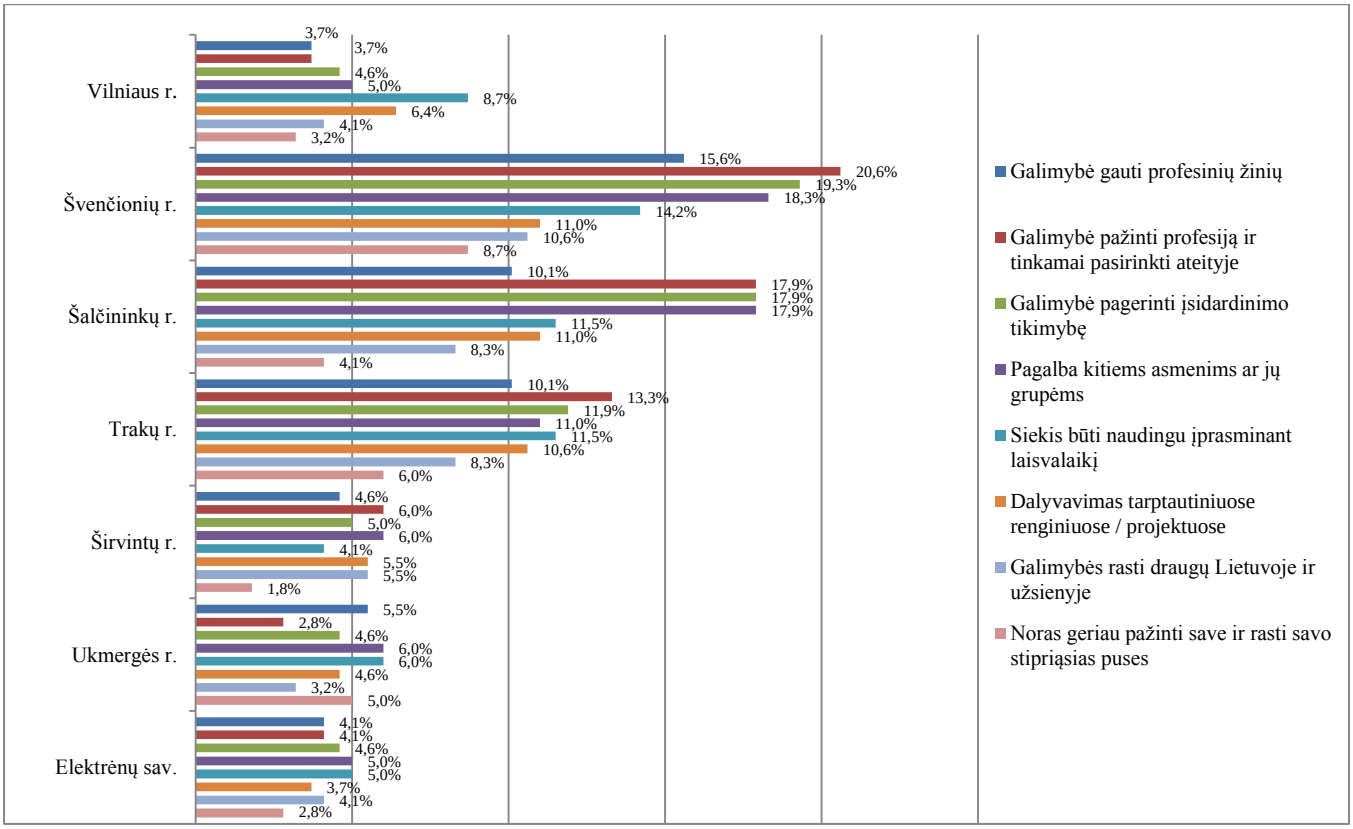
Respondentai buvo paprašyti nurodyti labiausiai juos motyvuojančius, įsitraukti į savanorišką veiklą, veiksnius. Gauti duomenys (žr. 17 pav. *Motyvavimo veiksniai (proc.)* rodo, kad kaip labiausiai motyvuojančius įsitraukti į savanorišką veiklą veiksnius respondentai nurodė pagalbą kitiems asmenims ar jų grupėms (69,3 proc.), galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje (68,3) bei galimybę pagerinti įsidarbinimo tikimybę (67,9 proc.). Mažiausiai motyvuojantis veiksnys – noras geriau pažinti save ir atrasti savo stipriąsias puses, šį atsakymo variantą pasirinko tik 31,7 proc. apklaustųjų.

17 pav. Motyvavimo veiksniai (proc.).

Lyginant motyvavimo veiksnius pagal gyvenamą savivaldybę (žr. 18 pav. *Motyvavimo veiksnių pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybę (proc.)*. matyti, jog Vilniaus rajono jaunimą labiausiai motyvuoja siekis būti naudingu įprasminant laisvalaikį, Švenčionių r., Šalčininkų r., Trakų ir Širvintų r. jaunimą motyvuoja galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje, Ukmergės r. ir Elektrėnų sav. jaunimas kaip pagrindinius motyvavimo veiksnius išskiria siekį būti naudingu įprasminant laisvalaikį ir pagalbą kitiems asmenims ar jų grupėms. Nors respondentai gyvena skirtingu atokumu nuo Vilniaus miesto, tačiau veiksniai, motyvuojantys juos savanoriauti, nelabai skiriasi.

Tuos pačius motyvavimo veiksnius lyginant pagal respondentų amžiaus grupes (žr. 10 lentelė) matyti, jog jaunimą iki 18 metų labiausiai motyvuoja noras geriau pažinti save ir galimybė rasti savo stipriąsias puses bei galimybė gauti profesinių žinių ir būti naudingu įprasminant laisvalaikį. Jaunimo, kurio amžius daugiau nei 18 iki 22 metų motyvacija užsiimti savanoriška veikla yra pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms bei galimybė pagerinti įsidarbinimo tikimybę. Daugiau nei 22 iki 25 metų amžiaus grupės jaunimas kaip didžiausią motyvaciją išskyrė galimybę pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje bei galimybę pagerinti įsidarbinimo tikimybę, o daugiau nei 25 iki 29 metų amžiaus grupės – pagalba kitiems asmenims ir jų grupėms, siekį būti naudingu įprasminant laisvalaikį bei galimybę pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje.

18 pav. Motyvavimo veiksnių pasiskirstymas pagal gyv. savivaldybę (proc.).

10 lentelė. Motyvacija ir amžius (proc.).

	Iki18 metų	Daugiau nei 18 iki 22 metų	Daugiau nei 22 iki 25 metų	Daugiau nei 25 iki 29 metų
Galimybė gauti profesinių žinių	**7,8**	17,0	19,7	9,2
Galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje	7,3	**18,3**	**31,2**	**11,5**
Galimybė pagerinti įsidardinimo tikimybę	6,9	**19,7**	**30,7**	10,6
Pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms	6,4	**21,6**	28,0	**13,3**
Siekis būti naudingu įprasminant laisvalaikį	**7,8**	16,1	25,7	**11,5**
Dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose / projektuose	6,4	13,8	22,5	10,1
Galimybės rasti draugų Lietuvoje ir užsienyje	6,9	10,1	20,2	6,9
Noras geriau pažinti save ir rasti savo stipriąsias puses	**7,8**	8,3	8,7	6,9

Respondentų buvo paprašyta nurodyti, kokio pobūdžio organizacijoje jie norėtų vystyti savanorišką veiklą. Paliekant jiems teisę pasirinkti kelis atsakymo variantus. Iš gautų duomenų (žr. 11 lentelė. *Organizacijų savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal organizacijų veiklos pobūdį (vnt. ir proc.)* matyti, kad populiariausias (75,2 proc.) pasirinkimas - kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešojo sektoriaus) nevyriausybinės organizacijos, atsakingos už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaiki organizavimą, antrasis pagal populiarumą atsakymas (67,4 proc.) - kultūros, sporto ir laisvalaikio

(privataus sektoriaus) įmonės, atsakingos už kultūros, sporto renginių koncertų, parodų ir kt. organizavimą, o trečioje – labdaros ir paramos organizacijos (52,3 proc.). Mažiausiai respondentų pasirinko penitencinio pobūdžio veiklos organizacijas (8,7 proc.), žemės ūkį (26,6 proc.) bei gamybos ir perdirbimo įmones (29,4 proc.).

11 lentelė. Organizacijų savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal organizacijų veiklos pobūdį (vnt. ir proc.).

	Atvejų skaičius (N)	Procentai (%)
Slaugos ar socialinės veiklos (ligoninės, krizių centrai, prieglaudos)	78	35,8
Labdaros ir paramos (kaupiančios maisto ar finansinius resursus skirtus labiausiai skurstantiems, sergantiems ar kt. asmenims)	114	**52,3**
Aplinkos apsaugos (nevyriausybinės organizacijos, užsiimančios aplinkos apsauga, žalinimo akcijomis, gyvūnų gerove ir pan.)	86	39,4
Vietos bendruomenė (įvairaus pobūdžio veiklos, daugiau susijusios su projektine veikla)	113	51,8
Kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešasis sektorius) (nevyriausybinės organizacijos, atsakingos už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaiki organizavimą)	164	**75,2**
Kultūros, sporto ir laisvalaikio (privatus sektorius) (įmonės, atsakingos už kultūros, sporto renginių koncertų, parodų ir kt. organizavimą)	147	**67,4**
Verslo įmonės (įmonės užsiimančios Lietuvoje Respublikoje nedraudžiama veikla ir susijusiose su socialinio verslo* vykdymu)	79	36,2
Gamybos ir (arba) perdirbimo įmonės (įmonės užsiimančios maisto ir ne maisto produktų gamyba ir (arba) jų perdirbimu) ir šias veiklas vykdo, kaip socialinį* verslą)	64	29,4
Žemės ūkyje (ūkininkų ūkiuose, žemės ūkio bendrovėse (pvz., teikiant viešųjų gatvių valymo paslaugą)	58	26,6
Mokslo ir mokymo (mokyklose, universitetuose, profesinėse mokyklose ir kt.)	87	39,9
Ugdymo ir vaikų priežiūros (dienos, centrai, vaikų lopšeliai – darželiai, teminiai būreliai ir kt.)	76	34,9
Religinio pobūdžio (religinio pagrindo organizacijose, maldos namuose, parapijų namuose ir kt., kai veikla, orientuota į priklausomybių, sunkių ligų, fizinių negalių turinčių asmenų priežiūrą ar pan.)	91	41,7
Penitencinio pobūdžio (kalėjimai, pataisos kolonijos, įstaigos, dirbančios su sunkiai auklėjamais vaikais / paaugliais)	19	8,7

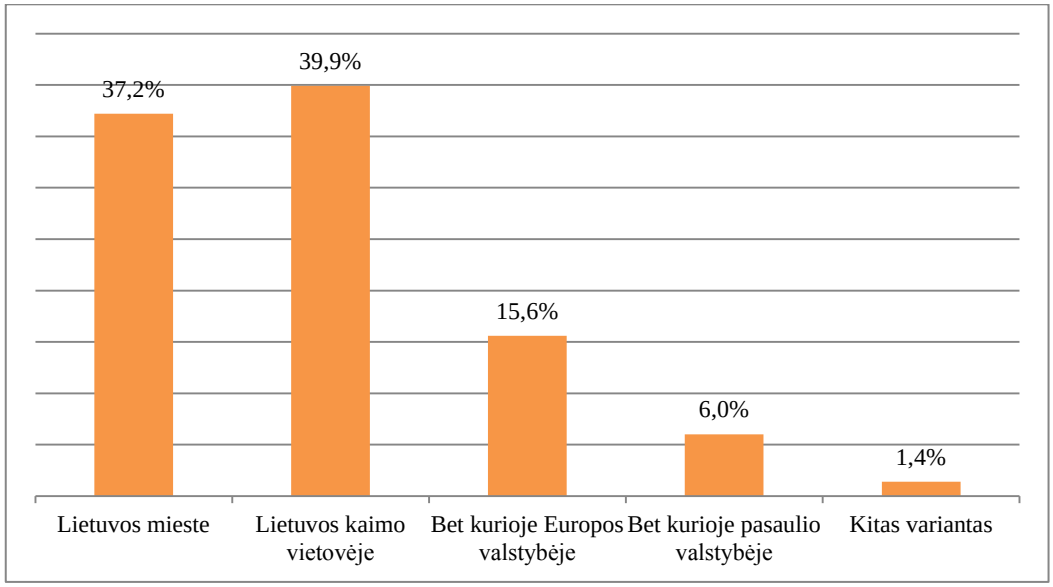
Siekiant išsiaiškinti kaip organizacijų pasirinkimą įtakoja skirtingos gyvenamos savivaldybės buvo atlikta lyginamoji (*crosstable*) analizė išskiriant respondentų pasirinkimus pagal gyvenamą savivaldybę (žr. 12 lentelė. *Organizacijos savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal gyvenamąją vietą (savivaldybę) (proc.)* Vilniaus r., Šalčininkų, Trakų r., Širvintų r. ir Ukmergės r. jaunimas labiausiai savanorišką veiklą norėtų vystyti kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešojo sektoriaus) nevyriausybinės organizacijos, atsakingos už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaiki organizavimą. Švenčionių rajono - kultūros, sporto ir laisvalaikio (privataus sektoriaus) įmonės, atsakingos už kultūros, sporto renginių koncertų, parodų ir kt. organizavimą, o Elektrėnų sav. – labdaros ir paramos organizacijos.

12 lentelė. Organizacijos savanoriškai veiklai vykdyti pasirinkimas pagal gyvenamąją vietą (savivaldybę) (proc.).

	Vilniaus r.	Švenčionių r.	Šalčininkų r.	Trakų r.	Širvintų r.	Ukmergės r.	Elektrėnų sav.
Slaugos ar socialinės veiklos (ligoninės, krizių centrai, prieglaudos)	0,5	11,9	9,6	8,7	3,2	0	1,8
Labdaros ir paramos (kaupiančios maisto ar finansinius resursus skirtus labiausiai skurstantiems, sergantiems ar kt. asmenims)	2,3	16,5	11,9	10,1	3,7	2,3	**5,5**
Aplinkos apsaugos (nevyriausybinės organizacijos, užsiimančios aplinkos apsauga, žalinimo akcijomis, gyvūnų gerove ir pan.)	1,8	14,7	8,7	6,4	1,8	2,3	3,7
Vietos bendruomenė (įvairaus pobūdžio veiklos, daugiau susijusios su projektine veikla)	5,5	12,8	11,9	8,7	4,6	5,0	3,2
Kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešasis sektorius) (nevyriausybinės organizacijos, atsakingos už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaiki organizavimą)	**7,8**	18,8	**16,5**	**12,8**	**6,4**	**7,8**	5,0
Kultūros, sporto ir laisvalaikio (privatus sektorius) (įmonės, atsakingos už kultūros, sporto renginių koncertų, parodų ir kt. organizavimą)	4,6	**19,7**	14,7	**12,8**	6,0	6,0	3,7
Verslo įmonės (įmonės užsiimančios Lietuvoje Respublikoje nedraudžiama veikla ir susijusiose su socialinio verslo* vykdymu)	4,6	9,6	10,1	4,6	3,7	1,8	1,8
Gamybos ir (arba) perdirbimo įmonės (įmonės užsiimančios maisto ir ne maisto produktų gamyba ir (arba) jų perdirbimu) ir šias veiklas vykdo, kaip socialinį* verslą)	2,3	9,6	9,6	3,2	3,2	0,5	0,9
Žemės ūkyje (ūkininkų ūkiuose, žemės ūkio bendrovėse (pvz., teikiant viešųjų gatvių valymo paslaugą)	1,8	11,5	5,5	4,1	1,8	0,9	0,9
Mokslo ir mokymo (mokyklose, universitetuose, profesinėse mokyklose ir kt.)	4,6	12,4	7,3	9,2	2,3	2,3	1,8
Ugdymo ir vaikų priežiūros (dienos, centrai, vaikų lopšeliai – darželiai, teminiai būreliai ir kt.)	3,7	10,6	7,3	6,0	2,3	2,8	2,3
Religinio pobūdžio (religinio pagrindo organizacijose, maldos namuose, parapijų namuose ir kt., kai veikla, orientuota į priklausomybių, sunkių ligų, fizinių negalių turinčių asmenų priežiūrą ar	4,1	12,4	11,0	7,8	4,1	1,4	0,9

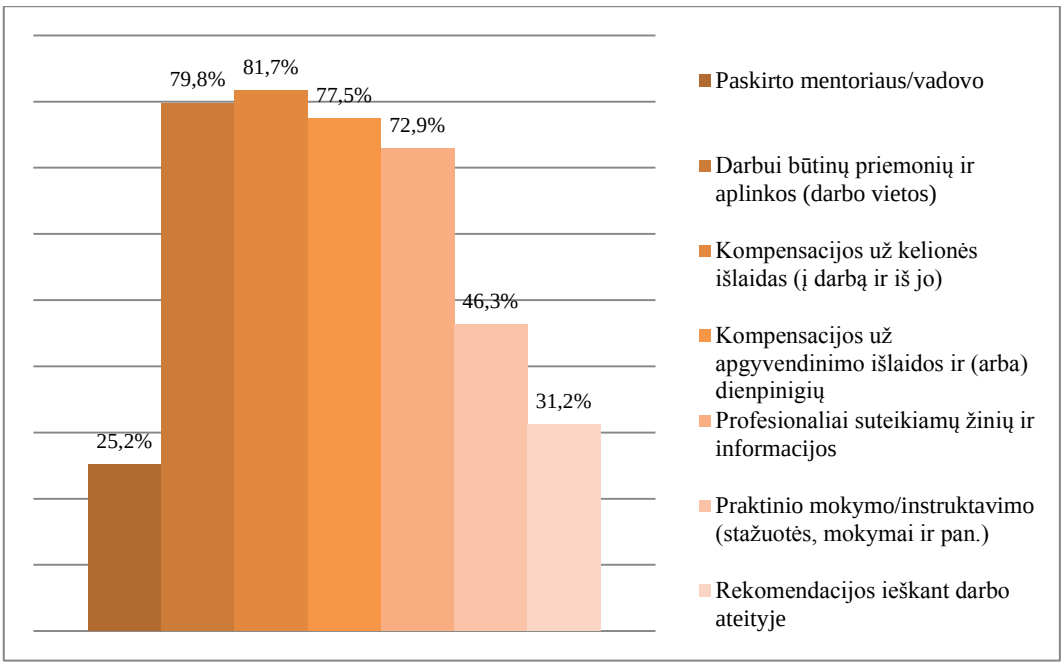
pan.)							
Penitencinio pobūdžio (kalėjimai, pataisos kolonijos, įstaigos, dirbančios su sunkiai auklėjamais vaikais / paaugliais)	1,4	3,2	0,5	0,9	0,5	0,5	1,8

Paprašyti pasirinkti kur esančioje organizacijoje būtų motyvuoti vykdyti savanorišką veiklą dauguma (39,9 proc.) respondentų nurodė Lietuvos kaimo vietovę, 37,2 proc. – rinkosi Lietuvos mieste ir tik 6,0 proc. bet kurią pasaulio valstybę (žr. 19 pav. *Organizacijos vieta (proc.).*

19 pav. Organizacijos vieta (proc.).

Respondentų buvo paprašyta nurodyti ko jie tekėtusi iš savanorius priimančios organizacijos, pasirenkant kelis jiems tinkančius atsakymus iš galimų. Didžioji dauguma (81,7 proc.) respondentų nurodė, kad tikėtųsi kompensacijos už kelionės išlaidas (į darbą ir iš jo), taip pat darbui būtinų priemonių ir aplinkos (79,8 proc.) bei kompensacijos už apgyvendinimo išlaidas ir (arba) dienpinigių (77,5 proc.). Mažiausiai respondentai tikisi paskirto mentoriaus/vadovo (25,2 proc.) ir rekomendacijos ieškant darbo ateityje (31,2 proc.) (žr. 20 pav. *Ko savanoriai tikėtųsi iš juos priimančios organizacijos? (proc.) (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus).*

20 pav. Ko savanoriai tikėtųsi iš juos priimančios organizacijos? (proc.) (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus).

4.3. Tyrimo rezultatų aptarimas

Atlikus Vilniaus regiono jaunų asmenų (nuo 15 iki 29 m.) motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą tyrimą ir išanalizavus gautus duomenis buvo pasiekti visi tyrimo uždaviniai:

1. Ištyrus Vilniaus regiono jaunimo dalyvavimo savanoriškoje veikloje mąstą ir formas matyti jog daugiausia žinių jaunimas turi apie dalyvavimą kitokio pobūdžio viešosiose akcijose. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiausia žinių turi Vilniaus ir Ukmergės rajonų jaunimas, o didžiausias žinių trūkumas pastebimas Švenčionių, Šalčininkų ir Trakų rajonuose.

2. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti savanoriškos veiklos žinomumo lygi Vilniaus regiono jaunimo iki 29 m. tarpe. Tyrimo rezultatai parodė, jog daugiausia žinių/informacijos apie savanorišką veiklą turi jaunimas kurio amžius nuo 25 iki 29 m., o didžiausias žinių stygius pastebimas jaunimo tarp nuo 18 iki 22 m. tarpe. Jaunimas iki 18 metų yra labiau informuotas ir turintis žinių nei nuo 22 iki 25 m. jaunimas.

3. Tyrimo metu nustatyta, kad pagrindiniai informacijos, apie savanorišką veiklą, šaltiniai yra atsakingi bendruomenės nariai, informacinės technologijos bei savivaldybės atstovai. Respondentų teigimu, mažiausiai duomenų jaunimui suteikia mokytojai/dėstytojai.

4. Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti kokiose savanoriškos veiklos formose jaunimas dalyvauja noriai / vangiai, šiuo tikslu respondentų buvo paprašyta iš pateiktame sąraše pažymėti, kurios iš išvardintų

savanoriškų veiklų jiems yra svarbiausios. Apibendrinus rezultatus matyti, jog dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.), bei bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.) respondentų buvo nurodytos kaip jiems įdomiausios / svarbiausios.

5. Tyrimo metu teirautasi, kokio pobūdžio organizacijos respondentai norėtų vykdyti savanoriškas veiklas. Kas jiems yra artima? Didžio dauguma respondentų yra linkę savanoriauti viešojo sektoriaus organizacijose, susijusiose su kultūros, sporto ir laisvalaikio veiklomis, be to didelė dalis respondentų nurodė, kad šias veiklas (savanoriškais pagrindais) noriai vykdytų ir privataus sektoriaus organizacijose. Taip pat, jaunimui patrauki savanorystė labdaros ir paramos organizacijose bei vietos bendruomenėse.

Tyrimo duomenis lyginant su JRD projekte „Jaunimo savanoriška tarnyba“ pateikta savanorius priimančių organizacijų pasiūla pagal veikslo pobūdį (žr. 1 lentelę), galima daryti prielaidą, kad jaunimo savanoriškos veiklos pobūdžio poreikis neatitinka pasiūlą Vilniaus regione, kadangi Vilniaus regione, skirtingose savivaldybėse jaunimas galėtų vykdyti savanorišką veiklą, organizacijose, susijusiose su socialine veikla, švietimu, menais ir kultūrą. Be to, savanorius priimančių organizacijų pasiskirstymas Vilniaus regione nėra tolygus, nei apskritai pasiūla, nei pagal veiklos pobūdį.

6. Tyrimo metu nustatyta, jog pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms, galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje bei galimybė pagerinti įsidarbinimo tikimybę yra pagrindiniai motyvavimo veiksniai dalyvauti savanoriškoje veikloje. Lyginant kokie veiksniai motyvuoja skirtingo amžiaus jaunimą išryškėja gan neįprasta pozicija jaunimo tarp 22 ir 25 metų tarpe, nes ši grupė kaip pagrindinį motyvavimo veiksnį išskiria galimybę pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje, nors tokio amžiaus jaunimas jau turėtų būti apsisprendęs dėl savo profesinio kelio.

7. Tyrimo metu parengtas Jaunimo iki 29 metų įtraukties į savanorišką veiklą proceso valdymo modelis (žr. 3 priedą), kuris bus pateiktas kaimo vietovėse veikiančioms VVG. Modelis sukonstruotas, atsižvelgiant į esamus išteklius (žmogiškąjį kapitalą, finansus, laiko resursu). Modelis galėtų puikiai veikti per kaimo vietovių VVG, kurios galėtų tarpininkauti tarp galimų ir esamų savanorių bei organizacijų galinčių ir norinčių priimti savanorius. VVG taip, pat galėtų įgyvendinti komunikavimo tarp skirtingų šalių funkcijos koordinatoriaus vaidmenį, tokiu būdu užtikrindama didžiausią galima paklausos ir pasiūlos santykį bei netiesiogiai motyvuodama jaunuosius imtis savanoriškos veiklos. Atsižvelgiant į tai, kad savanorišką veiklą, kaip pakankamai naują iniciatyvą, Lietuvos mastu, koordinuoja viešosios institucijos: JRD, Lietuvos Darbo birža, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kaimo vietovių atveju ir Žemės ūkio ministerija ir jų veiksmus, įgyvendinant ES ir valstybės politika jaunimo reikalų srityje, jų vaidmuo ir ryšiai taip pat atvaizduotas modelyje.

Tyrimo rezultatai patvirtino tyrimui iškeltas hipotezes: *Kaimo vietovių jaunimo žinios apie savanorišką veiklą ir galimybes įsitraukti į ją yra ribotos (nepakankamos įsitraukti į šias veiklas, o atokumas nuo didžiųjų miestų ar savivaldybių centrų sąlygoja informacijos apie savanoriškas veiklas prieinamumo lygi ir galimybes vykdyti šias veiklas).*

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Savanoriška veikla Lietuvoje, lyginant su kitomis Europos valstybėmis dar yra jauna, tačiau apžvelgiant jos raidos žingsnius, galima teigti, kad ji formuojasi ir stiprėja. Visuomenė palengva įpranta prie savanoriškos veiklos reiškinio ir vis labiau įsitraukia į šias veiklas.

2. Atokesnių vietovių jaunimui savanoriškos veiklos pasiūla yra žymiai menkesnė, nei didžiuosiuose miestuose, atlikus paiešką internetiniuose šaltiniuose pastebėta, kad pasiūla Vilniuje yra pakankama apie 38 organizacijas, ar veiklos vietas, tačiau didžioji dalis priimančių organizacijų veikia socialinėje srityje, kitų galimų parinkčių, tokių kaip: ekologija, lygios galimybės, IT technologijos ir kt. narkotikų / nusikalstamumo / kita prevencijos, gyvūnų globos pasiūlos yra tuščios. Pažymėtina, kad Šalčininkų r. jaunimas galėtų rinktis savanoriauti tik socialinės ir švietimo veiklos organizacijose, o Ukmergės r. jaunimo pasirinkimas ir ties labai menkas, 1 socialinės veiklos organizacija.

3. Tyrimo metu nustatyta, jog daugiausia žinių/informacijos apie savanoriškos veiklos rūšis turi Ukmergės ir Vilniaus rajonų jaunimas, o mažiausiai – Švenčionių r., Šalčininkų r. ir Trakų r. Vertinant galimybes vykdyti savanorišką veiklą Ukmergės r. ir savanoriškos veiklos žinomumą Ukmergės r. jaunimo tarpe, galima teigti, kad Ukmergės rajotas turi itin didelį potencialą jaunų asmenų, galinčių įsitraukti į savanoriškas veiklas, tad pritaikius tyrimo metu pasiūlytą jaunimo įtrauktiems į savanorišką veiklą proceso modelį, šiame rajone savanoriška veikla galėtų itin sustiprėti.

Kaip žinomiausią savanoriškos veiklos rūšį jaunimas išskiria dalyvavimą kitokio pobūdžio viešosiose akcijose (5,0 proc.), taip pat pagalbą kultūros renginiuose, varžybose, kituose susibūrimuose (4,6 proc.) bei bendruomeninę veiklą (4,6 proc.). Atlikus tyrimą nustatyta, jog jaunimui iki 29 m. ypač įdomi savanoriška veikla, susijusi su dalyvavimu tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, viešosiomis akcijomis bei bendruomenine veikla. Iš tyrimo gautų rezultatų matyti, jog pagrindinis motyvas įsitraukti į savanorišką veiklą – pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms. Tačiau tiesioginės veiklos, susijusios su pagalba kitiems asmenims, žymą anketoje, jaunimas rinkose negausiai, todėl daryti išvada, kad pagalba kitiems asmenims jaunimas supranta, kaip bet kurį veiksmą, nukreiptą į bet kurį asmenį, ar organizaciją (ne kaip socialinės pagalbos veiksmą).

4. Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų nurodė, jog būtų motyvuoti savanorišką veiklą vykdyti Lietuvos kaimo vietoje (39,9 proc.) ir kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešojo sektoriaus) nevyriausybinėse organizacijos, atsakingose už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaikio organizavimą (75,2 proc.), tačiau pasiūla šioje savanoriškos veiklos srityje iš ties nėra labai gausi.

Vilniaus regione savanorius priimančių organizacijų meno, kultūros ir sporto srityse, pagal JRD informaciją yra 12, bet nei vienos Šalčininkų, Ukmergės bei Trakų rajonuose.

5. Jaunimo nuo 15 iki 29 metų įtraukties į savanorišką veiklą proceso valdymo modelis (žr. 3 priedą), kuris bus pateiktas kaimo vietovėse veikiančioms VVG. Modelis sukonstruotas, atsižvelgiant į esamus VVG išteklius (žmogiškąjį kapitalą, finansus, laiko resursus). Modelis yra tik teorinis, tačiau vertinant JRD projektą „Jaunimo savanorišką tarnybą“, kuris per trumpą laiką įtraukė ženklų organizacijų ir savanorių skaičių, daroma išvada, kad pritaikius modelį kaimo vietovių VVG, galima optimizuoti savanoriškos veiklos pasiūlą ir paklausą Vilniaus regione.

6. Modelio veiksmingumą galima vertinti pagal:

a) **įdiegimo kaštus**. Būtina paminėti, kad VVG, kaip viešojo organizacija, savo veiklą vykdanti ES ir nacionalinio biudžeto lėšomis, tad jos finansavimo galimybės yra užtikrintos, be to, lėšos galėtų būti naudojamos aiškiai ir apčiuopiamai veiklai, kurios imtis VVG yra įpareigotos, įgyvendindamos vietos plėtros strategijas 2014–2020 m., finansuojamas iš EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto. Kiekvienos kaimo vietovėje veikiančios VVG materialinė bazė yra užtikrinta;

b) **teritorinę sklaidą** – VVG veiklos teritorija apima 99 proc. Lietuvos kaimo vietovių teritorijos, tai užtikrintų modelio veiksmingumą ir tinkamą veiklos koordinavimą, informacijos mainus.

c) **žmogiškuosius išteklius (darbuotojus)** – VVG, skirtingai nei kitos, joms artimos, organizacijos, neturi sunkumų dėl administravimo lėšų bei darbuotojų;

d) **laiko resursus** – VVG vietos plėtros strategijos ir veikla Lietuvoje vykdomos nuo 2000 m. finansinėje perspektyvoje, VVG veikla užtikrinama iki 2023 m., be to VVG įgyvendina vietos plėtros strategijas, ilgalaikį planavimo dokumentą, kuria sudaro galimybes numatyti ilgalaikius veiksmus, juos vertinti, tobulinti ir siekti tinkamiausio rezultato.

7. Tyrimo rezultatai patvirtino iškeltas hipotezes:

1) Kaimo vietovių jaunimo žinios apie savanorišką veiklą ir galimybes įsitraukti į ją yra ribotos (nepakankamos įsitraukti į šias veiklas, o atokumas nuo didžiųjų miestų ar savivaldybių centrų sąlygoja informacijos apie savanoriškas veiklas prieinamumo lygi ir galimybes vykdyti šias veiklas).

2) Savanoriškos veiklos rūšių pasiūla neatitinka kaimo vietovėse gyvenančio jaunimo nuo 15 iki 29 m. lūkesčius, tai sąlygoja jaunimo įsitraukimo į savanoriškas veiklas mąstą (daugiausiai savanorius priimančios organizacijos veikia socialinėje, švietimo srityje, tačiau jaunimas tyrimo metu nurodė, kad jiems labiausiai motyvuoti savanoriauti kultūros, sporto laisvalaikio srityse veikiančiose organizacijose). Neatitiktis tarp savanoriškos veiklos pasiūlos ir poreikio, sąlygoja jaunimo nuo 15 iki 29 metų įsitraukimo į savanoriškas veiklas mąstą.

BIBLIOGRAFIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės aktai ir jų projektai

1. Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 86-4142.

2. Lietuvos Respublikos teisės aktų projektai, Socialinio verslo koncepcijos projektas, prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=282716>, (žiūrėta 2015 01 10).

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. Dėl savanoriškų darbų organizavimo tvarkos, 2001, prieiga per internetą <http://www.infolex.lt/ta/126385> (žiūrėta 2015-01-11) (neteko galios).

ES dokumentai

4. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl savanoriško veiklos, jos vaidmens Europos visuomenei ir poveikio, 2006, prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:325:0046:0046:LT:PDF>, (žiūrėta 2015 01 10).

5. Europos Komisijos paskelbtos savanoriškos veiklos ES šalyse ataskaitos, prieiga per internetą http://ec.europa.eu/citizenship/about-the-europe-for-citizens-programme/studies/index_en.htm>, (žiūrėta 2014 08 30).

6. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Socialinio verslo iniciatyva. Socialinėms įmonėms plėtoti palankios aplinkos kūrimas socialinių inovacijų ekonomikoje. Nr. COM(2011)682. 2011 m. spalio 25 d., Briuselis, prieiga per internetą: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282011%290682_/com_com%282011%290682_lt.pdf>, (žiūrėta 2015 01 15).

7. 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 „Dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, 2005, Briuselis, prieiga per internetą: < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:277:0001:0040:LT:PDF> (žiūrėta 2015-03-03).

8. 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendrosios nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, II skyrius „Bendruomenės inicijuota vietos plėtra“, 2013, Briuselis, prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0480>, (žiūrėta 2015-11-02).

9. 2009 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimas Nr. 37/2010/EB dėl Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų (2011 m.).

10. 2010 m. ES pilietybės ataskaita. Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas, COM (2010) 603 galutinis, 2010 m. spalio 27 d., prieiga per internetą http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/com_2010_603_lt.pdf>, (žiūrėta 2014 11 25).

Mokslinė literatūra

11. Barvydienė V., Kasiulis J., *Vadovavimo psichologija*, Kaunas: KTU leidykla, 2003.Berger P., Luckmann Th., *Socialinis tikrovės konstravimas: žinojimo sociologijos traktatas*, Vilnius: Pradai, 1999.

12. Butkus F.S., *Vadyba: organizacijos veiklos operatyvaus valdymo pagrindai*, Vilnius: Eugrimas, 2003.

13. David G. Myers, *Psichologija*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2000.

14. Dubauskas G., *Organizacijos elgsena*, Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2006, prieiga per internetą <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lka.lt%2Fdownload%2F1281%2Fdubausko_organizacijos_elgsena_1.pdf&ei=pG3bVM-fEtfYas3agNgM&usg=AFQjCNH_Q4l9iwPhzY5x53TicEZqYeh5aA&sig2=rKEGcx9WKGfkpOkuhnr7Qw&bvm=bv.85761416,d.d2s>, (žiūrėta 2014 12 20).

15. Gedvilienė G., Karasavičiūtė S., Trečiokienė E., Savanorystė socialinių gebėjimų ugdymo koncepcijoje, *Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija*, Nr. 33 (61), 2010. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2010~ISSN_1392-7450.N_33_61.PG_79-92/DS.002.0.01.ARTIC> (žiūrėta 2015 01 07);

16. Jonutytė I., *Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007.

17. Jonutytė I., Savanorių socialinių pedagogų rengimas. Daktaro disertacija, Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2000.

18. Kurapkaitienė N., *Darbo su savanoriais pagrindai*, Vilnius: MRU, 2013, prieiga per internetą <http://ebooks.mruni.eu/pdfreader/darbo-su-savanoriais-pagrindai>, (žiūrėta 2014 11 20).

19. Myers D., *Socialinė psichologija*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2007.

20. Mullins L., Management and organizational behaviuor // Essex: Pearson Education Limited, 2010.

21. Stoner J.A.F., Freeman, R.E., Gilbert, D.R., *Vadyba*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2001.

22. Tidikis R., *Socialinių mokslų tyrimų metodologija,* Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003.

Interneto prieigos šaltiniai

23. Būk savanoriu, 2015, prieiga per internetą <http://www.buksavanoriu.lt/organizacijos-dalyvaujancios-projekte?start=40>, (žiūrėta 2015 03 03).

24. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo savanoriška tarnyba, 2015, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-savanoriska-tarnyba>, (žiūrėta 2015 03 04).

25. Savanorių duomenų bazė, straipsnių rinkinys, prieiga per internetą: <http://www.buk-savanoriu.lt/index/info/page/4>, (žiūrėta 2014 09 10).

26. Naujienlaiškis apie Savanorystė parengtas vykdant Euroguidance projektą Lietuvoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas, 2011, prieiga per internetą <http://www.euroguidance.lt/uploads/files/naujienlaiskis_apie_savanoryste.pdf> (žiūrėta 2014 10 14).

27. Ukmergės r. VVG, 2012, prieiga per internetą: <http://www.ukmergesvvg.lt/index.php?id=433> (žiūrėta 2015-0304).

28. VVG „Nemunas“, 2013-2014, prieiga per internetą: http://www.vvgnemunas.lt/index.php/lt/vvg-projektai/90-vvgnemunas-pagegiai-savanoriu-projektas, (žiūrėta 2015-0304).

Straipsniai:

29. Butkuvienė E., Dalyvavimas savanoriškoje veikloje: situacija ir perspektyvos Lietuvoje po 1990-ųjų, *Sociologija. Mintis ir veiksmas,* Nr. 2, 2005, prieiga per internetą <http://www.ku.lt/wp-content/uploads/2013/04/2005_nr_02_86-99.pdf>, (žiūrėta 2014 12 19).

30. Grigaliūnas M., *„Savanoriškos veiklos įstatymas: Savanorystės įvaizdžiai politinėje-visuomeninėje diskusijoje dėl jo priėmimo“*, Vilnius, 2012, prieiga per internetą <http://www.parlamentostudijos.lt/Nr13/13_politika_2.htm>, (žiūrėta 2014 12 20).

31. Hadzi-Miceva K. Comparative Analysis of the European Legal Systems and Practises Regarding Volunteering, 2007, prieiga per internet < http://www.ecnl.org/dindocuments/203_Analysis%20of%20Volunteer%20laws%20and%20practices_EN.pdf>, (žiūrėta 2015-01-04).

32. Kaunaitė. K. Savanorystės istorija, 2012, prieiga per internetą: http://www.manokrastas.lt/straipsnis/savanorystes-istorija, (žiūrėta 2014-11-24).

33. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro „Vilmorus“ biuletenis. *Trečiasis sektorius, 10 Nr.*, prieiga per internetą, <http://elibrary.lt/resursai/Ziniasklaida/trecias_sektorius/biul_nr11_1997.pdf> (žiūrėta 2014-09-15, p. 21–22.

34. Palidauskaitė J., Motyvacijos unikalumas valstybės tarnyboje, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 19, 2007, prieiga per internetą <https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2Fen%2Fmokslo_darbai%2Fvpa%2Farchyvas%2Fdwn.php%3Fid%3D241127&ei=rUz5VJ6SEMjaOO35gLAC&usg=AFQjCNE3uHjQsu1YjGLvUVNPwUbN5X00JQ&sig2=FDx4ohhKXJF7c-V6YwtNtA&bvm=bv.87611401,d.d24&cad=rja>, (žiūrėta 2015 01 10).

35. McCloughan P., el al., *Second European Quality of Life Survey Participation volunteering and unpaid work*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Study on Volunteering in the European Union. Final Report, 2010.

36. Šimkus A., Tamutienė I., Savanoriškos veiklos valdymas Lietuvoje: nevyriausybinių organizacijų patirtys, *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, Nr. 64, 2012, prieiga per internetą <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367188136219/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>, (žiūrėta 2015 01 04).

37. Willigen V. M, Differential Benefits of Volunteering Across the Life Course, *Journal of Gerontology*, Nr. 5, 2000, prieiga per internetą <http://psychsocgerontology.oxfordjournals.org/>, (žiūrėta 2015 01 06).

Tyrimai

38. Savanoriškas darbas, statistinis įvertinimas, Vilnius: Savanorių centras, 1998.

39. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atlikta apklausa „Nevyriausybinių organizacijų žinomumas ir savanoriška veikla“, 2012, prieiga per internetą: <http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_NVO_zinomumas_santrauka_2013-01-17_16_00_05.pdf>, (žiūrėta 2014 10 08).

40. Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“, 2011, prieiga per internetą

<http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2014 10 01).

41. Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Airijos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ie_en.pdf>, (žiūrėta 2014 10 20).

42. Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Lietuvos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_lt_en.pdf>, (žiūrėta 2014 10 16).

43. Europos Komisijos parengtas tyrimas apie savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, Vokietijos ataskaita, prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf>, (žiūrėta 2014 11 15).

44. Federal Ministry for Family, the Elderly, Women and Youth (2006): Freiwilliges Engagement in Deutschland 1999–2004; European Volunteer Centre (2004): Voluntary Action in Germany –Facts and figures, prieiga per internetą <http://www.cev.be/data/File/FactsFigures%20Germany%20final.pdf>, (žiūrėta 2014 11 15).

45. Vilmorus atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa „Požiūriai į savanorišką veiklą“, prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Flietuva%2Fdocuments%2Fpower_pointai%2Fsavanoryste_vilmorus.ppt&ei=ec1gVIvoAaWs7Aa6n4DwDQ&usg=AFQjCNHXpLubyap28NTPjcBN7Ro3rVQIIw&sig2=i9lGviOmzAAiLpzYMsx8zg&bvm=bv.79189006,d.d2s>, (žiūrėta 2014 09 02).

46. Volunteering for cultural heritage: perspectives from other European countries, 2008, prieiga per internetą: <http://www.amitie.it/voch/7_VoCH_Volunteering_Europe.pdf>, (žiūrėta 2014 06 15).

SANRAUKA

Baigiamojo magistro **darbo tema** „Jaunų asmenų įtraukties į savanorišką veiklą motyvavimo veiksniai Vilniaus regione (viešajame sektoriuje)“ yra **aktuali**, nes Lietuvoje gan mažai nagrinėta. Iki šiol daugiau dėmesio buvo skiriama pavienėms akcijoms, projektams ar iniciatyvoms, kurių išdavoje lietuvių kalba išleisti nedidelės apimties leidiniai, brošiūros ar kitokio pobūdžio informacija, skirta ne tiek organizacijoms, o tiesiogiai vartotojui – asmeniui pasiryžusiam tapti savanoriu. Šio darbo tema yra siejama su jaunų asmenų, kurie neturi savanoriškos veiklos patirties arba nėra girdėję apie ją, informavimu, motyvavimu ir įtraukimu bei orientuota į galimų savanorių – jaunimo iki 29 m., motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą, Vilniaus regione, analizę. Darbe iškelta **problema** – kaimo vietovių jaunimo iki 29 m. motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą stoka. Savanoriškos veiklos pasiūlos ir paklausos skirtumai, lemiantys jaunimo iki 29 m. pasyvumo, įsitraukiant į savanorišką veiklą, motyvus. Atsižvelgiant į tai suformuluotas **tyrimo tikslas** – išanalizuoti esamus ir galimus jaunimo motyvacijos įsitraukti į savanorišką veiklą veiksnius bei pateikti rekomendacijas kaimo vietovėse veikiančioms VVG ir kitoms nevyriausybinėms organizacijoms. Tikslui pasiekti buvo iškelti ir įvykdyti **tyrimo uždaviniai**: ištirti Vilniaus regiono jaunimo dalyvavimo savanoriškoje veikloje mastas ir formos; išsiaiškintas savanoriškos veiklos žinomumo lygis Vilniaus regiono jaunimo iki 29 m. tarpe; nustatyti pagrindiniai informacijos apie savanorišką veiklą šaltiniai; nustatyta kokiose savanoriškos veiklos formose jaunimas dalyvauja noriai, vangiai; nustatyta kokios nišos savanoriškai veiklai vykdyti yra skirtingai nuo Vilniaus miesto nutolusiose VVG; nustatyti galimi jaunimo motyvacijos veiksniai dalyvauti savanoriškoje veikloje; pasiūlytas jaunimo iki 29 m. įtraukties į savanorišką veiklą proceso valdymo modelis kaimo vietovėse veikiančioms VVG. **Tyrimo metodas –** kiekybinė anketinė apklausa sudaryta naudojant standartizuotą suderintą klausimyną. Anketine apklausa atliekama Vilniaus regiono savivaldybių kaimo vietovėse, t. y. septynių VVG veiklos teritorijose. **Tyrimo rezultatai** parodė, jog vyrauja akivaizdi informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes Lietuvoje stoka, tu šiuo teiginiu sutinka 46,3 proc. apklaustųjų. Taip pat nustatyta, jog daugiausia žinių apie savanorišką veiklą turi Vilniaus ir Ukmergės rajonų jaunimas, o didžiausias žinių trūkumas pastebimas Švenčionių, Šalčininkų ir Trakų rajonuose. Gauti duomenys patvirtina, kad labiausiai motyvuojantis, įsitraukti į savanorišką veiklą, veiksnys – pagalbą kitiems asmenims ar jų grupėms, t.y. siekis save realizuoti padedant kietiems. Be to, dauguma respondentų nurodė, kad itin patrauklu vykdyti savanorišką veiklą kultūros, sporto, laisvalaikio veiklas organizuojančiose organizacijose (viešajame sektoriuje) (75,2 proc.). **Darbo hipotezė** yra pagrįsta, palyginus esamą savanorius priimančių organizacijų pasiūlą (JRD projektas Jaunimo savanoriška tarnyba) ir respondentų nuomonę dėl organizacijų, kuriose jie norėtų savanoriauti bei veiklų, kuria norėtų vykdyti.

SUMMARY

Master thesis "Inclusion of young people in volunteering motivation factors in Vilnius region (the public sector)“ is relevant, because quite few analysed in Lithuania. Still, more attention has been paid to individual campaigns, projects and initiatives, which issued the Lithuanian language release small publications, brochures or other forms of information aimed at both organizations and directly to the consumer – who is going to become a volunteer. This thesis is associated with young people who have no experience in volunteering or have not heard about it, information, motivation, inclusion and is focused on potential volunteers - young people up to 29 y., motivation to get involved in volunteering in Vilnius region analysis. The paper put forward the problem - young people in rural areas up to 29 y. motivation to engage in voluntary activities lack. Voluntary activity supply and demand differences affecting young people under 29 years, passivity by engaging in voluntary activities and motives. In view of the purpose of the research was formulated - to analyse existing and potential youth motivation to get involved in volunteering factors and to make recommendations in rural areas LAG and other non-governmental organizations. To achieve the objectives was raised and fulfilled goal of the study: to explore scale and form of Vilnius region youth participation in voluntary activities; discovered volunteering level of awareness of Vilnius region people up to 29 y. including; identify key information about volunteerism; established form of volunteer activity young people participate willingly and languid; determined what niche voluntary activity is unlike in other Local Action Groups; identify possible factors of motivation of young people to volunteer; offered of youth up to 29 years inclusion in volunteering process management model in rural areas LAG. Research method - quantitative survey was compiled using a standardized questionnaire. Questionnaire survey carried out in the region of Vilnius municipal rural areas, that is to say seven LAG areas. The results showed that lack of striking information about volunteering opportunities in Lithuania, with the following statement agreed by 46.3 percent’s of respondents. It was also found that the best knowledge about volunteering has Vilnius and Ukmerge youth and a maximum noticeable lack of knowledge has Švenčionys, Šalčininkai and Trakai districts. The data obtained confirm that the most powerful motivation to get involved in volunteering, factor - assistance to other persons or groups, desire for self-fulfilment in helping hard. In addition, the majority of respondents indicated that it is desirable to carry out voluntary activities in culture, sports, leisure activities which arrange organizations (public sector) (75.2 per cent). Working hypothesis is based on comparing the current supply of volunteers to host organizations (JRD project of Youth Voluntary Service) and the respondents' opinion on the organizations in which they would like to volunteer and activities, which would like to implement.

PRIEDAI

1 priedas

JAUNIMO NUO 15 IKI 29 M. MOTYVACIJOS VEIKSNIŲ ĮSITRAUKTI Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ APKLAUSOS ANKETA

SVEIKI,

Esu Ilona Sadovskaitė, Myloko Romerio universiteto Viešojo administravimo studijų magistrante.

Prašau Jūsų užpildyti anketą, kuri mano darbui bus ypatingai vertingas informacijos ir duomenų šaltinis. Anketos pildymui sugaišite tik 10 min. Kokybinė anketinė apklausa atliekama siekiant nustatyti jaunimo iki 29 m. motyvacijos veiksnius, sąlygojančius jų įsitraukimą į savanorišką veiklą. Taip pat tyrimu siekiama nustatyti, savanoriškos veiklos žinomumo lygį jaunimo tarpe bei, ar jaunimo iki 29 m. poreikis atitinka savanoriškos veiklos rūšių pasiūlą Lietuvoje. Kokybinė anketinė apklausa yra konfidenciali, Jūsų pateikti duomenys ir informacija bus apsaugoti ir naudojami tik magistrinio darbo „Jaunų asmenų įtrauktiems į savanorišką veiklą motyvavimo veiksniai Vilniaus regione (viešajame sektoriuje)“ tikslais. Jeigu pildydami anketą turėsite klausimų, prašau visada kreiptis el. paštu Ilonas.Sadovskait@gmail.com arba tel. 370 657 84667.

Iš anksto Jums dėkinga už pagalbą.

Anketą sudaro trys klausimų grupės:

***I grupė (nuo 1 iki 4 klausimo imtinai**) – bendrojo pobūdžio informaciją apie respondentus.*

***II grupė (nuo 5 iki 9 klausimo imtinai)** – informacija apie savanoriškos veiklos žinomumo lygį.*

***III grupė (10 ir 11 klausimai)** – motyvacijos veiksniai įsitraukti į savanorišką veiklą ir lūkesčiai.*

1) Jūsų amžius

- ○ Iki 18 m.
- ○ Daugiau nei 18 iki 22 m.
- ○ Daugiau nei 22 iki 25 m.
- ○ Daugiau nei 25 iki 29 m.

2) Jūsų lytis

- ◉ Vyras
- ○ Moteris
- ○ Kita

3) Išsilavinimas

- (•) Pagrindinis
- ( ) Vidurinis
- ( ) Profesinis
- ( ) Aukštasis
- ( ) [ ] Kitas variantas

4) Savavaldybė, kurioje gyvenate

Pasirinkite savivaldybę kurioje gyvenate, esate deklaravęs (-usi) gyvenamąją vietą, jeigu studijoms išvykote iš nuolatinės gyvenamosios vietos.

- ( ) Vilniaus r.
- ( ) Švenčionių r.
- ( ) Šalčininkų r.
- ( ) Trakų r.
- ( ) Širvintų r.
- ( ) Ukmergės r.
- ( ) Elektrėnų sav.

5) Nurodykite teritorinį vienetą, kuriame gyvenate.

Pažymėkite teritorinį vienetą, kuriame gyvenate, esate deklaravęs (-usi) gyvenamąją vietą, jeigu studijoms išvykote iš nuolatinės gyvenamosios vietos.

- ( ) Viensėdis
- ( ) Kaimas
- ( ) Miestelis
- ( ) Savivaldybės centras ar kitas miestas

6) Ar turite žinių / informacijos apie savanorišką veiklą?

Pasirinkite tinkamą atsakymą kiekvienoje savanoriškos veiklos rūšies eilutėje. Klausimo atsakymai vertinami balais, kur 1 – žemiausias, 5 – aukščiausias.

	Visiškai neturiu	**Esu tik girdėjęs (-usi)**	**Turiu nedaug žinių / informacijos**	**Turiu žinių / informacijos**	**Žinau viską ir esu informuotas (-a)**
Pagalba kultūros renginiuose, varžybose, kituose susibūrimuose	( )	( )	( )	( )	( )
Viešųjų erdvių tvarkyba / dalyvavimas talkose	( )	( )	( )	( )	( )

	Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)
Dalyvavimas kitokio pobūdžio viešuosiuose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ugdymo ir kt.)	○	○	○	○	○
Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)	○	○	○	○	○
Slauga / asmenų priežiūra	○	○	○	○	○
Labdara ir parama socialiai remtinoms asmenų grupėms	○	○	○	○	○
Ilgalaikė bendruomeninė veikla (edukacinės programos, meniniai, sporto užsiėmimai ir pan.)	○	○	○	○	○
Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statybų ar valymo darbai, projektų vadyba ir pan.)	○	○	○	○	○

7) Iš kokių šaltinių sužinojote apie savanorišką veiklą?
Pildoma, jeigu bent vienas 5 klausimo atsakymas yra įvertintas 4 arba 5 balais.
Pasirinkimo variantai, pateikti respondentams:
Pasakė mokytojas / dėstytojas
Informavo savivaldybės atstovas (-ė)
Kalbėjausi su draugais
Papasakojo vyresnio amžiaus žmonės
Informavo ir kvietė dalyvauti atsakingi bendruomenės nariai
Radau informacijos internete ir kt. informacijos šaltiniuose
Dalyvavau savanoriškai veiklai skirtame (-uose) renginyje (-iuose)
Kitas variantas

- pasirinkti -

8) Kur ieškotumėte informacijos apie savanorišką veiklą, jeigu norėtumėte ja užsiimti?
Pildoma, jeigu 5 klausimo skalėje bent vienas atsakymas įvertintas 1-2 balais. Galima pasirinkti kelis atsakymų variantus.

☐ Teiraučiausi savivaldybės atstovo (-ės)

- [ ] Ieškočiau organizacijų, užsiimančių savanoriška veikla
- [ ] Klausčiau vyresnio amžiaus pažįstamų
- [ ] Kreipčiausi į vietoje veikiančias nevyriausybines organizacijas, bendruomenės narius
- [ ] Ieškočiau informacijos internete, kituose informacijos šaltiniuose
- [ ] Klausčiau mokytojų / dėstytojų
- [ ] Domėčiausi leidiniais, susijusiais su savanoriška veikla
- [ ] Dalyvaučiau renginiuose, skirtuose savanoriškai veiklai
- [ ] _____ Kitas variantas

9) Ar Jūsų nuomone, Lietuvoje trūksta informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes?
Pasirinkite vieną atsakymo variantą.

- ○ Visiškai sutinku
- ○ Daugiau sutinku nei nesutinku
- ○ Daugiau nesutinku nei sutinku
- ○ Visiškai nesutinku
- ○ Neturiu nuomonės

10) Prašome pažymėti Jums svarbiausias savanoriškas veiklas sąraše?
Galima pasirinkti kelis atsakymų variantus.

- [ ] Pagalba renginiuose, varžybose
- [ ] Istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba (piliakalnių, šventorių, dvarų parkų ir pan.)
- [ ] Žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkyba
- [ ] Viešųjų gatvių ir gyvenamųjų vietovių aikščių tvarkyba
- [ ] Kapinių tvarkyba
- [ ] Miškų ir laukų, vandens telkinių valymas ir tvarkyba
- [ ] Pagalba Tvarkant garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenims privačių gyvenamųjų namų aplinką
- [ ] Dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.)
- [ ] Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)
- [ ] Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan.
- [ ] Dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla
- [ ] Dalyvavimas teritorinio bendradarbiavimo projektuose
- [ ] Grabaus amžiaus ir negalias turinčių asmenų slauga, lankymas jų priežiūra
- [ ] Pagalba sunkiai besiverčiančioms, daugiavaikėms, nepilnoms šeimoms
- [ ] Labdara ir paramas socialiai remtinoms grupėms

☐ Dalyvavimas socialinio verslo įmonių veikloje (Maisto bankas, socialinis taksi ir pan.)

☐ Bendruomeninė ilgalaikė veikla (edukacinių programų, meninių, sporto užsiėmimų vykdymas ir kt.)

☐ Veikla verslo, gamybos ir (arba) perdirbimo įmonėse, organizuojant paramai ar labdarai skirtų produktų, paslaugų realizavimą

☐ Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statyba, vadyba ir kt.)

☐ [ ] Kitas variantas

11) Kas Jus labiausiai motyvuotų įsitraukti į savanorišką veiklą?
Galite apsirinkti kelis atsakymų variantus.

- ☐ Galimybė gauti profesinių žinių
- ☐ Galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje
- ☐ Galimybė pagerinti įsidardinimo tikimybę
- ☐ Pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms
- ☐ Siekis būti naudingu įprasminant laisvalaikį
- ☐ Dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose / projektuose
- ☐ Galimybės rasti draugų Lietuvoje ir užsienyje
- ☐ Noras geriau pažinti save ir rasti savo stipriąsias puses
- ☐ [ ] Kitas variantas

12) Kokio pobūdžio organizacijoje Jus norėtumėte vystyti savanorišką veiklą?
Galite pasirinkti kelis atsakymų variantus. ****Socialinis verslas** – tai verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su socialiniais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos.*

☐ Slaugos ar socialinės veiklos (ligoninės, krizių centrai, prieglaudos)

☐ Labdaros ir paramos (kaupiančios maisto ar finansinius resursus skirtus labiausiai skurstantiems, sergantiems ar kt. asmenims)

☐ Aplinkos apsaugos (nevyriausybinės organizacijos, užsiimančios aplinkos apsauga, žalinimo akcijomis, gyvūnų gerove ir pan.)

☐ Vietos bendruomenė (įvairaus pobūdžio veiklos, daugiau susijusios su projektine veikla)

☐ Kultūros, sporto ir laisvalaikio (viešasis sektorius) (nevyriausybinės organizacijos, atsakingos už kultūros renginių, sporto ir turiningo laisvalaiki organizavimą)

☐ Kultūros, sporto ir laisvalaikio (privatus sektorius) (įmonės, atsakingos už kultūros, sporto renginių koncertų, parodų ir kt. organizavimą)

☐ Verslo įmonės (įmonės užsiimančios Lietuvoje Respublikoje nedraudžiama veikla ir susijusiose su socialinio verslo* vykdymu)

☐ Gamybos ir (arba) perdirbimo įmonės (įmonės užsiimančios maisto ir ne maisto produktų gamyba ir (arba) jų perdirbimu) ir šias veiklas vykdo, kaip socialinį* verslą)

☐ Žemės ūkyje (ūkininkų ūkiuose, žemės ūkio bendrovėse (pvz., teikiant viešųjų gatvių valymo paslaugą)

☐ Mokslo ir mokymo (mokyklose, universitetuose, profesinėse mokyklose ir kt.)

☐ Ugdymo ir vaikų priežiūros (dienos, centrai, vaikų lopšeliai – darželiai, teminiai būreliai ir kt.)

☐ Religinio pobūdžio (religinio pagrindo organizacijose, maldos namuose, parapijų namuose ir kt., kai veikla, orientuota į priklausomybių, sunkių ligų, fizinių negalių turinčių asmenų priežiūrą ar pan.)

☐ Penitencinio pobūdžio (kalėjimai, pataisos kolonijos, įstaigos, dirbančios su sunkiai auklėjamais vaikais / paaugliais)

☐ [ ] Kitas variantas

13) Kur esančioje organizacijoje Jus būtumėte motyvuoti vykdyti savanorišką veiklą?
Pasirinkti vieną atsakymą. Laukelyje "Kitas variantas" galite nurodyti konkrečią valstybę ar vietovę.

- ○ Lietuvos mieste
- ○ Lietuvos kaimo vietovėje
- ○ Bet kurioje Europos valstybėje
- ○ Bet kurioje pasaulio valstybėje
- ○ [ ] Kitas variantas

14) Ko Jūs tikėtumėtės iš savanorius priimančios organizacijos?
Galite pažymėti kelis atsakymų variantus.

- ☐ Paskirto mentoriaus / vadovo
- ☐ Darbui būtinų priemonių ir aplinkos (darbo vietos)
- ☐ Kompensacijos už kelionės išlaidas (į darbą ir iš jo)
- ☐ Kompensacijos už apgyvendinimo išlaidas ir (arba) dienpinigių
- ☐ Profesionaliai suteikiamų žinių ir informacijos
- ☐ Praktinio mokymo / instruktavimo (stažuotės, mokymai ir pan.)
- ☐ Rekomendacijos ieškant darbo ateityje
- ☐ [ ] Kitas variantas

2 priedas

TYRIMO DUOMENŲ LENTELĖS

Informacija/žinios apie savanorišką veiklą:

			Pagalba kultūros renginiuose, varžybose, kituose susibūrimuose					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	3	3	7	9	5	27
		% of Total	1,4%	1,4%	3,2%	4,1%	**2,3%**	12,4%
	Švenčionių r.	Count	31	14	8	1	0	54
		% of Total	**14,2%**	6,4%	3,7%	,5%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	22	15	6	4	0	47
		% of Total	10,1%	6,9%	2,8%	1,8%	,0%	21,6%
	Trakų r.	Count	22	6	3	4	1	36
		% of Total	10,1%	2,8%	1,4%	1,8%	,5%	16,5%
	Širvintų r.	Count	9	5	1	4	0	19
		% of Total	4,1%	2,3%	,5%	1,8%	,0%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	5	2	3	7	3	20
		% of Total	2,3%	,9%	1,4%	3,2%	1,4%	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	6	5	0	3	1	15
		% of Total	2,8%	2,3%	,0%	1,4%	,5%	6,9%
Total		Count	98	50	28	32	10	218
		% of Total	45,0%	22,9%	12,8%	14,7%	4,6%	100,0%

			Viešųjų erdvių tvarkyba / dalyvavimas talkose					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	1	9	5	9	3	27
		% of Total	,5%	4,1%	2,3%	4,1%	1,4%	12,4%
	Švenčionių r.	Count	30	15	6	3	0	54
		% of Total	**13,8%**	6,9%	2,8%	1,4%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	24	10	8	5	0	47
		% of Total	11,0%	4,6%	3,7%	2,3%	,0%	21,6%
	Trakų r.	Count	16	12	3	5	0	36
		% of Total	7,3%	5,5%	1,4%	2,3%	,0%	16,5%
	Širvintų r.	Count	11	2	1	5	0	19
		% of Total	5,0%	,9%	,5%	2,3%	,0%	8,7%

	Ukmergės r.	Count	3	2	5	6	4	20
		% of Total	1,4%	,9%	2,3%	2,8%	**1,8%**	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	8	1	1	4	1	15
		% of Total	3,7%	,5%	,5%	1,8%	,5%	6,9%
Total		Count	93	51	29	37	8	218
		% of Total	42,7%	23,4%	13,3%	17,0%	3,7%	100,0%

			Dalyvavimas kitokio pobūdžio viešuosiuose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ugdymo ir kt.)					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	6	7	6	6	2	27
		% of Total	2,8%	3,2%	2,8%	2,8%	,9%	12,4%
	Švenčionių r.	Count	27	19	8	0	0	54
		% of Total	**12,4%**	8,7%	3,7%	,0%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	21	15	7	4	0	47
		% of Total	9,6%	6,9%	3,2%	1,8%	,0%	21,6%
	Trakų r.	Count	16	13	3	3	1	36
		% of Total	7,3%	6,0%	1,4%	1,4%	,5%	16,5%
	Širvintų r.	Count	6	7	3	1	2	19
		% of Total	2,8%	3,2%	1,4%	,5%	,9%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	3	2	5	5	5	20
		% of Total	1,4%	,9%	2,3%	2,3%	**2,3%**	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	9	1	0	4	1	15
		% of Total	4,1%	,5%	,0%	1,8%	,5%	6,9%
Total		Count	88	64	32	23	11	218
		% of Total	40,4%	29,4%	14,7%	10,6%	5,0%	100,0%

			Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	3	5	5	10	4	27
		% of Total	1,4%	2,3%	2,3%	4,6%	1,8%	12,4%
	Švenčionių r.	Count	29	19	2	4	0	54
		% of Total	**13,3%**	8,7%	,9%	1,8%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	26	10	5	5	1	47
		% of Total	11,9%	4,6%	2,3%	2,3%	,5%	21,6%

	Trakų r.	Count	22	8	2	3	1	36
		% of Total	10,1%	3,7%	,9%	1,4%	,5%	16,5%
	Širvintų r.	Count	9	5	0	5	0	19
		% of Total	4,1%	2,3%	,0%	2,3%	,0%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	3	3	5	5	4	20
		% of Total	1,4%	1,4%	2,3%	2,3%	**1,8%**	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	4	4	3	4	0	15
		% of Total	1,8%	1,8%	1,4%	1,8%	,0%	6,9%
Total		Count	96	54	22	36	10	218
		% of Total	44,0%	24,8%	10,1%	16,5%	4,6%	100,0%

			Slauga / asmenų priežiūra					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	10	8	6	3	0	27
		% of Total	4,6%	3,7%	2,8%	1,4%	,0%	12,4%
	Švenčionių r.	Count	29	9	10	5	1	54
		% of Total	**13,3%**	4,1%	4,6%	2,3%	**,5%**	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	26	11	4	5	1	47
		% of Total	11,9%	5,0%	1,8%	2,3%	**,5%**	21,6%
	Trakų r.	Count	17	5	6	8	0	36
		% of Total	7,8%	2,3%	2,8%	3,7%	,0%	16,5%
	Širvintų r.	Count	9	5	3	2	0	19
		% of Total	4,1%	2,3%	1,4%	,9%	,0%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	9	6	1	4	0	20
		% of Total	4,1%	2,8%	,5%	1,8%	,0%	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	9	1	4	1	0	15
		% of Total	4,1%	,5%	1,8%	,5%	,0%	6,9%
Total		Count	109	45	34	28	2	218
		% of Total	50,0%	20,6%	15,6%	12,8%	,9%	100,0%

			Labdara ir parama socialiai remtinoms asmenų grupėms					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Sav ival	Vilniaus r.	Count	6	7	6	7	1	27
		% of Total	2,8%	3,2%	2,8%	3,2%	,5%	12,4%

	Švenčionių r.	Count	32	10	8	4	0	54
		% of Total	**14,7%**	4,6%	3,7%	1,8%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	25	13	4	4	1	47
		% of Total	11,5%	6,0%	1,8%	1,8%	,5%	21,6%
	Trakų r.	Count	24	6	4	2	0	36
		% of Total	11,0%	2,8%	1,8%	,9%	,0%	16,5%
	Širvintų r.	Count	11	1	5	1	1	19
		% of Total	5,0%	,5%	2,3%	,5%	,5%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	6	5	1	6	2	20
		% of Total	2,8%	2,3%	,5%	2,8%	**,9%**	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	6	5	2	2	0	15
		% of Total	2,8%	2,3%	,9%	,9%	,0%	6,9%
Total		Count	110	47	30	26	5	218
		% of Total	50,5%	21,6%	13,8%	11,9%	2,3%	100,0%

			Ilgalaikė bendruomeninė veikla (edukacinės programos, meniniai, sporto užsiėmimai ir pan.)					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	2	5	7	10	3	27
		% of Total	,9%	2,3%	3,2%	4,6%	**1,4%**	12,4%
	Švenčionių r.	Count	36	16	2	0	0	54
		% of Total	**16,5%**	7,3%	,9%	,0%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	29	10	3	5	0	47
		% of Total	13,3%	4,6%	1,4%	2,3%	,0%	21,6%
	Trakų r.	Count	23	8	2	3	0	36
		% of Total	10,6%	3,7%	,9%	1,4%	,0%	16,5%
	Širvintų r.	Count	12	3	0	2	2	19
		% of Total	5,5%	1,4%	,0%	,9%	,9%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	4	1	4	10	1	20
		% of Total	1,8%	,5%	1,8%	4,6%	,5%	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	9	1	1	3	1	15
		% of Total	4,1%	,5%	,5%	1,4%	,5%	6,9%
Total		Count	115	44	19	33	7	218
		% of Total	52,8%	20,2%	8,7%	15,1%	3,2%	100,0%

			Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statybų ar valymo darbai, projektų vadyba ir pan.)					
			Visiškai neturiu	Esu tik girdėjęs (-usi)	Turiu nedaug žinių / informacijos	Turiu žinių / informacijos	Žinau viską ir esu informuotas (-a)	Total
Savivaldybė, kurioje gyvenate	Vilniaus r.	Count	12	5	2	7	1	27
		% of Total	5,5%	2,3%	,9%	3,2%	,5%	12,4%
	Švenčionių r.	Count	41	7	6	0	0	54
		% of Total	**18,8%**	3,2%	2,8%	,0%	,0%	24,8%
	Šalčininkų r.	Count	39	5	2	1	0	47
		% of Total	17,9%	2,3%	,9%	,5%	,0%	21,6%
	Trakų r.	Count	26	6	1	3	0	36
		% of Total	11,9%	2,8%	,5%	1,4%	,0%	16,5%
	Širvintų r.	Count	13	3	1	1	1	19
		% of Total	6,0%	1,4%	,5%	,5%	,5%	8,7%
	Ukmergės r.	Count	8	3	4	4	1	20
		% of Total	3,7%	1,4%	1,8%	1,8%	,5%	9,2%
	Elektrėnų sav.	Count	11	2	0	2	0	15
		% of Total	5,0%	,9%	,0%	,9%	,0%	6,9%
Total		Count	150	31	16	18	3	218
		% of Total	68,8%	14,2%	7,3%	8,3%	1,4%	100,0%

Svarbiausia savanoriška veikla

	Atvejų skaičius (N)	Procentai (%)
Pagalba renginiuose, varžybose	111	50,9
Istorinių ir kultūros paveldo objektų tvarkyba (piliakalnių, šventorių, dvarų parkų ir pan.)	114	52,3
Žaidimų aikštelių, sporto aikštynų, paplūdimių tvarkyba	111	50,9
Viešųjų gatvių ir gyvenamųjų vietovių aikščių tvarkyba	73	33,5
Kapinių tvarkyba	68	31,2
Miškų ir laukų, vandens telkinių valymas ir tvarkyba	68	31,2
Pagalba tvarkant garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenims privačių gyvenamųjų namų aplinką	92	42,2
Dalyvavimas viešosiose akcijose (pvz., sveikatingumo, pilietiškumo ir kt.)	**125**	**57,3**
Bendruomeninė veikla (renginiai, leidyba, viešinimas ir kt.)	**120**	**55,0**
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, prototipų kūrime ir pan.	109	50,0
Dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo projektuose, susijusiuose su savanoriška veikla	**130**	**59,6**
Dalyvavimas teritorinio bendradarbiavimo projektuose	108	49,5
Garbaus amžiaus ir negalias turinčių asmenų slauga, lankymas jų priežiūra	90	41,3
Pagalba sunkiai besiverčiančioms, daugiavaikėms, nepilnoms šeimoms	93	42,7
Labdara ir paramas socialiai remtinoms grupėms	91	41,7
Dalyvavimas socialinio verslo įmonių veikloje (Maisto bankas, socialinis taksi ir pan.)	91	41,7
Bendruomeninė ilgalaikė veikla (edukacinių programų, meninių, sporto užsiėmimų	85	39,0

vykdymas ir kt.)		
Veikla verslo, gamybos ir (arba) perdirbimo įmonėse, organizuojant paramai ar labdarai skirtų produktų, paslaugų realizavimą	53	24,3
Bet kuri kita veikla, vykdoma savanoriškais pagrindais (pvz., buhalterinės apskaitos tvarkyba, statyba, vadyba ir kt.)	40	18,3

Motyvavimo veiksniai

	Atvejų skaičius (N)	Procentai (%)
Galimybė gauti profesinių žinių	117	53,7
Galimybė pažinti profesiją ir tinkamai pasirinkti ateityje	149	**68,3**
Galimybė pagerinti įsidardinimo tikimybę	148	**67,9**
Pagalba kitiems asmenims ar jų grupėms	151	**69,3**
Siekis būti naudingu įprasminant laisvalaikį	133	61,0
Dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose / projektuose	115	52,8
Galimybės rasti draugų Lietuvoje ir užsienyje	96	44,0
Noras geriau pažinti save ir rasti savo stipriąsias puses	69	31,7

3 PRIEDAS

JAUNIMO NUO 15 IKI 29 M. ĮTRAUKTIEMS Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ PROCESO VALDYMO MODELIO PROJEKTAS

***NVO** – nevyriausybinės organizacijos (bendruomenės, klubai, asociacijos, viešosios įstaigos ir kt.).

****VVG** – vietos veiklos grupės (veikiančios kaimo vietovėse, atitinkančiose kaimo vietovių savivaldybių teritorijų ribas, išskyrus savivaldybių centrus) ir jas vienijantis VVG tinklas.

*****SOCMIN** – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

****** **ŽŪM** – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

